

Filatelista

Časopis saveza filatelista Srbije

Broj 262

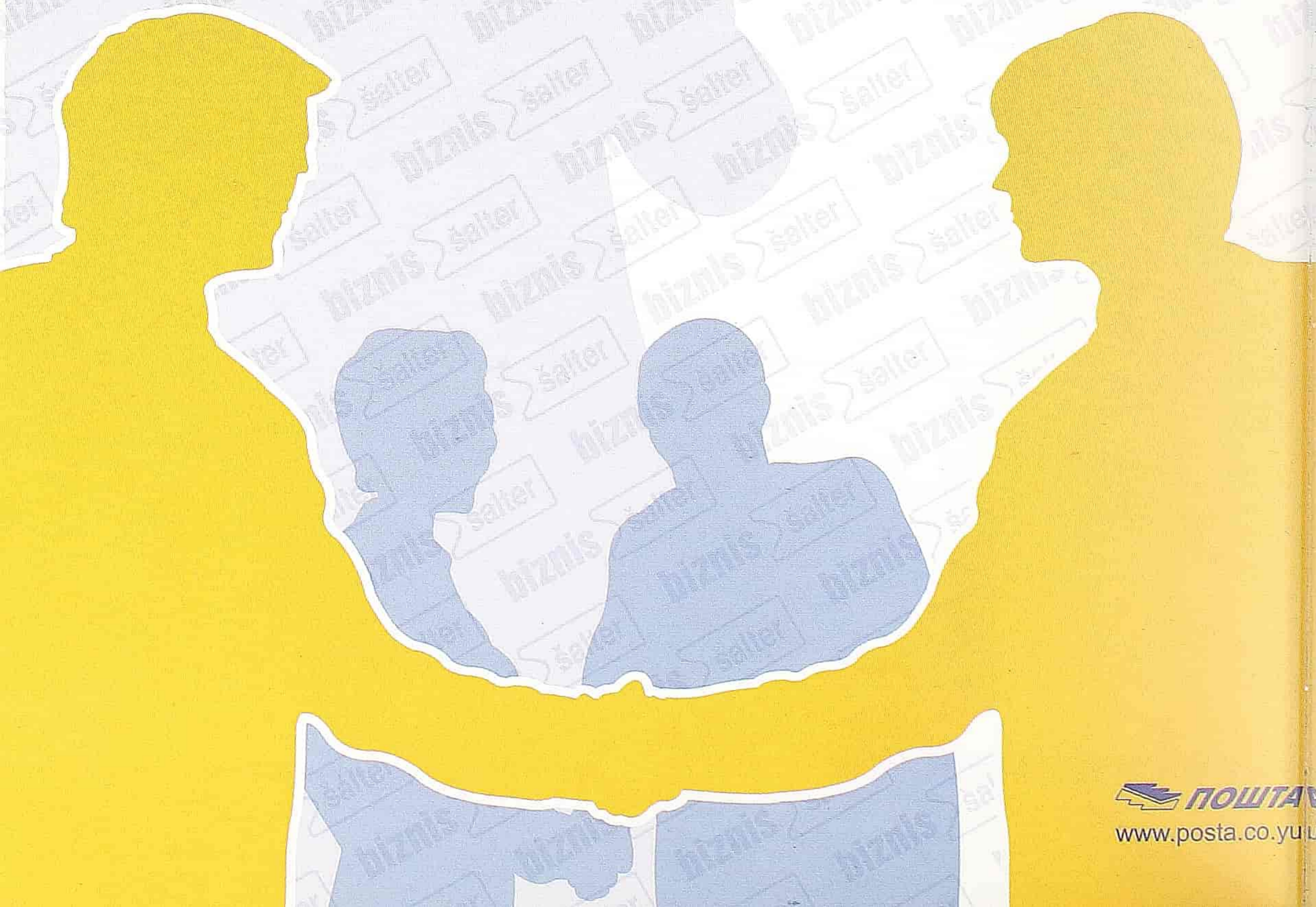

Beograd, februar 2008.

BIZNIS ŠALTER

ново mesto prodaje u Pošti

biznis šalter

ФИЛАТЕЛИСТА FILATELISTA

ЧАСОПИС САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

Излази четири пута годишње.
Овај број часописа је бесплатан.

Поштански трошкови се плаћају посебно
(за авионску пошту + 130 динара за Европу,
односно 160 динара за прекоморске земље).

Мали огласи осим огласа поштанских
установа до 20 речи 400 динара; свака
даља реч 15 динара; за правна лица
1:1 страна 2.000 динара.

Published four time at year by
Union of Philatelists of Serbia.
Address:

Palmotićeва 2/IV, YU - 11000 Belgrade
Tel/Fax: +381 (0) 11 323 09 29
PO Box 702

Little advertisements: First 20 words 25 Euro; each
additional word 50 Euro/cents; IRC accepted.
Unless otherwise stated, all items may be reprinted,
provided that the proper information is given of
source and author.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
656.835

ФИЛАТЕЛИСТА: Filatelista часопис Савеза
филателиста Србије / Одговорни уредник
В.Д. Ђорђе Радичевић. - Год., бр. 1 (1949)-.
Београд: Савез филателиста Србије, 1949-. -
23 cm

ISSN 0430-4063 = ФИЛАТЕЛИСТА
(Београд)

COBISS.SR-ID 16523778

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

Ђорђе Радичевић
Слободан Меанџија
Предраг Антић

.....

Рукописи се не враћају.
Марке или други
материјал послат због
снимања враћамо у
препорученом писму
или по договору.
Прештампавање
дозвољено, уз навођење
извора и аутора,
уколико другачије није
наведено.

Издавач:
Савез филателиста Србије

Администрација:
Београд,
Палмотићева 2/IV,
Тел: 011/ 323 09 29

e-mail: philserb@eunet.yu
YU ISSN 0430-4063

Графичка обрада:
"Југомарка"

Тираж: 700 ком

SADRŽAJ

Đorđe Radičević STRANICA UREDNIŠTVA	3
Gordana Perić Krmeta, Đorđe Radičević NAŠE NOVE MARKE	5
Jovan Veličković O MARKAMA SA LIKOM KNEZA MILANA OD 15 PARA	12
prof. dr Milan Radovanović PREPISKA SA SRBIJOM OKUPIRANOM OD STRANE KUK ZA VREME PRVOG SVETSKOG RATA	19
prof. dr Milan Radovanović SRPSKA POŠTA U ALŽIRU 1916-1918	24
prof. dr Milan Radovanović NEPOZNATA VOJNIČKA KARTA IZ PRVOG SVETSKOG RATA	31
Alojz Tomc ESEJI REDOVNIH MARAKA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE IZDATIH 1935. GODINE	34
prim. dr Aleksandar Brusin SPECIJALIZACIJA FRANKO MARAKA "PARTIZANSKI MOTIVI" /II DEO/	44
Zoran R. Bošković ANALIZA IZDAVAČKE DELATNOSTI "JUGOMARKE" U 2007. GODINI	52
Zoran R. Bošković DOŠTAMPANE REDOVNE MARKE	59
Zoran R. Bošković CELINE REPUBLIKE SRPSKE - MASOVNE KOVERTE, FALSIKAT NA ŠTETU POŠTE KOD DRUGOG REDOVNOG IZDANJA	61
IZVEŠTAJI NAŠIH KOMESARA SA FILATELISTIČKIH IZLOŽBI	65
VESTI IZ RADA SAVEZA I DRUŠTAVA	78

Dorđe Radičević

STRANICA UREDNIŠTVA

Čitaocu će već postati dosadno obraćanje privremenog uredništva našeg časopisa FILATELISTA filatelističkoj i široj javnosti, kada su u pitanju teškoće oko pripreme svakog narednog broja časopisa. Istini za volju, uže rukovodstvo našeg Saveza već po četvrti put izlazi sa narednim brojem FILATELISTE, a da pri tome nije konstituisano stalno radno telo, koje je opštim aktom organizacije predviđeno za ovu aktivnost. Niti je imenovan stalni glavni i odgovorni urednik časopisa. To svakako baca senku na rad rukovodstva, ali i na sveukupno stanje organizacije, posebno kada se i od rukovodstva, ali i od šireg članstva traži odgovarajući društveni angažman. Znajući pri tome naš mentalni sklop, ponovo se po ko zna koji put predstavljamo sa minimalnim brojem aktivista i sa armijom kritičara, koji verovatno sve najbolje znaju i umeju, ali iz samo njima razumljivih razloga, to ne mogu ili neće da pokažu. Drage kolege filatelisti, tako nećemo stići daleko. Objektivno stanje naše organizacije, mereno svim baznim parametrima, od broja aktivnog članstva, stanja naših društava i rada u njima, do mnogo čega drugog, daleko je od onoga što bi trebalo da bude. O tome treba otvoreno razgovarati.

Sve to nije umanjilo želju i volju male grupe dužnosnika i drugih filatelističkih entuzijasta da i u takvim uslovima i u meri u kojoj je to moguće, nastavi mukotrpan društveni rad u našoj filateliji, dakle i u aktivnosti oko našeg časopisa. Rezultat tih napora je i broj 262, koji imate pred sobom. Ovim brojem, svidelo se to nekome ili ne, otvara se nova stranica u istoriji našeg glasila, na način da filateliju u još većoj meri smestimo u još neposredniji kontekst sa Poštom kao institucijom i sa njenom sveukupnom delatnošću. To između ostalog treba da se ostvari materijalnom podrškom koju Pošta nama pruža, ali i neposredim stručnim angažmanom i saradnjom njenih kolega u našem glasilu. Veliki broj korisnih informacija dolazi nam gotovo iz Pošte, pa je neophodan i dragocen veći stepen povezanosti sa njom kroz štampu i izdavačku delatnost. Očekujemo da će se Pošta odazvati našim daljim inicijativama i da ćemo ovakav nivo saradnje i odnosa ubrzo ostvariti.

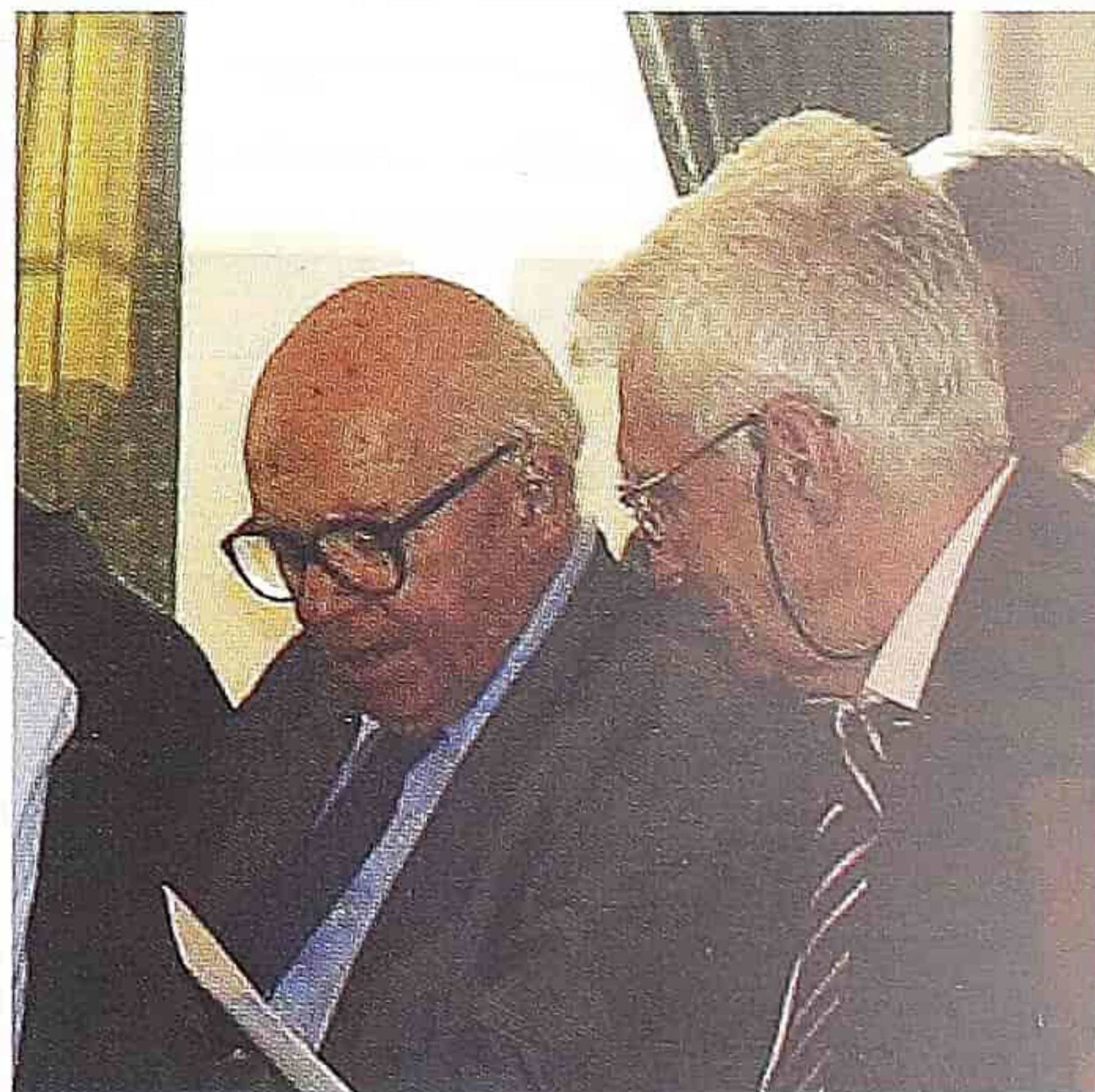
Naš filatelistički život je u periodu od prethodnog časopisa do danas bio prepun raznih događaja na međunarodnom planu, pa i pojedinih aktivnosti u radu društava, koje treba istaći. Imali smo nekoliko međunarodnih filatelističkih izložbi svetskog i evropskog ranga, a po prvi put posle gotovo dvadeset godina, obnovljenu Balkanfilu. O svim tim događajima imate prilike da čitate detaljnije izveštaje naših nacionalnih komesara u ovom broju časopisa. U Budimpešti je 30. septembra održan kongres Evropske filatelističke federacije (FEPA), čiji je Republika Srbija tj. naš Savez redovan član. Kongres je imao niz zanimljivih i važnih tema, kada su u pitanju odnosi između nacionalnih filatelističkih saveza-federacija i Evropske federacije, kao i sa Svetskom filatelističkom federacijom (FIP). Čula su se tim povodom dvojaka mišljenja, pri čemu dobar broj nacionalnih saveza nije za preveliku centralizaciju poslova i ovlašćenja pri FEPA i FIP. Na dnevnom redu je bilo i kandidovanje predstavnika iz Evrope u komisije za pojedina područja i klase u filateliji pri FIP. O tome opširnije, takođe u ovome broju.

Kada je u pitanju naš rad u okviru Saveza ne može se izbeći utisak da rukovodstvo

organizacije ne zna dovoljno o toj našoj unutrašnjoj organizaciji i aktivnosti, pa otuda i ne postoji potpuna slika o organizacionom stanju Saveza. Pri tome, Savez filatelista Vojvodine i većina njegovih društava sa dužnom pažnjom i u aktima utvrđenim okvirima, održava svoje radne sastanke, skupove i skupštine. U Beogradu o tome nemamo dovoljno informacija. Znamo da zemunski "Kosmos" poštuje svoju tradiciju i običaje. Neumorni entuzijasta iz FD "Železničar" takođe ne odustaje od organizovanog društvenog rada. Srpski filatelistički klub održava takođe godišnje skupštine i danas ima preko 50 članova. Filatelističko društvo iz Niša se takođe može pomenuti.

Predsedništvo je održalo redovnu sednicu početkom decembra 2007. godine o čemu ćete takođe čitati na stranicama ovog broja. Planiramo dve izložbe-u Nišu i Novom Sadu. Želja nam je da se kandidujemo za narednu Balkanfilu iduće godine. Svakako računamo na aktiviranje kancelarije Saveza i propagan-filateliju na više načina, kao i kroz školsku filateliju. Filatelističkim društvima širom Srbije koja iz raznoraznih razloga nisu formalni članovi Saveza u svakom momentu pružamo ruku. To što treba platiti godišnju članarinu Savezu od 250 dinara po jednom članu, verovatno nije valjan i dovoljan razlog da se izoluju od Saveza.

Koristimo priliku da ovim putem i na početku još jedne nove godine svim članovima naše organizacije, filatelistima i simpatizerima poštanske marke, našim stalnim partnerima na zajedničkom zadatku-JP PTT saobraćaja SRBIJA i JUGOMARKA poželimo srećnu i uspešnu 2008. godinu.

Sa kongresa Evropske filatelističke federacije (FEPA) u Budimpešti krajem septembra 2007. godine.

Gordana Perić Krneta

Đorđe Radičević

NAŠE NOVE MARKE

U Katalogu XIV filatelističke izložbe SRBIJAFILA započeli smo sa objavljivanjem prigodnog teksta o našim novim poštanskim markama. Zbog karaktera crno bele štampe, koja ne obezbeđuje potreban nivo i kvalitet crteža, u prethodnim brojevima časopisa FILATELISTA nismo mogli objavljivati slične sadržaje. Od ovog broja časopisa nastavljamo sa pregledom naših novih maraka. Nastojaćemo da budući tekstovi budu sa što više zanimljivih detalja, a koristićemo i mogućnost intervjua-razgovora sa učesnicima u kreaciji i pripremi za štampu naših narednih izdanja.

Da se podsetimo najpre najznačajnijih datuma iz istorije naše pošte:

- 25. maja po starom odnosno 7. juna 1840. godine po novom kalendaru u Srbiji je otpočela sa radom prva Pošta na Kalemegdanu u Beogradu,
 - 1866. godine donet je prvi Zakon o poštama i izdata je prva poštanska marka,
 - 1874. godine u Bernu, Srbija uz 21 zemlju sveta postaje osnivač Svetskog poštanskog saveza,
 - poslednja marka sa nazivom države Srbije pre ponovnog početka štampanja srpskih maraka je izdata početkom 1920. godine.
- Javno preduzeće PTT saobraćaja SRBIJA je 30. juna 2006. godine, posle gotovo 90 godina, ponovo izdalo poštanske marke sa nazivom države SRBIJE.

Prigodna izdanja

2007, 10. maj-Republika Srbija predsedava Komitetu ministara Saveta Evrope. Nacrt J. Vlahović, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 ³/₄. Tabak 25 komada. Tiraž 28.000.

2007, 21. maj-75 godina od leta Amelije Erhart preko Atlantika. Nacrt N. Skočajić, ofset Forum, Papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 ¹/₄ : 13 ³/₄. Tabak 8+1 komada. Tiraž 28.000.

2007, 28. maj-200 godina Dositeja Obradovića u Srbiji. Nacrt A. Kostić, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 ³/₄. Tabak 25 komada. Tiraž 28.000.

2007, 1. jun-50 godina Zmajevih dečjih igara. Nacrt J. Vlahović, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 ³/₄. Tabak 25 komada. Tiraž 28.000. Znak crtača na 13. marci u tabaku.

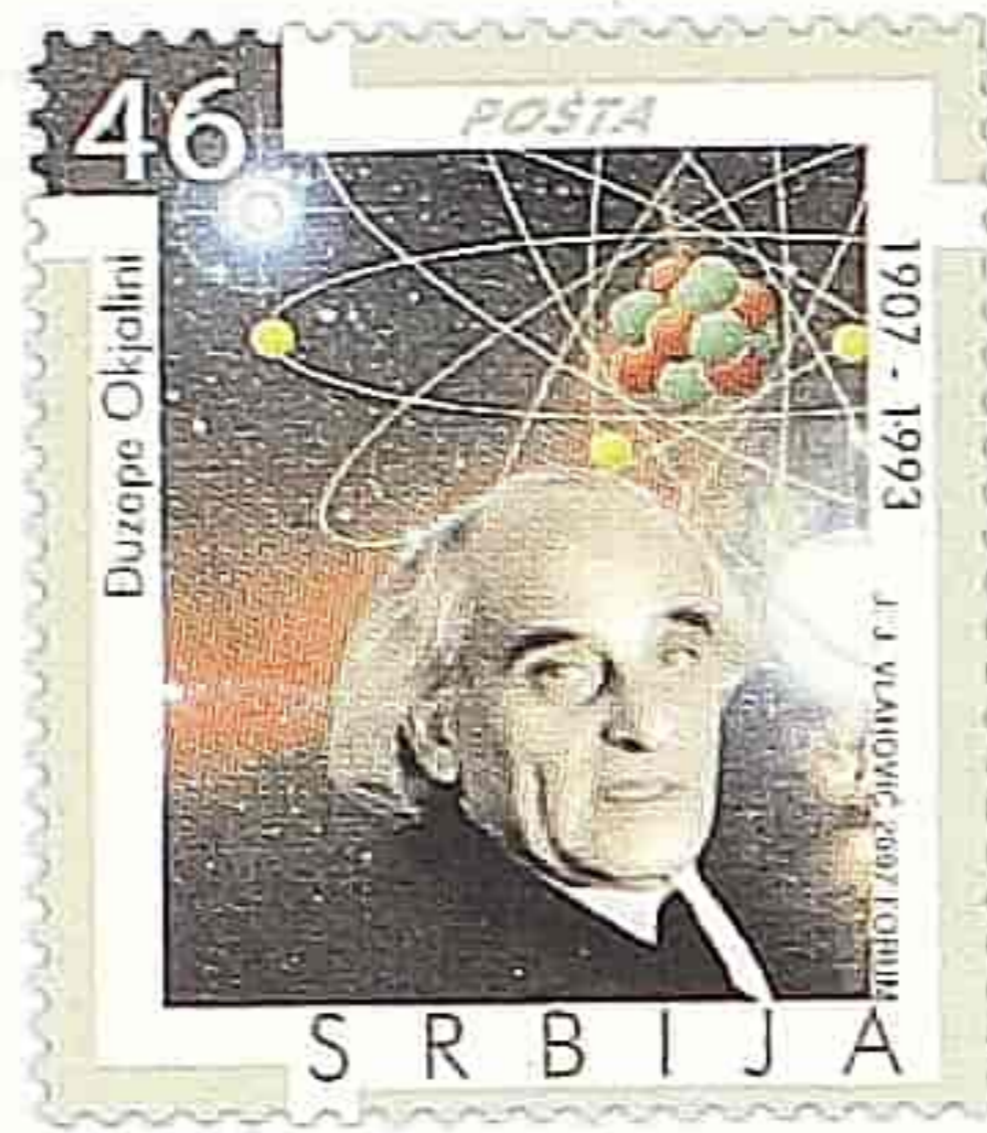
2007, 11. jun-Srbijafila XIV u bloku sa 2 vrednosti. Nacrt M. Kalezić, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 ³/₄. Blok veličine 95x53mm. Tiraž 28.000.

2007, 20. jun-IX Evropski olimpijski festival mladih u bloku sa 2 vrednosti. Nacrt N. Skočajić, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. okvirno 13 ³/₄. Blok veličine 95x53mm. Tiraž 28.000.

2007, 28. jun-Konjički sport na 4 vrednosti. Nacrt A. Kostić, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 ³/₄. Tabak 20 komada (5 serija sa vinjetama). Tiraž 28.000.

2007, 10. jul - Velikani nauke sa 3 vrednosti. Nacrt J. Vlahović, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 $\frac{3}{4}$. Tabak 10 komada. Tiraž 28.000.

2007, 27. jul - 100. godišnjica rođenja Petra Lubarde. Nacrt M. Kalezić, ofset ZIN, papir Muflep 90 gr, zup. češljasto 13 $\frac{1}{4}$. Tabak 25 komada. Tiraž 28.000.
Na 13. marci u tabaku, na dva mesta, luminiscentni odsjaj, koji se vidi pod UV lampom.

2007, 28. avgust - 600 godina od početka gradnje manastira Kalenić. Nacrt N. Skočajić, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 $\frac{3}{4}$. Tabak 25 komada sa 3 vinjete. Tiraž 28.000.

2007, 7. septembar - Dunavska fauna, zajedničko izdanje sa Austrijom. Nacrt H. Herger, Ra Tdr Oe SD, papir Tullis Russel 98gr, zup. češljasto 14. Tabak 8+1. Tiraž 200.000.

2007, 17. septembar - Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača. Nacrt J. Vlahović, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 $\frac{3}{4}$. Tabak 8+1. Tiraž 28.000..

2007, 21. septembar - Muzejski eksponati. Nacrt M. Kalezić, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 ³/₄. Tabak 9+1. Tiraž 28.000.

2007, 28. septembar - Radost Evrope. Nacrt A. Kostić, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 ³/₄. Tabak 8+1. Tiraž 28.000.

2007, 4. oktobar - 50 godina od lansiranja Sputnjika. Nacrt N. Skočajić, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 ³/₄. Tabak 10 komada. Tiraž 28.000

2007, 15. oktobar - 120 godina Astronomske opservatorije u Beogradu. Nacrt J. Vlahović, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 ³/₄. Tabak 24+1. Tiraž 28.000

2007, 24. oktobar - Dan marke. Nacrt M. Kalezić, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 ³/₄. Tabak 25 komada. Tiraž 28.000. Znak crtača MK na 13. marci u tabaku.

2007, 1. novembar - Umetnost, serija od 3 vrednosti. Nacrt M. Kalezić, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 $\frac{3}{4}$. Tabak 10 komada. Tiraž 28.000.

2007, 9. novembar - Božić. Nacrt N. Skočajić, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 $\frac{3}{4}$. Tabak 25 komada. Tiraž 528.000.

2007, 14. novembar - Dunavske luke i brodovi, zajedničko izdanje sa Rumunijom sa 2 vrednosti, štampane u tabaku od 10 komada sa tiražom od 28.000, kao i u bloku veličine 95x53mm u tiražu od 28.000. Nacrt M. Kalezić i L. Penda, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 $\frac{3}{4}$.

2007, 23. decembar - 125 godina bilateralnih odnosa Srbije i Japana. Nacrt N. Skočajić, ofset Forum, papir Tullis Russel 100gr, zup. češljasto 13 $\frac{3}{4}$. Tabak 8+1. Tiraž 28.000.

Doplatne marke u 2007. godini

27. januar - Za evropsko pojedinačno prvenstvo u Džudou. Nacrt M. Kalezić, ofset Forum, papir običan, zup. češljasto 13 $\frac{3}{4}$. Tabak 100 komada. Tiraž 1 milion. U obaveznoj upotrebi od 22. do 31. januara.

5. mart - Mesec borbe protiv raka. Ofset ZIN, papir običan, zup. češljasto 12 $\frac{1}{2}$. Tabak 100 komada. Tiraž 3 miliona. U obaveznoj upotrebi od 3. do 31. marta.

8. maj - Nedelja Crvenog krsta. Nacrt J. Vlahović, ofset Forum, papir običan, zup. češljasto 13 $\frac{3}{4}$. Tabak 100 komada. Tiraž 750.000. U obaveznoj upotrebi od 8. do 15. maja.

16. maj - Za hram Sv. Save. Nacrt M. Kalezić, ofset ZIN, papir običan, zup. češljasto 13 $\frac{1}{4}$. Tabak 100 komada. Tiraž 3 miliona mesečno. U obaveznoj upotrebi od 16. maja do 13. septembra.

14. septembar - Nedelja solidarnosti. Nacrt N. Skočajić, ofset Forum, papir običan, zup. češljasto 13 ³/₄. Tabak 100 komada. Tiraž 750.000. U obaveznoj upotrebi od 14. do 21. septembra.

1. oktobar - Dečja nedelja. Nacrt N. Skočajić, ofset ZIN, papir običan, zup. češljasto 13 ¹/₄. Tabak 100 komada. Tiraž 350.000. U obaveznoj upotrebi od 1. do 7. oktobra.

1. novembar - Borba protiv SIDE. Nacrt M. Kalezić, ofset ZIN, papir običan, zup. češljasto 13 ¹/₄. Tabak 100 komada. Tiraž 1 milion. U obaveznoj upotrebi od 1. do 30. novembra.

24. decembar - Za akciju "Možeš i ti". Nacrt M. Kalezić, ofset Forum, papir običan, zup. češljasto 13 ³/₄. Tabak 100 komada. Tiraž 1 milion. U obaveznoj upotrebi od 24. do 29. decembra.

dr Jovan Veličković

O MARKAMA SA LIKOM KNEZA MILANA OD 15 PARA

Zadatak ovog članka predstavlja nameru autora da prikaže upotrebu maraka od 15 para sa likom Kneza Milana Obrenovića, izdatih 1869. godine i da predstavi do danas sačuvane i njemu poznate retkosti ove marke.

Do potpisivanja poštanske konvencije sa Austrijom, 1868. godine, koja je stupila na snagu juna 1869, Srbija je obavljala poštansku službu samo na svojoj teritoriji, sa markama sa likom Kneza Mihajla od 10, 20 i 40 para. Sva pošta za inostranstvo išla je preko austrijske Konzularne pošte u Beogradu. Po zaključenju Konvencije nametnula se potreba izdavanja novih maraka sa nominalama koje bi zadovoljile i potrebe komunikacije sa inostranstvom i prikazale lik novog vladara, Kneza (docnije Kralja) Milana Obrenovića. Za sve moguće tarife na teritoriji Srbije bile su dovoljne marke od 10, 20 i 40 para; 10 za štampanu stvar, 20 za pismo i 40 kao doplate za preporuku, tako da su moguća frankiranja u zemlji iznosila 10, 20, 40, 60, 80, 100, 120, 140, 160 itd. para. Tako je na primer 140 para bilo potrebno za pismo treće stope težine, preporuku i povratni receptis. Za inostrani saobraćaj bile su potrebne još i marke od 25 i 35 para, za pismo za Mađarsku, odnosno Austriju i 50 para za pismo u Tursku, Carigrad. Ostavljajući za sada po strani marku od 1 pare za novine, nove marke štampane su u nominalama od 10, 20, 25, 35, 40 i 50 para, što bi zadovoljilo sve potrebe. Nominale su odgovarale austrijskim iz toga perioda, od 2, 5 i 10, krajcara, za štampanu stvar, obično pismo i doplate za preporuku, u srazmeri 4 ili 5 para naspram krajcaru. Austrija je u to vreme imala i nominale od 3 krajcara, za lokalno pismo, 15 krajcara za združenu tarifu preporuke prve stope težine, kao i vrednost od 25 krajcara za pisma za druge zemlje sveta. U seriji novih srpskih maraka nalazila se međutim i vrednost od 15 para, čije je štampanje verovatno sugerisala austrijska pošta, jer je u Austriji postojala i marka od 3 krajcara, za pismo u lokalnom saobraćaju. Srpska pošta je verovatno nameravala uvođenje niže tarife za lokalno pismo, ali je kod objavljivanja novih tarifa izostavila pismo u lokalnom saobraćaju, za koje bi tarifa trebalo da iznosi 15 para, ekvivalentno marci od 3 krajcara za istu namenu.

Razlog tome je verovatno činjenica da su u Austriji, sa vrlo velikim gradovima kao što su tada bili Beč, Prag i Pešta, lokalna pisma imala svoj značaj, što nije bio slučaj u Srbiji, gde bi žitelji najvećeg grada Beograda, sa jedva 20.000 stanovnika i malom pismenošću stanovništva, vrlo malo koristili prednosti lokalne tarife, već bi pisane poruke za kratko vreme odneli lično primaocu bez posredovanja pošte.

Kakve god da su bile namere za vrednost od 15 para, ona se pojavila na poštama u jesen 1869. godine, sa ostalim vrednostima te serije, kada je i prestao rad Konzularne pošte u Beogradu.

Marke od 15 para su štampane jedan jedini put, u količini od 214.000 komada, (što bi se danas učinilo vrlo velikim tiražom, međutim marka Austrije br. 1 iz 1850. godine, štampana je u ukupnom tiražu od blizu 60.000.000 komada). U jednom od popisa maraka iz

1877. godine, u depou pošte se nalazilo svega još 2.661 komada marke od 15 para, što znači da su do tada bile praktično utrošene i da po povlačenju iz tečaja 1880. godine, među ostacima docnije prodatih na licitaciji, te vrednosti praktično više uopšte nije bilo.

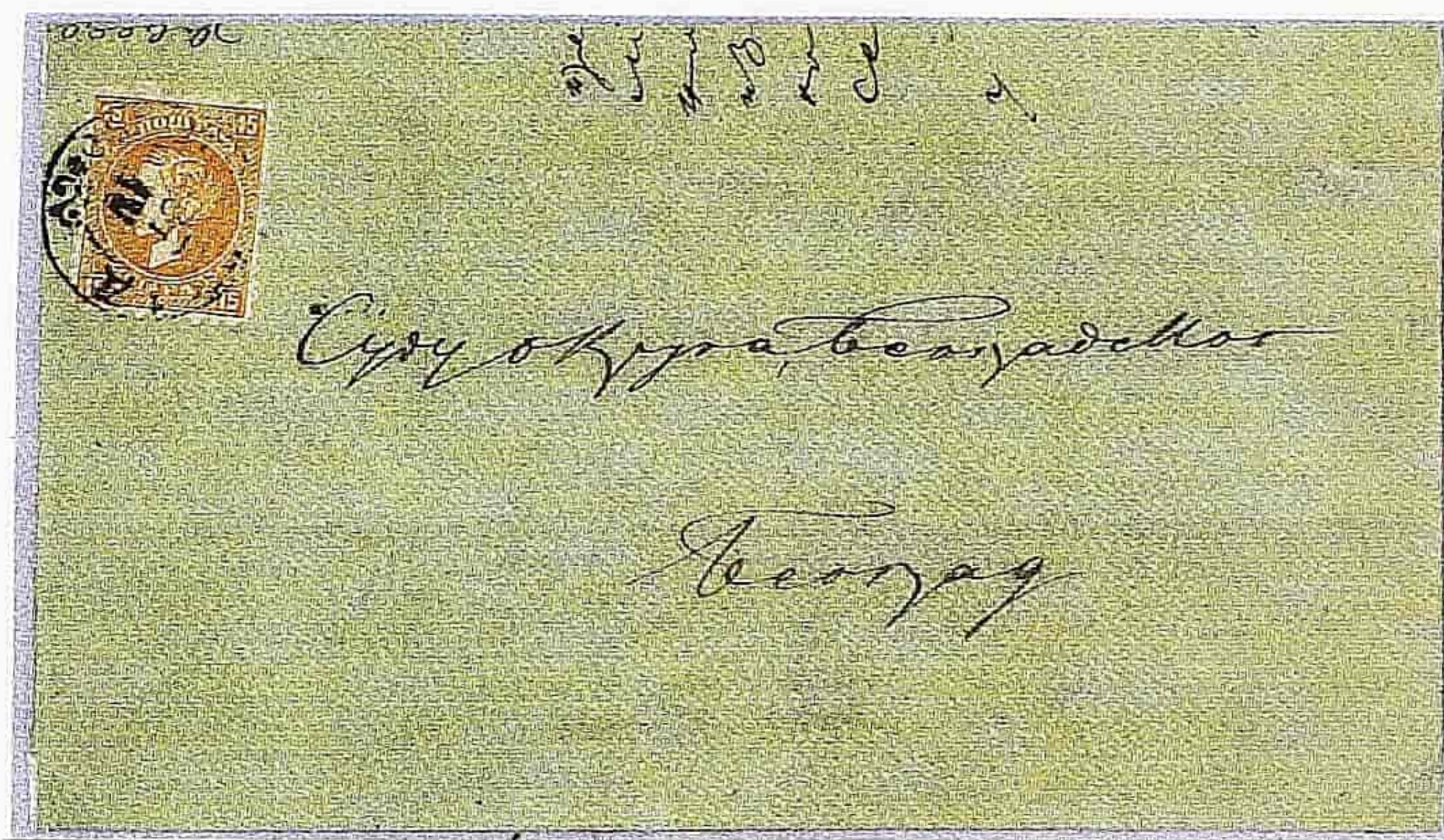
Marke su vrlo dopadljive nežne narandžasto žute boje, sve pripadaju tzv. prvom štampanju iz 1869, javljaju se najčešće u zupčanju C ($9 \frac{1}{2} : 12$), ređe kao varijanta B ($9 \frac{1}{2}$) još ređe u varijanti A (12) i izuzetno kao D ($12 : 9 \frac{1}{2}$). Najveći sačuvani veći komadi neponištenih maraka su nekoliko četveraca u zupčanju C i jedan jedini par varijante B. Od varijante A poznato je svega nekoliko pojedinačnih komada, a od varijante D video sam u životu samo tri žigosana primerka sa žigom Beograd i datumom 16. ili 17. januar (1871). Na slici 1. prikazane su neponištene marke od 15 para.

Postavlja se pitanje odakle danas uopšte potiču neponišteni primerci, kada ih nije bilo u ostacima posle povlačenja iz tečaja, a u Srbiji sigurno nije bilo pojedinaca koji su ih u to vreme sakupljali. U tom periodu su međutim tada već postojeći trgovci u Evropi, u Nemačkoj, Engleskoj, Francuskoj, Holandiji i drugim zemljama, poručivali od pošta drugih zemalja neponištene serije maraka u većim količinama, koje bi odmah po prijemu razdvojili u pojedine komade i samo cele serije prodavali sakupljačima. Tada se nisu sakupljali četverci i veći komadi, a ono što danas imamo potiče iz trgovačkih lagera iz inostranstva.

U opisu upotrebe ovih maraka počinje se od pojedinačnih (single) frankatura, pa do frankatura sa 2, 3 i više maraka od 15 para, na pismima u unutrašnjem i u spoljašnjem saobraćaju. Kod frankiranih pošiljaka za inostranstvo treba pomenuti činjenicu da su do primene UPU tarifa, od 1. juna 1875. godine, pisma za Austriju i Mađarsku stajala 35 i 25 para (zbog čega su te dve vrednosti i štampane) a tarifa za dalje inostranstvo iznosila je koliko i tarifa iz Austrije, pomnožena sa 5, plus dodatnih 2 do 3% za uslugu austrijske pošte. Primer bi bilo nekoliko meni poznatih pisama iz Beograda u Firencu sa frankaturom od 85 para, što je ekvivalent austrijskoj tarifi od 15 krajcara uvećano za dva, odnosno 17 krajcara. Po stupanju na snagu UPU tarifa, pismo za inostranstvo iznosilo je 40 para.

Do danas su mi poznata svega tri pisma sa *single frankaturom* od 15. para: dva pisma su štampani oglasi iz Beograda za Švajcarsku, odnosno Italiju, pre 1875. godine, gde bi prema prednjem stavu frankatura trebalo da iznosi 10 + dodatak od 2 do 3 pare za austrijsko posredovanje, što je rešeno markom od 15 para. Treće pismo je iz juna 1871, lokalno pismo Sudu u Beogradu, koje bi trebalo da je podfrankirano ili je transportovano kao da je tarifa za lokalno pismo od 15 para na snazi.

Frankature sa dve marke od 15 para bile su moguće samo posle juna 1875. godine, kada je tarifa za Austriju smanjena sa 35 na 30 para. Takvo pismo je prikazano na slici 2. Među pismima sa markama od 15 para ova kombinacija nije naročita retkost.

Frankature sa tri marke od 15 para, odgovarale bi tarifi od 45 para. Takva tarifa nije međutim postojala ni pre ni posle pristupanja Srbije UPU 1875. godine, tako da eventualno postojeće trake od tri, oprane ili na fragmentima, predstavljaju deo neke veće tarife.

Frankature sa 4 marke od 15 para odgovaraju preporučenom pismu u domaćem saobraćaju, poznata su, ali se vrlo retko nalaze. Primer je pismo iz Čačka sa trakom od 4 komada, preporučeno pismo iz Negotina sa četvercem maraka i konačno slično pismo sa 4 pojedinačne marke žigosane žigom Krepoljin, unikatno kao jedino poznato pismo sa žigom jedne od najređih pošta tog perioda.

Frankature sa 5 maraka od 15 para, ukupno 75 para toliko je iznosila frankatura preporučenog pisma za Austriju pre 1875. godine. Izuzetno je retka kombinacija. Poznata su mi dva takva pisma, od kojih je jedno prikazano na slici 5. Normalno bi takva pisma bila frankirana sa 35 + 40 ili 25 + 50 para.

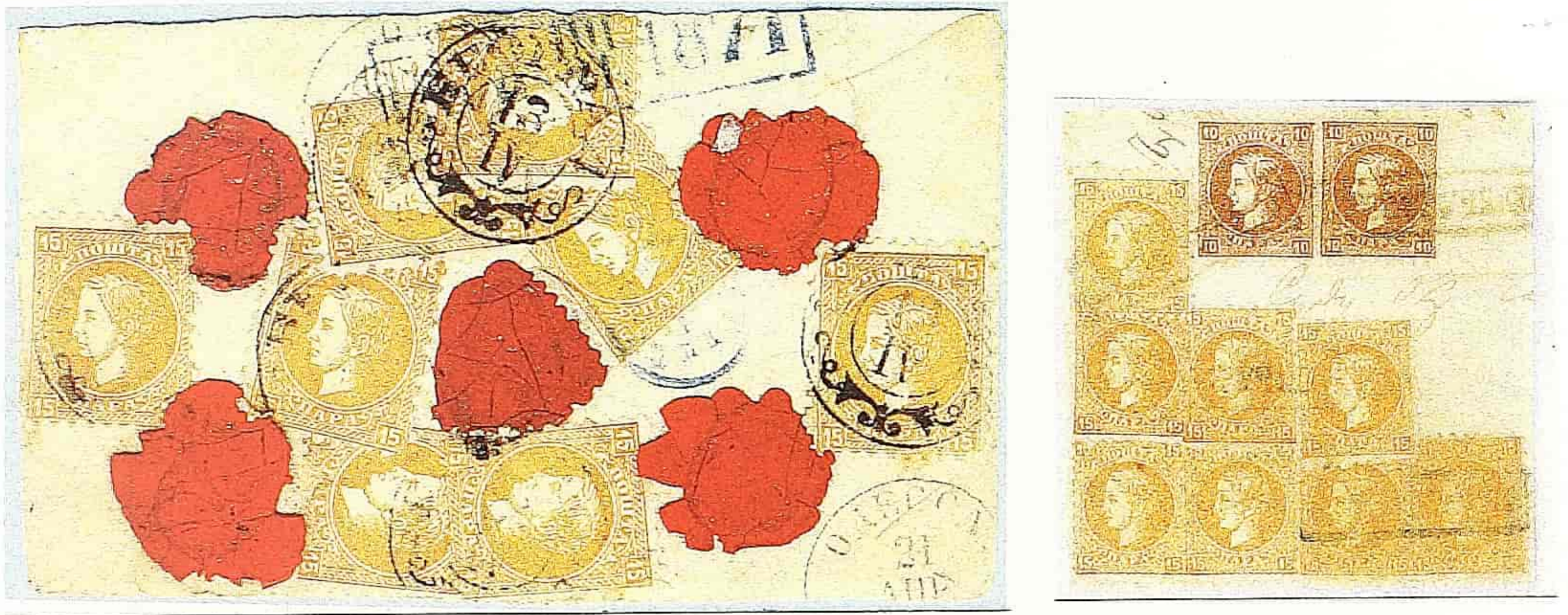

Frankature sa 6 maraka od 15 para, odnosno 90, nisu predstavljale moguću tarifu. Poznat je jedan fragment sa 6 komada, iz Požege, ali sa dopunskom markom od 10 para, što onda predstavlja pismo u domaćem saobraćaju, sa preporukom i povratnicom.

Frankature od 7 maraka od 15 para: poznat je jedan fragment, prikazan sa slici 7, međutim sigurno se na celom pismu nalazila još neka marka, jer 105 para nije bila moguća frankatura.

Frankatura sa 8 maraka od 15 para: poznat je jedan zadnji deo pisma, iz Beograda za Odesu, sa 8 pojedinačnih maraka, kao i fragment sa 8 maraka od 15 para i dopunskim parom od 10 para, što predstavlja 140 para i odgovara pismu treće stope težine, preporučeno sa povratnicom u domaćem saobraćaju. Oba pisma su prikazana na slici 8.

Dvobojne frankature sa markom od 15 para

Poznate su frankature od 15 + 10 (povlašćena tarifa za Mađarsku), 15 + 20 (povlašćena tarifa za Austriju), kao i 15 + 25 na, pismima druge stope težine u domaćem saobraćaju. Nalaze se i pisma ili fragmenti sa parom maraka od 15 i od 35 para, ukupno 100, što predstavlja preporuku sa povratnicom u domaćem saobraćaju. Fragmenti su predstavljeni na slici 9.

Znatno ređa je kombinacija 2 x 15 + 40, + 70 para, preporuka za Austriju posle 1875. godine; pismo je prikazano na slici 10.

Nabrajanje mogućih a i poznatih kombinacija ovim nije završena, jer su marke od 15 para često sastavni deo trobojnih frankatura na pismima za inostranstvo preko Austrije pre 1875. godine. Potrebno je napomenuti da su trobojne frankature uopšte vrlo retke, kako sa, tako i bez marke od 15 para. Do danas sam video najviše oko 20 trobojnih pisama.

Potpunosti radi, treba reći da je poznat jedan fragment sa celom i polovljenom markom od 15 para, koji verovatno potiče sa običnog pisma u zemlji na kome je polovljenje marke od 15 para urađeno zbog trenutnog nedostatka maraka od 10, 20 ili 40 para.

I na kraju, izuzetno retko, obična frankatura za pismo u zemlji sastavljena je od 5 maraka od 1 para i marke od 15 para. Takva praksa je poznata na poštama Ivanjica i Požega. Do danas su poznata tri takva fragmenta, kao i jedno jedino celo pismo, sa pošte Požega, prikazano na slici 11.

prof. dr Milan Radovanović

PREPISKA SA SRBIJOM OKUPIRANOM OD STRANE KUK ZA VREME PRVOG SVETSKOG RATA

O prepisci između pripadnika srpskih vojnih snaga i izbeglica, sa jedne strane, i porodica i poznanika u Srbiji, sa druge strane, u našoj stručnoj literaturi se malo (1) ili nimalo nije pisalo. O ovoj temi je u više navrata (2, 3, 4), međutim, pisao dr H. Dietz. Prema Dietzu: "Tokom vremena pokazalo se da je neutralna Švajcarska bila "pretovarno" mesto za poštanski saobraćaj srpskih vojnika i izbeglica sa domovinom. Pri tome su Crveni krst Srbije, ali i veliki broj privatnih osoba pomagali da se ova prepiska ostvaruje i održava. Iz razumljivih razloga pripadnici srpskih vojnih snaga nisu smeli da navedu naziv vojne pošte, pa čak ni mesto odakle se javljaju, već su morali da se koriste nekom "zaštitnom" adresom. Tako je bila praksa da su srpski vojnici stacionirani u Grčkoj svoju prepisku pisali na Švajcarskim dopisnim kartama, koje su, onda, u zatvorenim omotima slane na "zaštitnu" adresu u Švajcarsku preko francuske pošte uz odgovarajuće frankiranje. Kao i sve pošiljke za inostranstvo, ove karte su prolazile srpsku i francusku cenzuru, pri čemu je žig cenzure bio samo na omotu, a ne i na kartama u omotu. Primaoci ovih omota su bili najčešće Aca Dinić i Katerina Voegeli, koji su Švajcarske karte iz omota onda slali normalnom Švajcarskom poštom za Srbiju. Ove karte, zajedno sa sličnim kartama od strane naših izbeglica prolazile su austrougarsku cenzuru (najčešće Feldkirch ili Gemeinsames Zentr. Nachweis. Buero/ Censur Abteilung /Wien), pre nego što su konačno dospevale u Srbiju."

To je i razlog što je većina postojeće pošte iz ovog perioda (koja se nalazi veoma često na pokazanim izlošcima) sa višestruko većom frankaturom upućena iz Grčke na već pomenuta imena (Aca Dinić i Katerina Voegeli) u Švajcarskoj.

Postavke H. Dietza, iznesene u prethodnom tekstu koje opisuju put poštanskih objekata za Srbiju iz Grčke su tačne, sa tom razlikom, ipak, što se **ne radi o praksi**, kako to H. Dietz navodi, već o **organizovanom, osmišljenom i utvrđenom načinu korespondiranja** - definisanog od strane srpskih vojnih vlasti u Grčkoj. Naime, i pored toga što se u više navrata od strane odgovornih u Vrhovnoj komandi izdavala naredba o načinu komuniciranja naših vojnika (naredba O/br.1537 načelnika štaba Vrhovne komande u Solunu od 4.06.1916, i naredba Pov.INO Br.382 od 5.09.1916. Ministra vojnog), kako sa neutralnim i savezničkim zemljama, tako i sa porobljenom Srbijom, 8. septembra 1917. moralo je ponovo da se Naredbom P.T.br.203 od 8.09.1917. godine daju precizna uputstva i naredi njihovo poštovanje, kako sledi:

NAREDBA P.T. Br.2053
NAČELNIKA ŠTABA VRHOVNE KOMANDE
ZA 8. SEPTEMBAR 1917. GODINE

Primećeno je da se korespondencija, koju oficiri, činovnici i vojnici, šalju svojim po-

rodicama u Srbiju, sačinjava pogrešno i proizvoljno, usled čega mnoge karte i pošiljke novca ne stižu onima kuda su upućene, jer ih neprijateljska cenzura ne propušta, a prepisku i uništava, kad ne odgovara propisima koji postoje o tome. Ovo proističe iz toga, što mnogima nisu poznate naredbe i uputi, po kojima se treba upravljati, prilikom pisanja karata i slanja novca za Srbiju, kao i stoga, što su uputi često menjani, po meri postignutih rezultata u dobijanju poštanske veze sa Srbijom.

Da bi se za ubuduće regulisao tačan postupak pri pisanju karata i slanja novca, i da bi svako bio upoznat sa propisima koji važe za ovu prepisku i slanje novca za Srbiju

NAREĐUJEM:

I PREPISKA SA SRBIJOM

Prepiska sa Srbijom može se vršiti samo i jedino na Švajcarskim poštanskim kartama sa utisnutom markom. Karte drugog izdanja, kao i pisma, ne mogu se slati, i ako ih bude poništavaće se.

Za Srbiju okupiranu austrijskom vojskom, tekst u karti mora biti ispisan latinicom. U adresi, pred imenom adresata, mora biti napisano: "Gouvernement General de Belgrade (Serbie)", zatim prezime i ime lica kome se karta šalje, ulica i broj stana i mesto opredeljenja. Adresa mora biti napisana čitko i tačno, jer inače neprijateljska pošta neće isporučiti kartu. Karte upućene za sela mogu se slati samo preko poznanika i prijatelja u najbližoj varoši.

Za Srbiju okupiranu bugarskom vojskom, tekst može biti napisan i ćirilicom (preporučljivo je latinicom) ali adresa uvek i samo latinicom, a zatim adresu, naravno tačno i čitko. U adresi pred imenom adresata staviti "Croix Rouge bulgarie...", a zatim adresu na primer: "Croix Rouge bulgarie - Sofia - za Dušana Pavlovića selo Rusje, Knjaževac".

Za Crnu Goru isto kao i za krajeve Srbije pod Austrijom, s tim, da se pred imenom adresata uvek stavlja: "Gouvernement General de Cetigne (Montenegro)". Tekst u karti mora biti koncizan i ograničen samo na saopštenja porodičnog karaktera.

Na adresnoj strani karte, a na mestu za to određenom, pošiljaoci će stavljati svoje adrese ovako:

ZA JEDINICE U SASTAVU DIVIZIJA:

čin, ime i prezime pošiljaoca, četa, bataljon (odnosno puk ili divizijon i bateriju za artiljerijske jedinice i eskadron za konjicu) i broj pošte. Na primer: ...

ZA SITNE DELOVE U SASTAVU DIVIZIJA I ARMIJA:

Pored, čina i imena i prezimena, staviti naziv jedinice i broj divizijske odnosno armijske pošte. Na primer: ...

ZA ARMIJSKE I DIVIZIJSKE ŠTABOVE:

čin, ime i prezime i broj pošte. Na primer: ...

ZA JEDINICE I USTANOVE POD MINISTARSTVOM VOJNIM:

čin, ime i prezime, jedinica i broj pošte. Na primer: ...

ZA OBLASNE DIVIZIJE:

čin, ime i prezime, naziv oblasne divizije i broj pošte. Na primer: ...

7.) Ovako napisane karte, pošiljaoci koji se služe pukovskim poštama, kod kojih nema cenzora, predavaće iste svojim starešinama, koji će ih, shodno čl. 23. Uredbe o vojnoj cenzuri pročitati, pa, pošto se uvere da su napisane prema ovoj naredbi, sprovesti sa aktom pošti Vrhovne komande u Solun, preko svoje pukovske pošte, naznačivši u aktu, da su karte pregledali, kao i broj koliko se šalje karata. Na samim kartama ne stavljaati nikakvu oznaku da je karta cenzurisana, odnosno pregledana. ...

8.) Na kartama ne sme biti žiga, niti ma kakvog znaka cenzure, zato će cenzori kod divizijskih i armijskih pošta, takve karte posle pregleda spakovati u naročiti paket ili kesu i predati pošti Crvenog krsta sa aktom, u kome će biti označeno: koliko paket sadrži karata i da su cenzurisane. Šef cenzora će staviti svoj žig i potpis. Pošte će ove pakete (kese) otpravljati u zatvorima u kojima otpravljaju ostalu poštu, a odatle Crvenom krstu.

10.) Načelnik Poštanskog - Telegrafskog odeljenja Vrhovne komande preduzeće sporazumno sa Upravnikom Obaveštajnog biroa da se operativnoj vojsci zagaruje dovoljna količina Švajcarskih karata i spremiće naredbu, kojom će se regulisati postupak u trebovanju, izdavanju i podeli ovih karata.

Po zapovesti Vrhovnog Komandanta,
NAČELNIK ŠTABA,
Đeneral,
PET. BOJOVIĆ, S.R.

Ne ulazeći u celokupnu oblast koju naredba pokriva, do sada nedovoljno jasno definisani podaci odnose se na prepisku sa Srbijom gde se u sažetom obliku decidirano navodi:

- Prepiska sa Srbijom može se vršiti samo i jedino na Švajcarskim poštanskim kartama sa utisnutom markom";
- Ovako napisane karte predavaće iste svojim starešinama, koji će ih, po pregledu sprovesti pošti Vrhovne komande u Solun;
- Na kartama ne sme biti žiga, niti ma kakvog znaka cenzure;
- Pošte će ove pakete (kese) otpravljati u zatvorima u kojima otpravljaju ostalu poštu, a odatle Crvenom krstu.

Odavde nedvosmisleno sledi zaključak da se **ne radi o praksi**, kako to navodi H. Dietz, već o **naredbi**.

Pregledom većeg broja poštanskih objekata iz ovog perioda uočeno je da je naredba u veoma velikom broju slučajeva poštovana (sl. 1).

Slika 1. Švajcarska dopisna karta za inostrani sabračaj upućena preko Crvenog krsta Srbije za Valjevo, cenzurisana u Feldkirch-u, napisana u svemu prema Naredbi P.T. Br.2053.

U retkim slučajevima Naredba P.T. Br.2053 nije poštovana, ali je karta ipak bila propuštena od strane austrougarskih vlasti (sl. 2).

Slika 2. Švajcarska dopisna karta za inostrani saobraćaj upućena za Beograd, cenzurisana od strane srpske cenzure ("Pregledala vojna cenzura br.??") u Solunu i u Feldkirch-u.

U određenim slučajevima, kada sama srpska cenzura u Solunu nije poštovala Naredbu P.T.Br.2053, izgleda da je naknadno pokušano da se cenzurni žig ukloni, da bi karta ipak stigla na odredište (sl. 3).

Slika 3. Švajcarska dopisna karta za inostrani sabračaj upućena u Srbiju za Beograd, cenzurisana i u Feldkirch-u i u Gemeinsames Zentr. Nachweis. Buero/Censur Abteilung/Wien, gde se vidi, verovatno, precrtani žig vojne cenzure.

Na osnovu svega se može zaključiti da je prepiska sa Srbijom, okupirane od strane Austro-ugarske monarhije i Bugarske, preko Švajcarske bila jasno definisana i određena pomenutom Naredbom Br. 2053.

Literatura:

1. Prikić V., Prepiska srpskih građana, zarobljenika i vojnih lica naročito o novčanim doznakama 1916-1918. godine, Filatelista br.208, april-maj 1990;
2. Dietz H., Feldpost ueber Deckadressen, ARGE Yu 12/79;
3. Dietz H., Ungewoehnliche Postwege fuer die Heimat-Korrespondenz der serbischen Armeangehoerigen in Exil 1916-1918, ARGE Yu 33/87;
4. Dietz H., Die Post der Serbien im Exil 1916-1918, ARGE Yu 34/88.

prof. dr Milan Radovanović

SRPSKA POŠTA U ALŽIRU 1916-1918

Posle prelaska Albanije i pre reorganizacije srpske vojske, jedan deo trupa je transportovan za Severnu Afriku: Tunis i Alžir, a prvi transport je stigao u Bizertu 27. decembra 1915. U periodu 1916-1918 upućivani su naši bolesnici i ranjenici sa Krfa i Soluna u Severnu Afriku u cilju lečenja i oporavka. Glavni centri za lečenje su bili Bizerta (sa kompleksom marinskih bolnica "Sidi-Abdalah"), zatim i druge alžirske i tuniske bolnice. Tuberkulozni bolesnici upućivani su iz logora u Tunisu preko bolnice "Ain-Berda" u marinske bolnice "Sidi-Abdalah" gde su vršena bakteriološka ispitivanja, gde su lečeni i za dalje lečenje evakuisani u bolnicu "Kap-Matifu", kod grada Alžira. Za Alžir su bila predviđena mesta za tuberkulozne: Forde-Lo, odmah na istočnoj strani od Alžira sa primorskom klimom, Misergin, kao mesto male visine, i Suk Ars kao planinsko mesto (2). Takođe, veliki broj naših bolesnika i ranjenika upućivan je, posle bolničkog lečenja, u razne banje Severne Afrike kao: Korbus, Hamim Lif, Hamam Rira...

Na primer, Hamam Rira, koja je železnicom udaljen jugo-zapadno od Alžira za 100 km bila je otvorena zimi od januara do aprila za reumatične bolesti, gonorejična oboljenja zglobova i oboljenja kostiju, veza i živaca posle ratnih povreda... Veliki broj vojnika dopremljenih u Tunis činili su ranjenici, od kojih su mnogi posle saniranja povreda ostali invalidi. Od njih je formiran Bizertski invalidski odred kroz koji je prošlo preko 2.000 invalida. Za njihove potrebe pravljene su u Alžiru i Bizerti ili pribavljana sa strane, razna ortopedska pomagala i aparati (3). Formirane su stručne škole kursevi i radionice gde su organizovana vežbanja i učenje različitih zanata i sprovedena osnovna edukacija, zavisno od toga da li se radi o osakaćenim, slepim, gluvonemim, nervnim bolesnicima. Veštački zubi i proteze rađene su u Alžiru i Tunisu (2).

Prema francuskim izvorima, brojno stanje srpske vojske na dan 28. marta 1916. bilo je: na Krfu 130.500, u Solunu 3.000, **u Alžiru 2.604**, u Tunisu 14.330, na Korzici 3.000, i u Albaniji 5.000 (1). Posle određenog vremena i za prispele srpske vojnike počinje da funkcioniše poštanski saobraćaj, pretežno sa srpskim jedinicama na Solunskom frontu, okupiranom Srbijom, savezničkim zemljama i neutralnom Švajcarskom. Mali broj srpskih vojnika u Alžiru učinio je da je pošta iz ovog perioda zato relativno retka.

U do sada objavljenoj filatelističkoj literaturi malo ima podataka o poštanskom materijalu sa ovog dela ratišta. Tako Višacki (4), u nizu radova koji se bave cenzurnim žigovima, navodi podelu cenzure na vojišni i pozadinski deo, gde Severna Afrika spada u pozadinski deo. Nadalje, navodi da se u pošti Vrhovne komande od strane šefa obaveštajnog odseka 8.06.1916. ustanovljava posebna cenzura za pregled pošte koja preko francuske pošte iz inostranstva prispeva za vojišni deo, pošto za to nadležna cenzura u pozadini još nije funkcionisala. Izgleda da se, pored Višackog, ozbiljnije bavio temom Severne Afrike samo Vuković (5), pišući još 1975. o Srpskoj vojnoj pošti u Bizerti. Takođe, u Katalogu celina jugoslovenskih zemalja, tom I/1, Srbija, 1873 - 1921 (6), Vuković u delu koji se odnosi na Za-

granična izdanja i izdanja drugih država u zvaničnoj upotrebi kod srpskih pošta, pod 2. Severna Afrika (Tunis) sistematizuje i daje Sopstvena izdanja srpske vojne pošte i Zvanično upotrebljavana izdanja lokalnih vojnih vlasti. O ovim izdanjima je pisano u novije vreme u Filatelisti br. 256, decembar 2003. (8). Prema Prikiću (7) "Pošta iz Alžira išla je, takođe, preko Bizerte, tj. dobijala je iste cenzurne žigove".

Na osnovu pregledanog relativno velikog broja materijala, pošta naših vojnika iz Alžira upućivana za Solunsko ratište je imala cenzuru u Solunu, bez obzira da li je već lokalno bila cenzurisana. U većini slučajeva ona nije u Alžiru bila cenzurisana (sl. 1).

Za razliku od Tunisa, poštanski objekti iz Alžira nemaju nikakvih srpskih oznaka, tako da se na pošti srpskih vojnika nalaze samo alžirske (francuske) oznake. Ove oznake se mogu podeliti u tri grupe:

- grupu cenzurnih žigova,
- grupu bolničkih (administrativnih) žigova, i
- grupu koja, pored poštanskih žigova, ima i ima druge oznake, najčešće administrativne prirode.

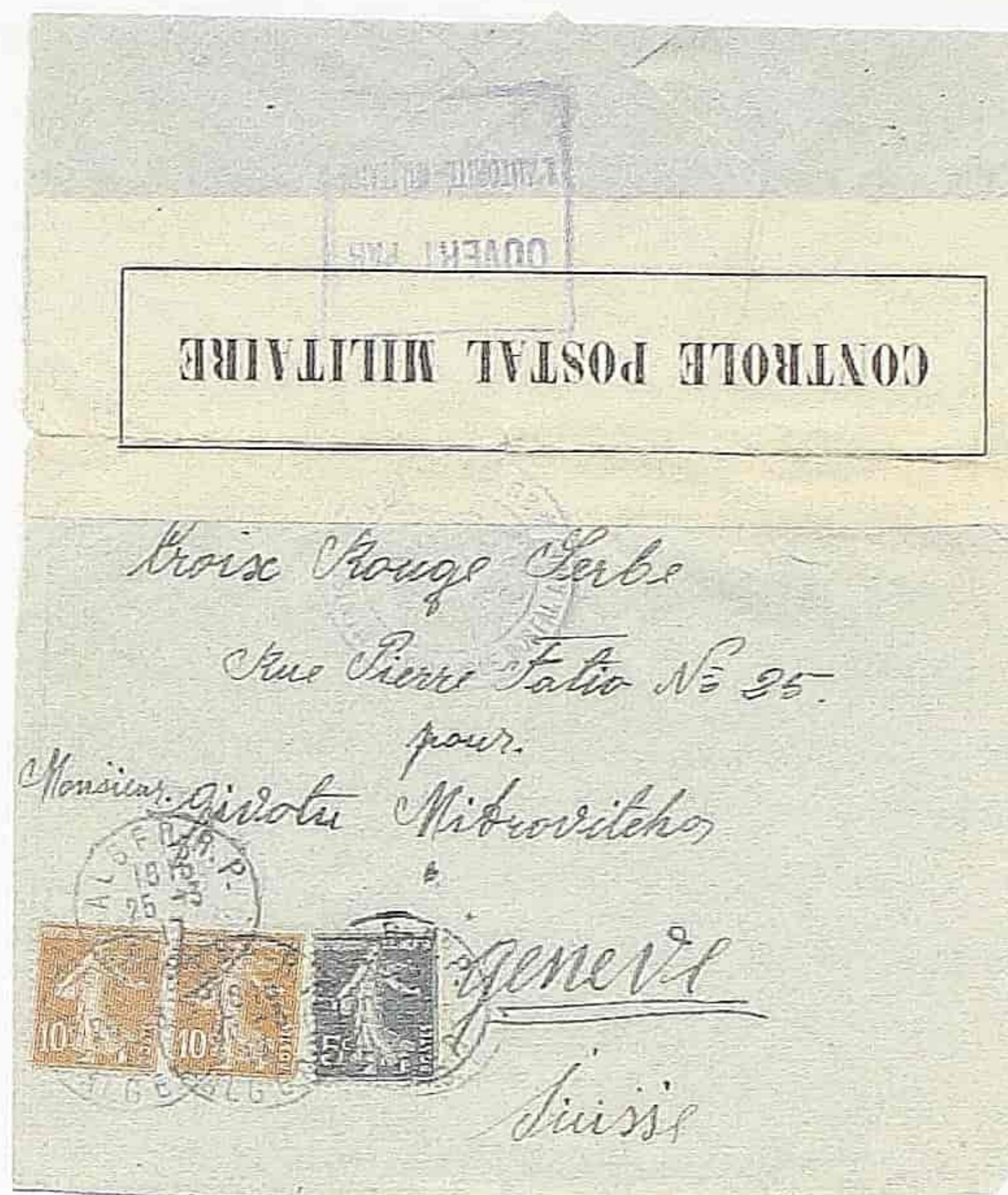
Cenzurni žigovi

Na osnovu dostupnog materijala uočene su, do sada, samo četiri cenzurne oznake:

- kružni žig sa natpisom "MINISTERE DE LA GUERRE* CONTROLLE POSTAL ALGER" spoljnog prečnika od 37 mm (sl. 2),
- pravougaoni uokvireni žig sa natpisom "OUVERT PAR/L'AUTORITE MILITAIRE" dimenzija 35 x 37mm (sl. 2),
- kružni žig sa natpisom "C" (Controlle?) spoljnog prečnika od 27 mm (sl. 3), i
- francuska banderola sa natpisom "CONTROLE POSTAL MILITAIRE" širine 50 mm (sl. 2).

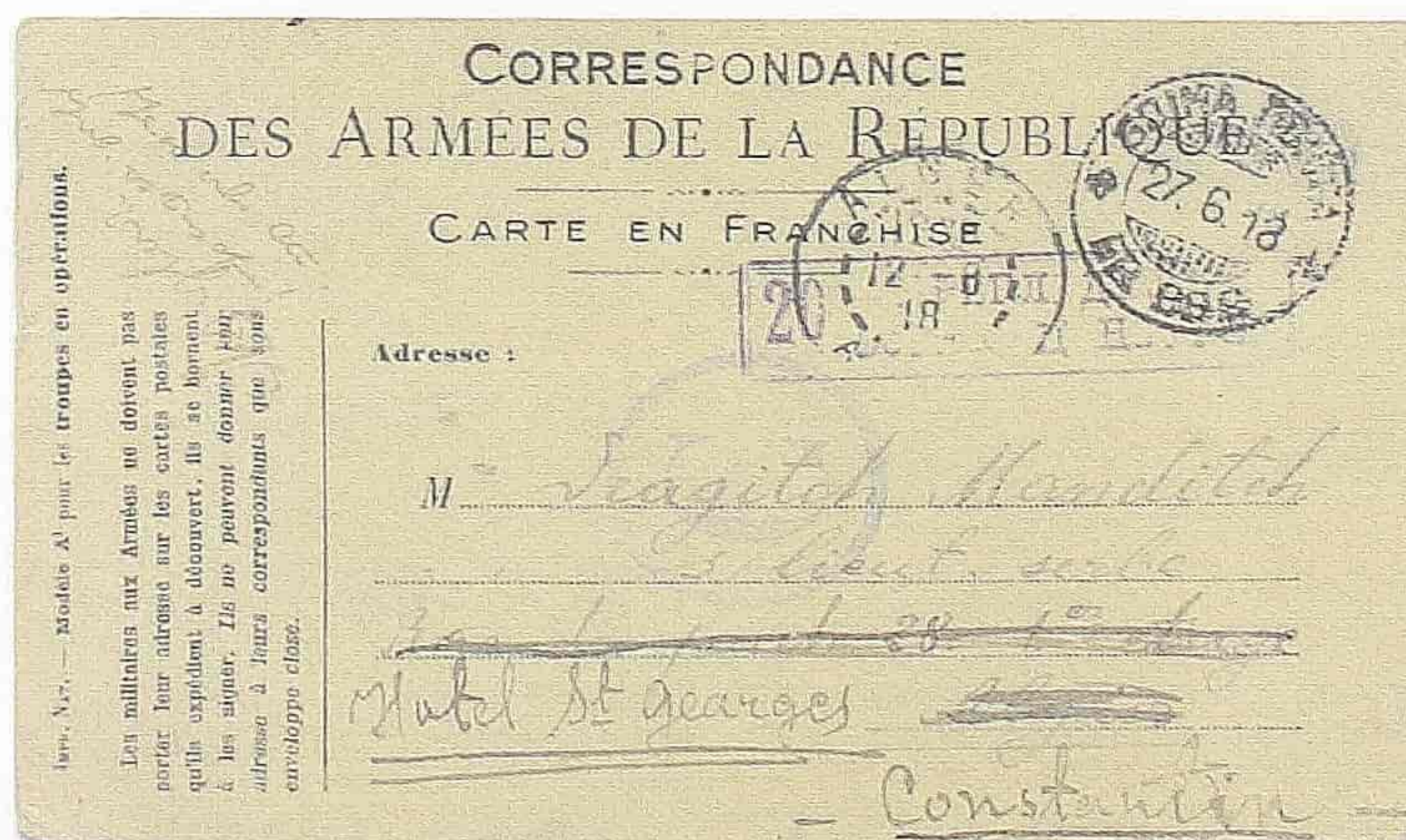

Slika 1. Malo pismo upućeno iz Alžira 8.07.17 za Solun. Na prednjoj strani solunska cenzura" Pregledala vojna cenzura (70), a na poleđini dolazni žig VP 999.

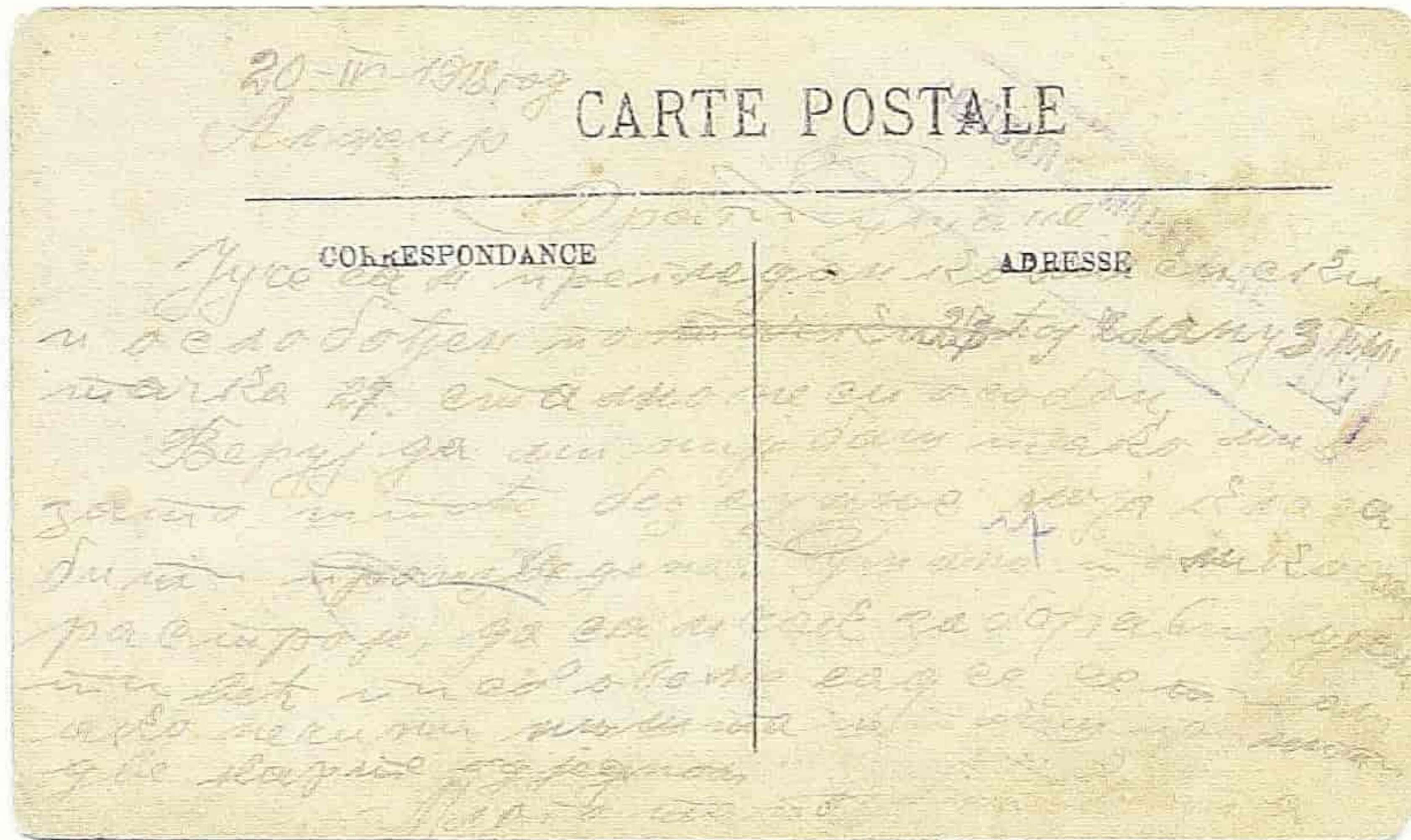
Slika 2. Pismo upućeno iz Alžira 25.03.17 za Ženevu, frankirano sa francuskim markama 2 x 10 c + 5c. Na prednjoj strani kružni žig sa natpisom "MINISTERE DE LA GUERRE* CONTROLLE POSTAL ALGER" plave boje, a na poleđini, preko banderole sa uokvirenim tekstom "CONTROLE POSTAL MILITAIRE" pravougaoni uokvireni žig "OUVERT PAR/ L'AUTORITE MILITAIRE" plave boje.

Ovaj žig je na našoj pošti veoma redak i prema Deloste-u (9) pripada vojnoj kontroli koja se odvijala u Marseille-u, a preko koga je bila transportovana naša pošta za Grčku. Kako se na istom objektu nalazi i kružni, pomenuti žig Ministarstva rata, takođe preko banderole (pa čak i iste plave boje) logično je pretpostaviti da je vojna kontrola pisma izvršena u Alžiru i da su oba cenzurna žiga i banderola stavljeni u Alžiru.

Slika 3. Francuska vojnička dopisna karta upućena iz Soluna 27.06.18 za mesto Alžir, pa prepućena za Constantin (Alžir). Žig vojne pošte VP 999 (27.06.18) i solunske cenzure "20 PREGLEDALA VOJNA CENZURA" ljubičaste boje. Dolazni žig Alžira (12.08.18). Cenzurni kružni žig Alžira sa natpisom "C" (Controle?) plave boje.

Izgleda da je deo pošte, koji nije nosio nikakve alžirske oznake za neke destinacije bio upućivan preko Tunisa, pregledan od strane srpske pošte i dobijao pri tom srpske cenzurne oznake uobičajene za cenzurne žigove iz Tunisa. To je verovatno bio razlog tvrdnje Prikića (7) da je pošta iz Alžira išla preko Bizerte, i pri tome cenzurisana, odnosno dobijala cenzurne žigove koji su se koristili u Tunisu.

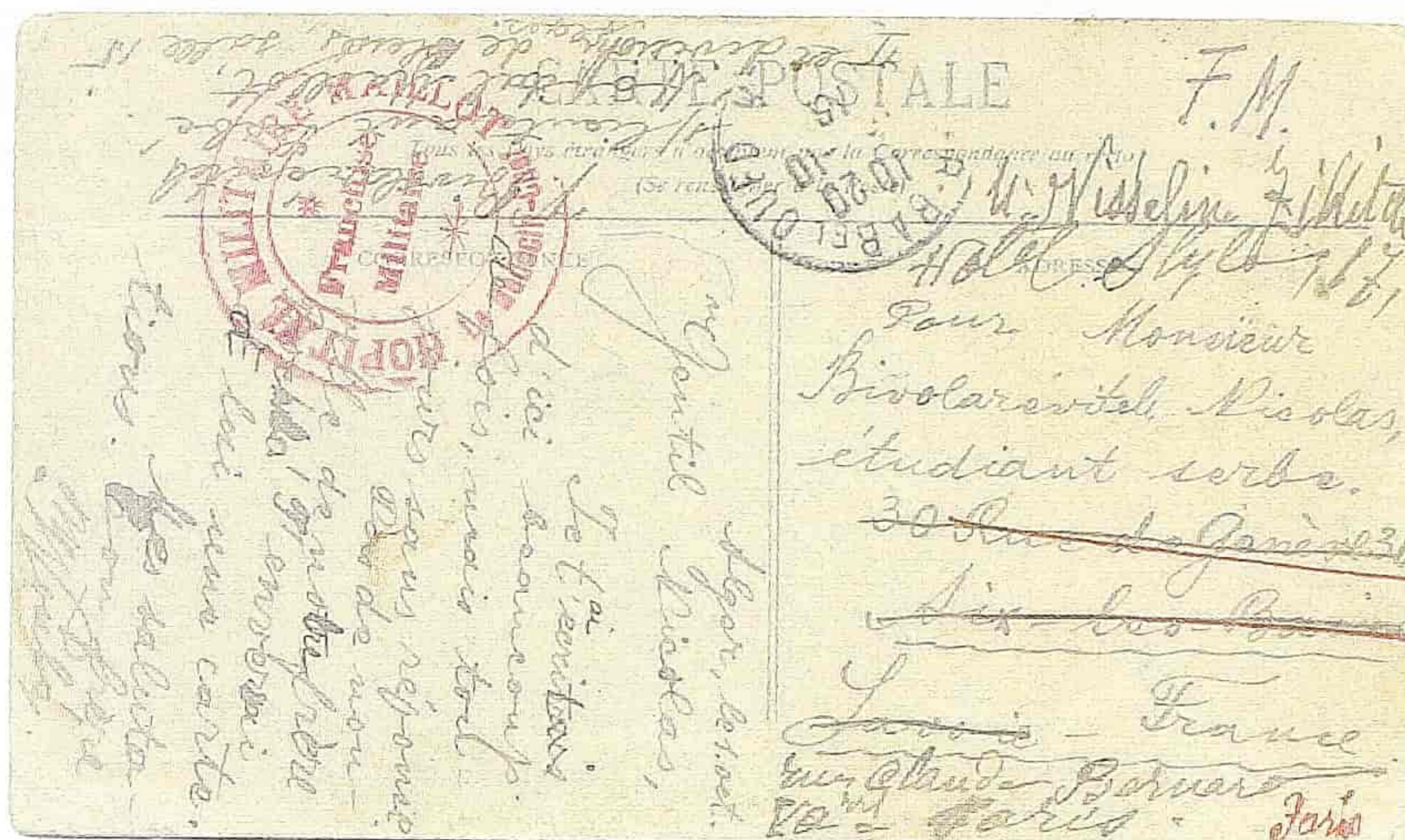
Slika 4. Razglednica upućena iz Alžira 20. IV 1918. godine i pregledana od strane srpske cenzure u Tunisu uokvirenim žigom "Censure militaire/serbe E"

Srpska pošta unutar Alžira i sa Francuskom nije podlegala cenzuri (sl. 5).

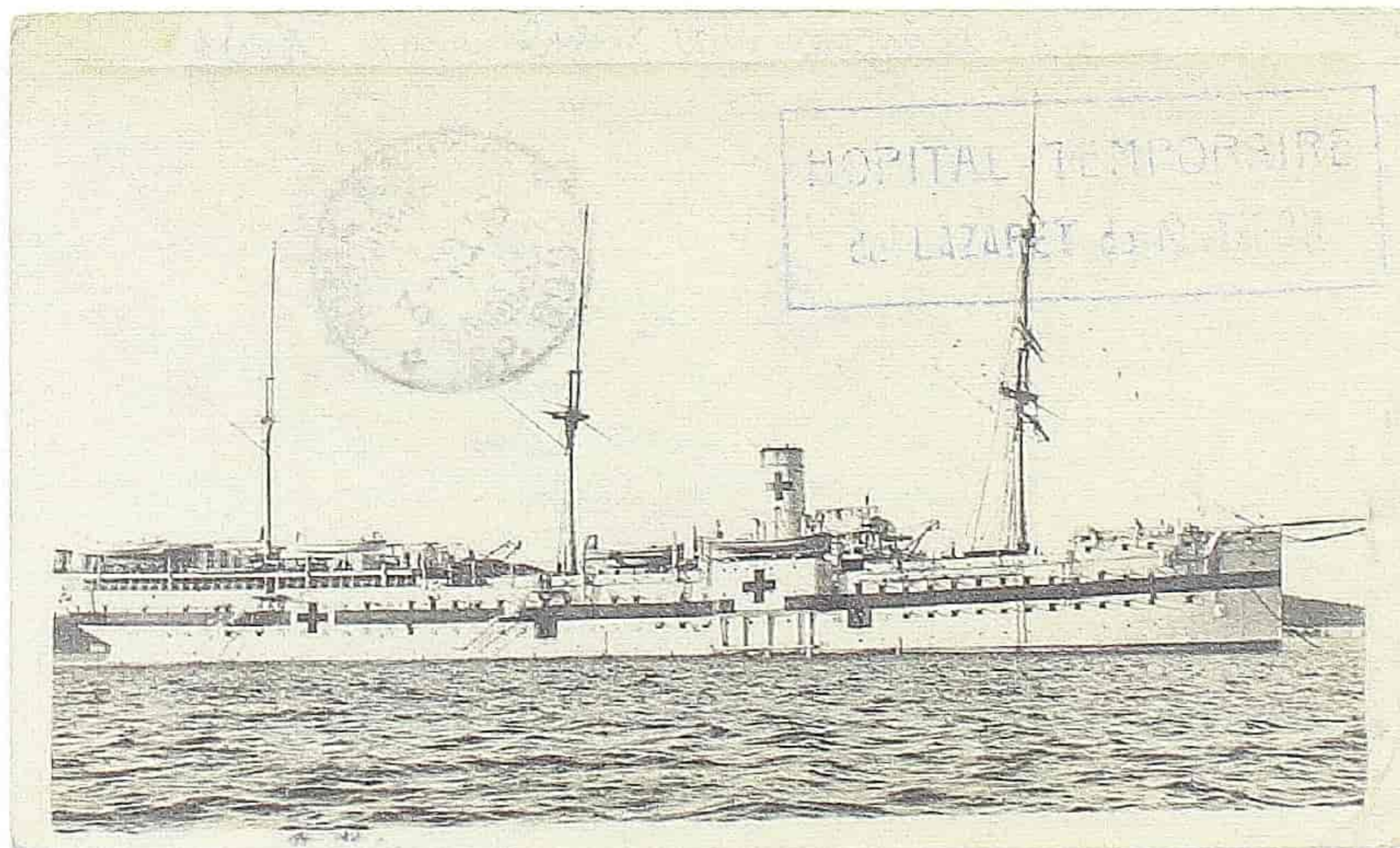
Bolnički (administrativni) žigovi

Uočene su, do sada, sledeće bolničke (administrativne) oznake:

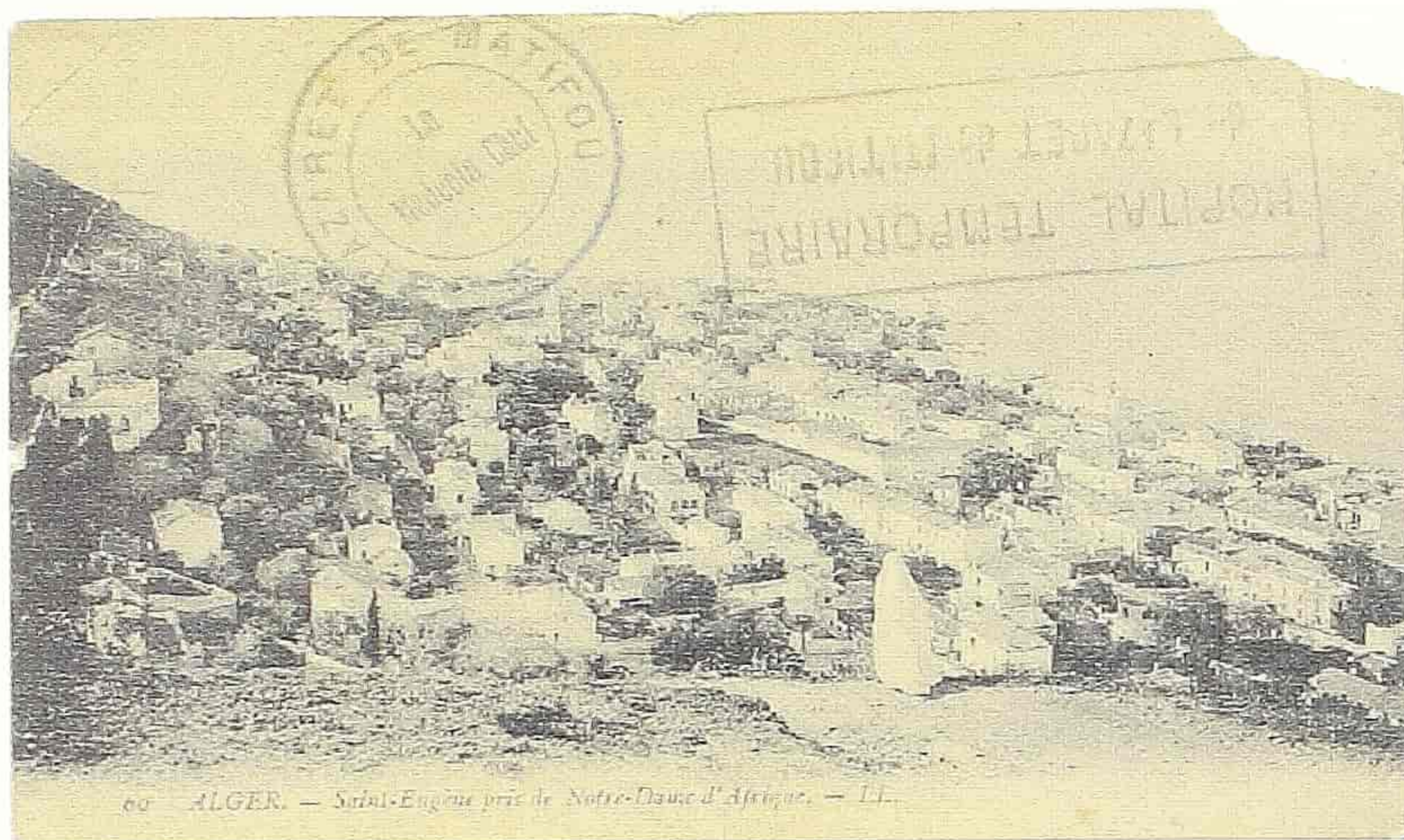
- kružni žig boje sa natpisom "HOPITAL MILITAIRE MAILLOT, Le Medecin - Chef", prečnika od 37 mm, sa tekstom u sredini "Franchise Militaire" (sl. 5);
- kružni žig sa natpisom "Hopital militaire d'Oran, Le medecin chef", prečnika od 36 mm (sl. 6);
- pravougaoni uokvireni dvoredi žig bolnice sa natpisom "HOPITAL TEMPORAIRE/de LAZARET DE MATIFOU" dimenzija 60x21 mm (sl. 7);
- kružni žig sa natpisom "LAZARET DE MATIFOU / Le medecin chef" prečnika 33 mm (sl. 8);
- pravougaoni uokvireni četvororedi žig bolnice sa natpisom ".. CORPS D'ARMEE / HOPITAL AUXILIAIRE / No.102 / U.F.F.- BONN" (sl. 9), dimenzija 50x23 mm.

Slika 5. Razglednica upućena iz Alžira 5.10.16 za Aix les Bain, prepućena za Pariz. Crveni dvokružni žig sa natpisom "HOPITAL MILITAIRE MAILLOT, Le Medecin - Chef", u sredini Franchise Militaire.

Slika 6. Slika bolničkog broda upućena iz Cap Matifou-a, Alžir, 5.10.16 za Solun gde je i cenzurisana srpskom cenzurom na francuskom jeziku "Ouvert par l'autorite militaire serbe" ljubičaste boje. Na prednjoj strani, pored uokvirenog žiga "HOPITAL TEMPORAIRE /de LAZARET DE MATIFOU" i prijemnog žiga vojne pošte vrhovne komande VP 999 (3.10.16), nalazi se i tekst: "Ovo je lađa kojom smo doputovali".

Slika 7. Razglednica upućena iz Cap Matifou, Alžir 6.10.16 za Nicu. Pravougaoni uokvireni žig bolnice sa natpisom "HOPITAL TEMPORAIRE / de LAZARET DE MATIFOU" sivoplave boje i kružni žig sa natpisom "LAZARET DE MATIFOU / Le medecin chef".

Slika 8. Razglednica upućena iz Alžira 29.04.17 za Solun. Pravougaoni uokvireni žig bolnice sa natpisom "...CORPS D'ARMEE / HOPITAL AUXILIAIRE / No.102 / U.F.F.-BONN". Dolazni žig VP 999 i solunske srpske cenzure "PREGLEDALA / VOJNA CENZURA (33)" ljubičaste boje.

Drugi žigovi

Jedan jedini žig koji potiče iz područja obuke naših ljudi je "COLLEGE de SETIF, (Algerie) - Principal" prečnika 42 mm.

Slika 10. Razglednica upućena iz Setif-a 8.06.16 za Paris. Ljubičasti žig sa natpisom "COLLEGE de SETIF, (Algerie) - Principal".

Umesto zaključka

Rad je imao za cilj da podstakne istraživanja iz naše poštanske istorije, pogotovo delova koji do sada nisu uopšte obradivani. Izloženi podaci su obrađeni na osnovu skromne zbirke, što ostavlja dovoljno prostora za dopune i izmene.

Literatura:

1. Popović N., Srbi u Prvom svetskom ratu, Beograd, 1998, Institut za savremenu istoriju;
2. Nikolić P., Medicinska opažanja na našim ranjenicima i bolesnicima u Bizerti, in "Golgota i vaskrs Srbije, 1915 - 1918, BIGZ 1986;
3. Tripković Đ., Srpska ratna drama 1915 - 1916, Beograd, 2001, Institut za savremenu istoriju;
4. Višacki V., Vojne cenzure 1876 - 1945, Filatelista, br.160, 1975;
5. Vuković, R.M., Srpska vojna pošta u Bizerti 1916 -1918, Filatelista, br. 160, 1975;
6. Vuković, R.M., Katalog celina jugoslovenskih zemalja, tom I/1, Srbija 1873 - 1921, Beograd, 2000;
7. Prikić V., 70 godina od proboja Solunskog fronta I ..., Filatelista, br. 206, decembar 1988;
8. Radovanović M., Francuske vojničke dopisne karte izdate u Tunisu, Filatelista br. 256, decembar 2003;
9. Deloste C., Histoire postale et militaire de l'Armee d'Orient, 1915 - 1920.

prof. dr Milan Radovanović

NEPOZNATA VOJNIČKA KARTA IZ PRVOG SVETSKOG RATA

U Katalogu celina jugoslovenskih zemalja, Tom I/1: Srbija 1873-1921, M. Vukovića u odeljku C. koji se odnosi na Balkanske ratove, navode se poznate vojničke karte i to:

- a) pod brojem 5, 1912, Vojnička dopisna karta, sa varijetetima sa i bez tačke i sa slomljenim "S", crvene boje,
- b) pod brojem 6, 1912-1915, Vojnička dopisna karta, sa grbom frankiranim zastavama, puškama sa bajonetima i ukrštenim topovima, crvene boje, sa istim varijetetima,
- c) pod brojem 7, 1913-1914, Vojnička dopisna karta, sa istim karakteristikama kao broj 6, zelene boje.

Na slici 1. prikazana je vojnička dopisna karta sa tekstom "Kraljevina Srbija" u blok pismu, sa tačkom iza "Samo za adresu" iz balkanskih ratova, koja svojim osnovnim karakteristikama (uz navedene razlike kod M. Vukovića) odgovara prethodno navedenim.

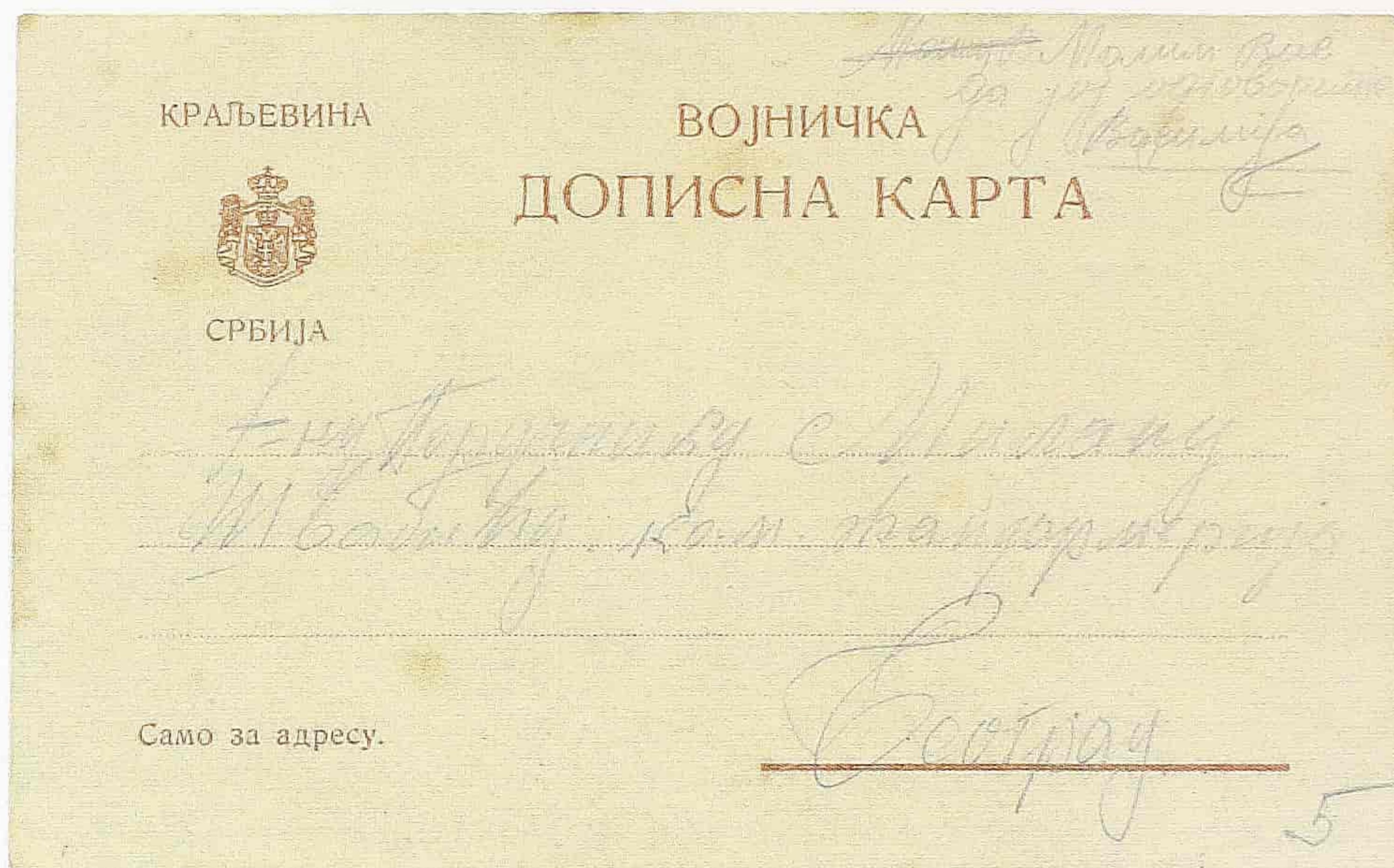

Slika 1. Vojnička dopisna karta (sa tekstom "Kraljevina Srbija" u blok pismu, sa tačkom iza "Samo za adresu" upućena 12. I 1913. iz Skoplja za Niš sa žigom Vojne pošte Skoplje (pod brojem 5 prema Vukoviću)

I u odeljku D. koji se odnosi na Prvi svetski rat 1914-1920, navode se vojničke karte i to:

- a) pod brojem 8: Dopisna karta / srpskih ratnika, višebojna,
- b) pod brojem 9: Vojnička dopisna karta, kao broj 5, crvene boje (što nije u potpunosti tačno, jer je ova karta štampana drugim štamarskim slogom).

Radi potpunijeg i jasnijeg opisa do sada nepoznate vojničke karte, ova karta je data na slici 2.

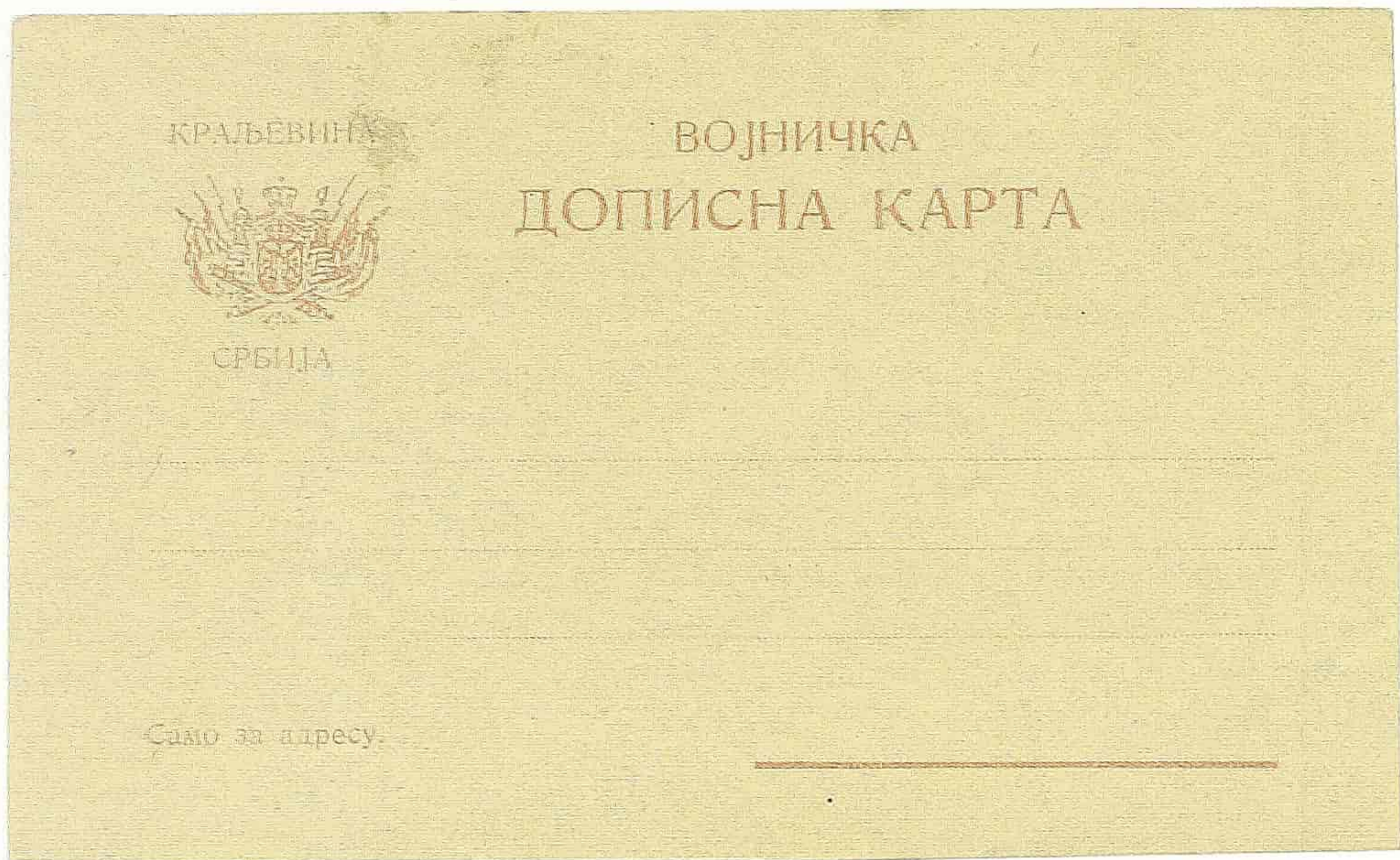

Slika 2. Vojnička dopisna karta (pod brojem 9 prema Vukoviću), bez poštanskog žiga, upućena 9. VIII 1919. godine iz Panteleja (prema tekstu sa poleđine karte) za Beograd

Postoji međutim i vojnička karta prikazana na slikama 3 i 4, koja ne odgovara ni jednoj od dosada opisanih.

Slika 3. Do sada neopisana vojnička karta upućena 19. VI 1919. iz Niša za Beograd sa poštanskim žigom Niša 19. VI 1919. godine

Slika 4. Do sada neopisana vojnička karta - neupotrebljavana

Do sada nepoznata i time neopisana vojnička dopisna karta (sl.3.) upućena je iz Niša za Beograd i nosi relativno nečitak (pogrešan?) datum na žigu 19.VI mrlja. 8.mrlja 16. Na poleđini je međutim upisan datum 19. VI 1919. godine, čime je pitanje datuma upotrebe definitivno rešeno. Ako se uzme u obzir da je karta prikazana na sl.2. izdata 1919. godine, i da je isti štamparski slog korišćen i za nepoznatu vojničku kartu, a koji se razlikuje od svih dotada štampanih, onda se za ovu kartu može zaključiti da je izdata 1919. godine. Papir ove karte je blede žute boje i tanak. Dimenzije su 138x90 mm. Jednostavnim poređenjem ovih dveju prikazanih karata (sl. 2. u odnosu na slike 3. i 4.) može se uočiti da je jedina razlika što se umesto grba na vojničkoj karti br. 9, na posmatranoj karti nalazi "grb frankiran zastavama, puškama sa bajonetima i ukrštenim topovima", korišćen kod svih vojničkih dopisnih karata u ranijem periodu.

Drugi primerak do sada nepoznate vojničke dopisne karte (sl. 4.) nije bio u upotrebi i u svemu je jednak već opisanoj, s tom razlikom što je korišćen papir smeđe-žute boje i takođe tanak. Dimenzije ove karte su 140x91 mm.

Posle svega izloženog, može se zaključiti da je ova vojnička karta nastala kombinacijom elemenata karte iz 1919. godine i ranijih, pri čemu je usvojen štamparski slog vojničke karte pod brojem 9, a umesto grba Kraljevine Srbije, korišćeno je rešenje grba ranijih vojničkih dopisnih karata, odnosno grba frankiranog zastavama, puškama sa bajonetima i ukrštenim topovima.

Literatura:

- 1) Vuković M., Katalog celina jugoslovenskih zemalja, Tom I/1: Srbija 1873-1921, Beograd, 2000.

Alojz Tomc, Brežice, Slovenija

ESEJI REDOVNIH MARAKA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE IZDATIH 1935. GODINE

(Po odobrenju Redakcije časopisa Nova Filatelija, glasila Filatelističkog Saveza Slovenije, preveo sa slovenačkog za čitaoce Filateliste dr Jovan Veličković. Članak je izvorno objavljen u Ljubljani, u brojevima 2 i 3 /2007)

Bilo je to pre 7 godina, kada sam na 7 javnoj i pismenoj filatelističkoj aukciji slovenačke aukcijske kuće Fock i Pirc kupio lot 337 - eseji Jugoslavije (Petar, Aleksandar, Marija, Dubrovnik, Oplenac ...) oko 90 komada. Uprkos tome da je trebalo odvojiti podosta para, ipak sam sebi priuštio to zadovoljstvo. Zašto?

Već sam sedam godina imao pripremljen izložbeni eksponat o Božidaru Jakcu, umetniku i autoru mnogih crteža. Učestvovao sam uspešno na nekoliko izložbi, a primedba žirija je bila, da na filatelističkom tržištu ima mnogo Jakčevih radova, probnih otisaka i predložaka za marke, ili kako ih ovde nazivamo, eseja, te da bi za veću ocenu i takve eseje trebalo uključiti u eksponat.

Veoma rado čitam filatelističku literaturu. U Priručniku maraka jugoslovenskih zemalja, sveska 8, Zajednička izdanja stare Jugoslavije 1921/1941, I deo - iz godine 1948, koji je nekad izdao Filatelistički savez Hrvatske, (u daljem tekstu Priručnik), našao sam na strani 239, kod opisa redovnih maraka iz 1935. godine, da su u Ljubljani, na inicijativu Slovenačkog Filatelističkog društva, urađeni i Ministarstvu pošta predloženi brojni eseji, sa likom bivšeg Kralja Petra II. Glava je u profilu i en face - sa lica, u raznoj stilizaciji, eseji su bili štampani u heliogravuri u Državnoj štampariji po nacrtima Jakca, Jerajnika, Omahna i Veseliča. Zato sam i odlučio da takve eseje kupujem.

Docnije sam istraživanjem došao do saznanja da Božidar Jakac najverovatnije nije izradio nijedan predložak za redovne marke iz 1935. godine. Od Jakca urađeni portreti mladoga kralja poslužili su kao motiv drugim crtačima, ali to mi više nije bilo važno. Eseji su me tako privukli da sam počeo planski da ih sakupljam.

Pribavljanje gradiva i informacija

Uspeo sam da nabavim nekoliko pojedinačnih, zupčanih i nezupčanih eseja od slovenačkih filatelista, međutim glavninu sam nabavio preko različitih aukcija.

Pored pomenutog Priručnika, nisam našao bilo kakvu filatelističku literaturu iz koje bih lako došao do podataka o konkursu, o prijavama na konkurs i o predloženim esejima. U Priručniku su na stranama 239-241 prikazane neke slike eseja, tako da sam približno video šta treba da tražim. U časopisima SLOVENAC iz 1934. i 1935. godine u biblioteci Mirjana

Jarca u Novom Mestu našao nekoliko članaka o Jakčevom portretiranju kraljevske porodice i nekoliko objavljenih slika mladog kraljevića Petra, koje su kasnije poslužile kao osnova za izradu eseja.

Jedini izuzetak su bile fotokopije neke starije zbirke nezupčanih eseja u formatu A-4, u stvari fotokopije štampanih strana, koje sam dobio od zagrebačkog filateliste g. Stanka Borića, koji su kao zbirka bili darovani nekim krunisanim glavama u Evropi. O ovome će još biti reči docnije, kod opisa samih eseja. Treći izvor informacija u okviru proučavanja poštanske istorije ovog područja su isključivo usmene informacije. To su razgovori sa filatelistima, poznavacima područja Kraljevine Jugoslavije, kao što su g. Aleksandar Krstić i g. Milan Vujović iz Beograda, koji sakuplja sve posebnosti kraljevine (marke, eseje, ministarske albume i slično). Sa g. Vujovićem sam nedavno elektronskom poštom razmenio slike eseja iz naših zbirki pa smo tako obojica došli do nekih novih saznanja.

Istorijska pozadina

U tekstu sam obradio svoja saznanja o esejima šeste serije redovnih maraka Kraljevine Jugoslavije. Te marke manjeg formata sa slikom tada još maloletnog kralja Petra II skupljači iz milošte nazivaju "Petrički", celo izdanje od 15 maraka, ili "mali Petar". A kako je Petar uopšte došao na marke?

Petar Karađorđević je bio najstariji od trojice sinova (braća su mi bili Tomislav i Andrej) Kralja Aleksandra I. Karađorđevića, Ujedinitelja, kako su ga u to vreme zvali, jer je ujedinio južnoslovenske narode u zajedničkoj državi. Po tragičnoj smrti kralja (u atentatu 9. oktobra 1934. godine u Marseju) u Francuskoj, jedva jedanaestogodišnji Petar je preuzeo presto i postao Njegovo Visočanstvo kralj Petar II, kralj Jugoslavije. Poštujući oporuku pokojnog oca, zbog maloletnosti mu je određen regent (zamenik, namesnik) i to baš njegov stric, Aleksandrov brat, princ Pavle Karađorđević. (Namesništvo je u stvari bilo tročlano, princ Pavle, prof. Radenko Stanković i dr Ivo Perović, prim. prevodioca).

Po smrti Aleksandra, Ministarstvo pošta u Beogradu je izdalo posebne marke u znak žalosti. Prvo je sa postojećim klišejima za redovne marke iz 1931. godine ("Aleksandar bez Vagnera i sa Stojičević Vagner") ponovo odštampana cela serija, a zatim je na cele marke, oko glave Aleksandra u ovalu, odštampan crni okvir, koji je prekrivao bele rubove oko maraka. Docnije je crni okvir otisnut i na marke koje su povučene sa pošta ili su se nalazile u poštanskom depou.

Marke sa crnim rubom bile su već 17. oktobra 1934. na poštanskim šalterima i predstavljale su samo privremeno rešenje za obezbeđenje maraka za potrebe pošte. Ministarstvu pošta je bilo jasno da u kratkom roku mora da se pripremi nova serija redovnih maraka i tu upravo počinje priča o esejima sa likom Petra II.

Službeni i privatni eseji

Kada je tačno bio raspisan konkurs za predloške novih maraka nije mi poznato, ali pretpostavljam da je to bilo već u oktobru 1934. godine, jer su prvi predlošci iz Slovenije bili

dostavljeni komisiji u prvoj polovini meseca novembra. Na konkurs su se prijavili nekoliko stranih i domaćih umetnika i štamparija, koji su svi poslali predloške novih maraka u Beograd. Većina prijavljenih je uz predloške izradila i sopstvene klišeje tako da je komisiji ponudila otiske predložaka u više boja.

Slika 1. Marke sa likom kralja Aleksandra sa crnim okvirom

Od službenih predloga Priručnik pominje samo nezupčane eseje vrednosti od 3 dinara u plavoj, ultramarin i ljubičastoj boji. Eseji su vrlo slični stvarno izdatim markama 1935. godine, kako po manjem formatu tako i po slici (en face lik kralja Petra II u krugu i sa natpisom Jugoslavija u ćirilici i latinici ispod), kao i po štampi (knjigotisak na kredastom papiru). Obzirom da je predložak za definitivne marke izradio Sreten Grujić, graver Državne mar-karnice u Beogradu, gde su marke i štampane, pretpostavljam da je upravo on i autor jedinih meni poznatih zvaničnih predložaka.

Slika 2. Jedini do sada poznati službeni esej (slika iz Priručnika, strana 239)

Od navedenih privatnih predložaka za marke bilo ih je vrlo mnogo. Od stranih predložaka treba pomenuti čehoslovačke i nemačke eseje, kao i domaće koji su nastali u Ljubljani, na inicijativu Slovenačkog filatelističkog društva.

Nemački eseji

Iz Nemačke je na konkurs u Beograd stigla serija zupčanih eseja malog formata, (slika 20 x 22 mm), odštampanih u tabacima od po 100 komada (10 x 10), na običnom belom gumiranom papiru. Linijsko zupčanje je bilo lošeg kvaliteta, izvedeno vrlo tankim iglama. Posledica su vrlo male rupe, koje otežavaju razdvajanje, što dovodi do takozvanog tupog zupčanja, koje je na pojedinačnom eseju vrlo teško izmeriti. U Priručniku je nepravilno navedeno zupčanje 11, ja sam međutim na četvercu sa malo izrazitijim zupcima uspeo da izmerim stvarno zupčanje 11 1/2.

Slika 3. Nemački eseji, u plavoj i u smeđoj boji

Autori Priručnika su naveli da slika na eseju prikazuje mladog Petra u sokolskoj uniformi, međutim sumnjam u tu tvrdnju, jer je kralj na slici obučen u vrlo svečano ruho. Zapaža se zlatnim nitima izvezen ruski okovratnik, lenta preko desnog ramena i odlikovana je oko vrata.

Zanimljivo je da pomenute eseje imam u zbirci već više godina, ali sam tek pri pisanju ovog priloga, pri merenju zupčanja, iznenađen primetio da postoje dve razlike. Motiv je isti, svi natpisi (ime države Jugoslavije iznad slike i oznaka valute u donjim uglovima su međutim kod jednih pisani ćirilicom, a kod drugih eseja latinicom. Pored toga ta dva eseja su uvek štampana u paru. Pomenio sam da je ceo tabak bio ponuđen na aukciji Srpskog filatelističkog kluba u katalogu 26. aukcije pa sam zatražio fotokopiju (lot 1060); zapravo sam tabak pogledao u uvećanju na njihovom sajtu www.auction-sfk.com jer se u arhivi još čuvaju skanovi lanjske aukcije. Tako sam lako ustanovio da se u tabaku nalazi 50 parova eseja (10 puta po 5 u svakom redu). Svi bez izuzetka pokazuju u donjem desnom uglu ispod oznake vrednosti velikim štampanim slovima u latinici zapisano ime šampara NEUBERT.

U Priručniku je opisano jedanaest boja, u kojim bi se mogli štampati nemački eseji i to zelena, tamno zelena, tamno maslinasto zelena, plava, sivo plava, crvena, smeđe crvena, sepija (tamno smeđa) ljubičasto smeđa, crno zelena i crna, međutim do danas nisam video više od 9 boja, iako već godinama čuvam ponude iz različitih aukcija. O tom problemu sam razgovarao sa više poznavaoaca materijala sa područja Kraljevine Jugoslavije i svi su mi potvrdili da je postojalo samo devet boja; isto tako u najnovijem katalogu aukcije br. 28 SFK ponovo se nudi 9 različitih boja. Do danas nisam naišao na zupčane eseje u sivo plavoj i smeđoj boji.

Pored zupčanih, imam u zbirci takodje nezupčane eseje, štampane u obliku malog tabaka. Po informacijama g. Krstića ti eseji u obliku malih tabaka su štampani u Beogradu a ne u Nemačkoj. Štampar Neubert je pored eseja na konkurs očigledno poslao i klišeje, pa je sa njima u Beogradu odštampan mali broj tabaka od po 12 eseja, sa po četiri eseja u horizontalnom redu, odnosno bolje rečeno sa po dva para u svakom redu. Ovi tabaci od 12 trebalo je da budu dopadljiviji komisiji od velikih tabaka po 100. Ustanovio sam da se u svim redovima tabaka od po 100 eseji bez izuzetka javljaju u redosledu ćirilica - latinica; kod malih tabaka je raspored obrnut, redosled je latinica - ćirilica.

Slika 4. Nemački eseji, mali tabak od $4 \times 3 = 12$ maraka

Pored nezupčanog malog tabaka u ljubičasto-smeđoj boji, imam još dva nezupčana eseja. Jedan je u sepia boji, drugi je sivo-plav. Pitam se da li nije možda nemački štampar izradio svoje zupčane eseje u samo devet boja, pa su onda u Beogradu štampani mali tabaci sa širokim rubovima, koji su ostali nezupčani i bez gumiranja a da pri tome nisu dovoljno pazili i nisu sasvim tačno uzeli predviđene boje. I tu se onda pojavila nedostajuća sivo plava i crvena boja, koje pominju autori Priručnika. Možda.

Koliki je broj i koliko je raznih boja tih malih tabaka koji su štampani u Beogradu? Broj sigurno nije veliki jer su bile namenjene za prikazivanje eseja. Po uveravanju g. Krstića dokumenti o ovome sigurno postoje. Pričao mi je da poznaje nekoga ko je radio arhivu pošte i koji je video te dokumente i priložene uzorke malih tabaka. (Po konsultaciji sa više beogradskih filatelista i zaposlenih u pošti veoma se sumnja u verodostojnost ove informacije).

Češki eseji

Znatno lepši i kvalitetniji od nemačkih su bili eseji izrađeni u Češkoj. U Priručniku se ne pominje autor, a ni ja nisam uspeo da utvrdim ko bi to mogao biti. Unutar okvira, u donjem levom uglu slike opazio sam međutim nekakav znak, ali tako mali, da ni sa uveličavajućim staklom nisam uspeo da ga razjasnim. Ustanovio sam međutim da ne predstavlja slova koja bi bili inicijali nekog imena i prezimena.

Slika 5. Prva zvanično odobrena slika kralja Petra II, koja je poslužila za izradu čeških i slovenačkih eseja

U vezi sa predloškom, prema kome su bili urađeni eseji, lako je pretpostaviti da su izrađeni početkom 1935. godine. U časopisu Slovenac od 21. decembra 1934. godine sam naišao reklamni oglas za slike kralja Petra II, prema originalu dvorskog slikara Uliha, sa dozvolom pisarnice Njeg. Vel. kralja, br.13.833, od 11. decembra 1934, koji glasi: "Ta slika je do sada jedina koja je odobrena od svih nadležnih instanci, za državne i samoupravne institucije i škole". I tačno prema toj slici uzet je središnji deo (deo en face portreta u krugu) za eseje iz Češke. U okviru okolo slike bio je gore natpis Jugoslavija u ćirilici a dole u latini- ci, levo i desno bila je označena nominalna vrednost jedan dinar i to levo 1 D i desno 1 Д.

Slika 6. Češki eseji, mali arak, 3 x 4 = 12 maraka

Eseji su pravougaonog oblika (slika iznosi 24 x 21mm) a štampani su na belom, neznatno crvenkastom, glatkom, tanjem i mekšem i negumiranom papiru, koji je u stvari neznatno sjajan, ali ne daje utisak kredastog papira, kako ga međutim naziva Priručnik.

I ti su eseji bili štampani u obliku malih tabaka sa širokim rubovima, po tri eseja u četiri reda. Pored u Priručniku pomenute tri boje uspeo sam da pronađem i dve nove, koje do sada nisu objavljene. Pored eseja u plavoj, po Priručniku zelenoj (u stvari sivo-zelenoj) i crvenoj boji imam i male arke u sivo plavo-zelenoj i sepia boji.

Moguće je da je učesnik konkursa iz Češke u stvari poslao eseje na kredastom papiru. Moji su međutim, obzirom da su kupljeni na aukciji u Beogradu, najverovatnije opet beogradska štampa, urađena sa originalnim klišejima. To bi lako mogao da bude razlog za postojanje dve nove do sada neopisane boje. Na www.ebay.com sam pre nekoliko godina video oglas za upravo takve eseje u crvenoj i plavoj boji. Prodavac iz Švajcarske je naveo da su štampani na debljem papiru (kredastom plavom) a ja na žalost nisam uspeo da ih kupim i tako proverim njegova tvrđenja.

Uspeo sam da nabavim različite češke eseje, koji su na prvi pogled baš takvi kako su opisani.

Središnji motiv je potpuno isti, razlike međutim zapažamo u okviru oko centralne slike u natpisu Jugoslavija i kod oznake nominale. Ona je i u ovom slučaju 1 dinar, međutim sada se oznaka vrednosti nalazi u sva četiri ugla eseja, a između nominala je natpis države, gore u ćirilici a dole u latinici. Kao i prethodni, tako su i ovi eseji štampani u malim tabacima od po 12, ali je raspored sada drukčiji, (3 x 4). Do sada sam u zbirku uvrstio dva mala tabaka, jedan na glatkom, mekšem i negumiranom papiru, esej u crvenoj boji, drugi tabačić je na tanjem, glatkom, ružičastom papiru bez gumiranja, a to je esej u sivo plavo-zelenoj boji.

Delniška štamparija u Ljubljani i autori slovenačkih eseja

Delniška štamparija na Miklošičevoj cesti u Ljubljani bila je u periodu između dva rata jedna od boljih, ako ne i najbolje opremljena štamparija u Jugoslaviji. Štampali su sve moguće stvari, pa zašto ne i eseje? Da bi se uopšte stiglo do štampanja eseja, potrebno je uložiti mnogo truda, izabrati motive, uraditi predloške, pribaviti ih za štampu i konačno odštampati u odabranim bojama na izabranom papiru. Delniška štamparija je koristila bakrotisak, kojim Državna štamparija u Beogradu nije raspolagala, a imala je iiskusnu ekipu koja je bila neophodna za ceo proces. Iako je štampanje u bakrotisku bilo znatno skuplje od knjigotiska, svi eseji za izdanje mali Petar štampani su u bakrotisku, na uvoznom papiru i sa specijalnim bojama nemačke proizvodnje.

Slika 7. Druga varijanta čeških eseja sa oznakom vrednosti u svakom od četiri ugla, na smeđoj hartiji

Iz sadržaja fotokopija rukopisa nepoznatog autora sam saznao da je autor 4. oktobra 1974. telefonom razgovarao sa ing. Jankom Omahom i saznao da su idejne crteže za klišeje izradili arh. Domicijan Serajnik i ing. Janko Omahen; u Priručniku je na strani 239 je greškom zapisano Jerajnik.

Domicijan Serajnik najmlađi je po maturi želeo da studira slikarstvo u Beču, međutim odlučio se da upiše arhitekturu u Ljubljani i diplomirao je 1926. godine. Po završenim studijama zaposlio se kao grafičar u ljubljanskoj Delavskoj štampariji, gde je opremao knjige za štampu, izrađivao predloške za omote, plakate, razglednice i ilustracije. U godinama 1931-1941 je zajedno sa ing. Omahom vodio atelje za unutrašnju arhitekturu. Ing. Omahen je takođe bio arhitekt i učenik Plečnika i uz Serajnika tvorac slovenačkih eseja.

Za većinu predložaka koristili su slike akademskog slikara Božidara Jakca. Ovaj je na poziv Kraljice Marije avgusta 1934. otišao na Bled kako bi portretirao kraljicu. U toku rada kraljica je izrazila želju da Jakac portretira i sva tri kraljevska princa. Crteži, koje je Jakac nacrtao crvenom kredom, toliko su se dopali kralju Aleksandru, da ih je sve uzeo, tako da je Jakac morao da produži svoj boravak na dvoru i sve crteže uradi ponovo za kraljicu. Bio je gost dvora od 6. avgusta do 23. septembra i tu je u međuvremenu portretirao i neke dvorske službenike, generala Kostića i ministra dvora Antića. Jakac je dobio pravo reprodukcije i razmnožavanja urađenih portreta. Časopis Slovenec je 4. oktobra 1934. sa ponosom izvestio o tome i kao prvi objavio portrete kraljice i njenih sinova.

Slika 8. Razglednica sa Jakčevom slikom kraljevića Petra je vlasništvo Muzeja Dolenjske u Novom Mestu.

Ako je verovati prethodno pomenutom kucanom zapisu, u pripremi predložaka i klišeja, kao i u štampanju eseja sudelovali su drug Fiker kao fotograf, France Bernard, mašinski tehničar Mirko Preker i drug Frece (autor zapisa koristi naziv drug, kako je to u periodu socijalizma bilo uobičajeno). Eseji su posle kontrole ing. Omahna štampani krajem 1934. i početkom 1935. godine.

Veseličevi predložci

Poslednji od četiri predložka, koje kao autore crteža pominje Priručnik, je onaj sa nazivom Veselič. Uprkos velikom broju eseja u mojoj zbirci, do nedavna nisam ništa znao o njegovoj ulozi u celom zbivanju. U časopisu Slovenac, od 13. novembra 1934, našao sam pod naslovom "Nove marke sa likom Nj. Vel. kralja Petra II" objavljen sledeći kraći zapis: "Što se tiče novih maraka sa likom Nj. Vel. kralja Petra II Slovenačko filatelističko društvo je dostavilo svoj predlog nadležnom mestu. Slika Nj. Vel. kralja Petra II trebalo bi da se preuzme sa najnovijih portreta, koje je ovoga leta izradio naš poznati umetnik Božidar Jakac; pored uobičajenih oznaka na markama bi trebalo da se nalazi i natpis čuvajmo Jugoslaviju kao trajan odziv na poslednje reči umirućeg kralja Aleksandra I Ujedinitelja". Na ovaj zanimljiv predlog vratićemo se drugom prilikom; za sada prikazujemo nacrt budućih maraka.

Slika 9. Veseličevi predlošci za nove marke, objavljeni u časopisu Slovenac

U Slovincu su tri slike koje izgledaju kao što je opisano. Predstavljena su tri predložka za marke nominale od 50 para, 1.50 i 10 dinara. Na svim crtežima se nalaze Jakčevi portreti kralja Petra II, samo na prva dva vidimo kralja sa lica (en face) a na trećem kralja u profilu. Na sva tri predložka zapažamo natpis PETER II u latinici, međutim kod prve dve niže vrednosti je naziv države zapisan kao JUGOSLAVIJA, a kod predložka od 10 dinara kao KRALJEVINA JUGOSLAVIJA. Ime države je kod sva tri predložka naravno dvojezično, tako što je zapisano ćirilicom pa latinicom, tačno tako kako su to nalagali propisi. Predložak za vrednost od 1.50 dinara nema nikakvu oznaku za valutu i bez potpisa autora. Mnogo više su mi se dopali predložci za 1,50 i 10 dinara. Oba imaju pored oznake nominalne vrednosti kraticom označenu valutu u oba pisma, a na levom rubu latinični natpis ČUVAJMO JUGOSLAVIJU. Kod predložka za marku od 10 dinara nalazimo na tri strane narodnu ornamentiku, po uzoru na prethodne redovne serije maraka, što je onda predstavljalo obavezan dodatak.

Kako sam već primetio predložak od 1.50 dinara je bio bez ikakvih oznaka, na ostala dva se pojavljuju dva prezimena, ispod slike levo dole JAKAC a desno dole VESELIČ. Uobičajeno je da se levo dole navede prezime idejnog tvorca, autora crteža a desno dole gravera, odnosno izvođača ili štamparije. Ako je to ovde primenljivo, onda bi autor bio Jakac a ne Veselič, međutim sumnjam da je bilo tako. Čiste linije Jakčevih portreta mladoga Petra se nikako ne uklapaju u skromnije urađene natpise i ukrase. Najverovatnije je da je Veselič sam pripremio celu stvar. Naravno da je od Jakca morao dobiti dozvolu za reprodukciju, pa ga je zbog toga potpisao. Da je slučajno došlo do realizacije nekog od predložaka, onda se na markama verovatno ne ni našlo Jakčevo prezime. Možda ni Veseličevog verovatno ne bi bilo, jer na markama Kraljevine Jugoslavije, štampanih posle 1931. godine, takve oznake više ne nalazimo.

(Nastavak u sledećem broju)

prim. dr Aleksandar Brusin

SPECIJALIZACIJA FRANKO MARAKA

"PARTIZANSKI MOTIVI" /II DEO/

Promenjene boje i pomoćna /privremena/ izdanja s pretiscima

Izmena poštanske tarife, a zatim promena imena države, bili su razlozi za emitovanjem maraka u promenjenim bojama i preštampavanjem postojećih s "partizanskim motivima". Marke u promenjenim bojama "partizanske serije", emitovane su tokom januara 1947. godine u četiri vrednosti, štampane knjigotiskom na običnom papiru, zupčane češljasto 12 1/2 u tiražima:

2.50 din.	/28.01.1947/	147.016.900	primeraka
3.00 "	/08.01.1947/	124.841.900	"
5.00 "	/08.01.1947/	19.587.800	"
8.00 "	/20.01.1947/	10.859.000	"

Karakteristike ovih maraka u osnovi se bitno ne razlikuju od ostalih, matične "partizanske" serije u pogledu strukture i punoće papira. Razlike su jedino u frekventnosti i zastupljenosti pojedinih vrsta i podvrsta papira, a uočavaju se na nominalama sa nijansiranim bojama:

- Marke vrednosti 2.50 i 8.00 din. nisu registrovane na tankom papiru, dok su ostale dve zastupljene na svim oblicima punoće.
- Mrežasta struktura zapaža se samo na nominali 3.00 din.
- Ostale strukture papira srazmerno su zastupljene i ujednačeno /Tabela 1./

Gumiranje maraka je ujednačeno, skoro podjednako zastupljeno u odnosu na belu sjajnu, prozirnu i žućkastu, žutu, prozirnu gumu. Manje je prisutna tamno žuta, smeđa, a još ređe guma sa prugasto-zrnastim nanosom.

Ona se upadljivo zapaža na vrednosti 5.00 dinara /tipa "c", neujednačenog gumiranja /Tabela 2./

Izmenom poštanske tarife, emitovane su dve marke /koje nisu bile u optičaju/ pomoćnog /privremenog/ izdanja, promenjenih boja s pretiskom nove vrednosti u knjigotisku crne boje u tiražima:

2.50 na 5.00 din.	/27.03.1946/	55.200.000	primeraka
8.00 na 9.00 din.	/01.04.1946/	10.000.000	"

Promenom imena države, Ministarstvo pošta odlučilo je drugom polovinom avgusta 1949. godine o emitovanju provizornih franko maraka od 3.00 i 10.00 dinara za frankiranje običnih i preporučenih pisama u mesnom saobraćaju prve tarifne stope. Upotrebljene su raspoložive količine maraka od 8.00 i 20.00 dinara iz "partizanske serije", a potom službe-

ne/zvanične/, nominale od 8.00 i 12.00 dinara. Pretisak je u knjigotisku, crne boje sa novim nazivom države "FNR Jugoslavija", u ćirilicom i latiničnom pismu, vrednosti 3.00 na 8.00 i 10.00 na 20.00 dinara, a na službenim markama pretisak nove vrednosti, 3.00 dinara.

Tiraži su:

3.00 na 8.00 din	/12.01.1950/	5.294.100 primeraka
10.00 na 20.00 din.	/19.12.1949/	4.715.100 "
3.00 na 8.00 din.	/12.10.1949/	8.476.800 "
3.00 na 12.00 din.	/04.10.1949/	3.216.200 "

Marke s pretiskom na "partizanske motive", kao i provizorno izdanje na službenim/zvaničnim/ markama, klasifikovane su, razvrstane i tabelirane na identičan ili sličan način kao i prethodna izdanja. To je učinjeno radi jednostavnijeg i lakšeg pristupa, upoređivanja iznalaženja sličnosti i razlika maraka bez i sa pretiscima.

Vrste papira

Za pretisak su upotrebljene dve vrste maraka odnosno redovne franko marke iz "partizanske serije" i službene. Obe su štampane u knjigotisku, ali prve na običnom, a druge na običnom obostrano zaštićenom papiru.

Treba istaći da korišćenjem provizornih službenih maraka s pretiskom nove vrednosti, kao redovnih franko maraka, prestaje njihova zvanična /službena/ upotreba.

Iz tabelarnog prikaza /Tabela 3./ zapaža se nedostatak homogene strukture papira na svim emitovanim markama pomoćnih/provizornih/izdanja s pretiskom nove vrednosti u promenjenim bojama ili promenjenom nominalom i nazivom imena države, kao i markama s pretiskom nove vrednosti na službenim markama. Međutim, frekventno je zastupljen porozan i mrežast papir, a ređe porozno-mrežast na svim nominalama pomoćnih/privremenih/izdanja. Bitne razlike u punoći papira /tanak papir/postoje na obe marke "partizanka sa zastavom" s pretiskom nove vrednosti i promenjenim bojama 2.50 na 6.00 i 8.00 na 9.00 dinara. Na ostalim markama "partizanske serije" s pretiskom nove vrednosti i novim nazivom države, nisu zapažene bitne razlike u debljini papira u odnosu na osnovne marke bez pretiska. Zastupljenost tankog papira na službenim markama s pretiskom nove vrednosti ne razlikuje se bitno u odnosu na osnovne marke /Tabela 3./

Vrste gumiranja

Analizirajući gumiranje pomoćnog/provizornog/izdanja s pretiskom nove vrednosti u promenjenim bojama, uočavamo da su obe nominale 2.50 na 6.00 i 8.00 na 9.00 dinara gumirane pretežno ujednačenom gumom /tip "b"/ s manjim učešćem neujednačene gume /tip "c"/.

Pomoćno izdanje s pretiskom nove vrednosti na službenim markama gumirano je samo ujednačenom gumom /tip "b"/ i zastupljeno na sve tri podvrste punoće papira.

Ujednačeno gumiranje /tip "a"/ konstatovano je skoro podjednako sa tipom "b" samo na nominali 3.00 na 8.00 dinara provizornog izdanja s pretiskom nove vrednosti i novim imenom države "partizanske serije"/Tabela 4./

Pretisci i boje maraka

Postoje delimične ili manje razlike u bojama u odnosu na osnovne marke. Boje su nijansirano tonirane zbog različite zasićenosti istom bojom, ili su promenjene, kao u pomoćnih maraka promenjenih boja. Nijansiranost u tonovima uočljiva je na vrednostima 3.00 na 8.00 dinara i na markama s pretiskom nove nominale. Na vrednosti s pretiskom 10.00 na 20.00 dinara, sve su marke u narandža-crvenoj boji, dok osnovne postoje i u žučkastocrvenoj.

Pretisci su sjajne, crne boje i mogu biti pomereni manje ili više u svim pravcima, obe nominale 2.00 na 6.00 i 8.00 na 9.00 dinara, a u manjem broju i bez pretiska. Pretisak 2.50 na 6.00 dinara postoji udvojen, a u delu tiraža /vertikalni red/ sa podignutom okruglom tačkom /umesto kvadratića/ između brojke "2" i "50".

Pomoćno izdanje s pretiskom nove vrednosti i imena države 3.00 na 8.00 i 10.00 na 20.00 dinara, obiluje brojnim nepravilnostima i greškama u pretisku: oštećena, spojena, nečitljiva ili bez pojedinih slogova pretiska "FNR Jugoslavija". Zatim, oštećenih, pomerenih pretisaka brojki, više tipova brojke "10", udvojenih i obrnutih pretisaka i veoma često pojava negativnog, prodornog otiska na poledjini marke.

Pretisak nove vrednosti na službenim markama često je pomeren, nepotpun, a umesto tri horizontalne crte, koje poništavaju staru vrednost, pojavljuju se tanje ili deformisane crte, ili nedostaje jedna crta. Obe vrednosti postoje sa obrnutim pretiskom.

Literatura:

1. Drag. M. Raičević: Kratak pregled svih izdanja maraka FNRJ, Filatelista 2, 45/46, I, 1949 "Zmaj" Novi Sad;
2. Naše marke: Podaci švajcarskog lista "Berner Briefmarken-Zeitung", 4, 1941. Filatelista 6,203, III, 1951. "Zmaj", Novi Sad;
3. Naše marke: Izdanja za teritoriju FNRJ. Provizorno izdanje franko maraka. Filatelista 2,35, I, 1949 "Zmaj", Novi Sad;
4. Naše marke: Preštampavanje maraka raznih izdanja novim nazivom države. Filatelista 2,35, I, 1949;
5. Prim dr A. Brusin: Specijalizacija redovnih maraka sa "Partizanskim motivima" iz 1946-1950. Fila Hobby, M.M. 5/99. F.D. "Stari Grad", Beograd;
6. A. J. Petrović: Uputi u filateliju/slike i pretisci na markama/, Filatelista 10,28182, 1951. "Zmaj", Novi Sad;
7. "Jugomarka": Katalog poštanskih maraka jugoslovenskih zemalja 1991. "Forum", Novi Sad;
8. Michel: Europa-Katalog, Band II, Sudeuropa, 2001/2002,827/28,831/32. Munchen;
9. Michel: Farbenfurer, 36 Erweiterte Auflage. Munchen;
10. S. Manželej: "Zaštićen papir na markama Jugoslavije", Filatelista 8,250, 253, II, 1950. "Zmaj", Novi Sad;
11. Milutin i Zoran Šefer: Katalog poštanskih maraka u upotrebi na teritoriji Srbije 1840-2006, Tom I. Izdanje II, 122,125,135. Beograd, 2006.

**"PARTIZANSKI MOTIVI", PROMENJENE BOJE
ODNOSI PUNOĆE, STRUKTURE PAPIRA I BOJA**

TABELA I

Nomi- nala	Boja	Podvrste papira											
		A				B				C			
		običan				polutanak				tanak			
		a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d
2.50	Jarko cinober	+	+				+						
	Cinober		+	+	+		+						
	Tamno cinober	+	+	+		+	+						
	Narandža crvena		+	+	+		+						
3.00	Jarko crvena		+		+		+				+		
	Crvena	+	+	+	+	+	+						
	Tam. roze crvena	+	+		+		+				+		
	Tam. plava	+	+		+		+				+		
5.00	Tam. jorgovan ultramarin	+	+		+		+				+		
	Tam. ljubičasta ultramarin	+	+				+						
	Narandžasta		+				+				+		
8.00	Tam. narandžasta		+		+		+				+		
	Tam. crvenkas. narandžasta		+				+				+		
			+				+				+		

NAPOMENA:

A = običan papir,

B = polutanak papir

C = tanak papir

a = homogen papir

b = porozan papir

c = poroznomrežast papir

d = mrežast papir

**"PARTIZANSKI MOTIVI", PROMENJENE BOJE
ODNOSI PUNOĆE PAPIRA, TIPOVA GUMIRANJA I BOJA**

TABELA 2

Nomi- nala	Boja	Vrste gumiranja																	
		Običan									papir								
		Ujednačeno gumiranje						običan			Neujednačeno gumiranje			polutanak			tanak		
		a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
2.50	Jarko cinober		+																
	Cinober	+	+																
	Tam. cinober	+	+																
	Narandža crvena	+	+																
3.00	Jarko crvena	+	+																
	Crvena	+	+																
	Tam. roze crvena		+																
	Tamno plava	+	+																
5.00	Tam. jorgovan ultramarin		+																
	Tam. ljubičasta ultramarin	+	+																
	Narandžasta	+	+																
8.00	Tam. narandžasta	+	+																
	Jarko crvenkasto narandžasta		+																

NAPOMENA:

a = guma: bela, sjajna, providna, ujednačena

b = guma: žućkasta, žuta, sjajna, providna, ujednačena

c = guma: žućkasta, žuto-smeđa, sjajna (ređe polusjajna ili mat),
slabo prugasto izražena sa ređe smeđim zncima, neujednačena

"PARTIZANSKI MOTIVI", PROMENJENE BOJE S PRETISCIMA NOVE VREDNOSTI
I POMOĆNA (PRIVREMENA) IZDANJA S PRETISCIMA NOVOG IMENA DRŽAVE
I VREDNOSTI, A SLUŽBENIM, NOMINALE ODNOSI VRSTE, STRUKTURE PAPIRA I BOJA

TABELA 3

Nomi- nala	Boje	Vrste papira																							
		Običan												Zaštićen											
		A				B				C				A				B				C			
		običan		polutanak		polutanak		tanak		običan		polutanak		tanak		običan		polutanak		tanak					
a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d		
2.50/6	Cinober	+	+			+																			
	Tamno cinober	+	+			+																			
	Narandža crvena	+			+						+														
8/9	Jarko crvenkasto narandžasta	+			+																				
	Crvenkasto narandžasta	+			+																				
	Jarko narandžasta	+			+																				
3/8	Narandžasta	+			+																				
	Srednje crvenkasto narandžasta				+																				
	Narandžasto crvena	+			+																				
10/20	Jarko sijena																								
	Sijena																								
	Tamno sijena																								
3/8	Crveno ljubičasta																								
	Tamno crveno ljubičasta																								
	Tamno sivo purpur																								

NAPOMENA:

A = običan papir,
B = polutanak papir
C = tanak papir

a = homogen papir
b = porozan papir
c = poroznomrežast papir
d = mrežast papir

**"PARTIZANSKI MOTIVI", PROMENJENE BOJE S PRETISCIMA NOVE VREDNOSTI
I POMOĆNA (PRIVREMENA) IZDANJA S PRETISCIMA NOVOG IMENA DRŽAVE
I VREDNOSTI, A SLUŽBENIM, NOMINALE ODNOSI VRSTE, PAPIRA, TIPOVA GUMIRANJA I BOJA**

TABELA 4

Nomi- nala	Boja	Vrste gumiranja																								
		Običan papir												Zaštićen papir												
		Ujednačeno gumiranje						Neujednačeno gumiranje						Ujednačeno gumiranje						Neujednačeno gumiranje						
		običan	polutanak		tanak		običan	polutanak		tanak		običan	polutanak		tanak		običan	polutanak		tanak		običan	polutanak		tanak	
a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
2.50/6	Cinober	+			+																					
	Tamno cinober	+																								
	Narandža crvena	+			+					+																
8/9	Jarko crvenkasto narandžasta	+								+																
	Crvenkasto narandžasta	+								+																
3/8	Jarko narandžasta	+																								
	Narandžasta	+																								
	Sred. crvenkasto narandžasta	+																								
10/20	Narandžasto crvena	+																								
3/8	Jarko sijena																									
	Sijena																									
	Tamno sijena																									
3/12	Crveno ljubičasta																									
	Tamno crveno ljubičasta																									
	Tamno sivo purpur																									

NAPOMENA:

a = guma: bela, sjajna, providna, ujednačena

b = guma: žućkasta, žuta, sjajna, providna, ujednačena

c = guma: žućkasta, žuto-smeđa, sjajna (ređe polusjajna ili mat), slabo prugasto izražena sa ređe smeđim zrnima, neujednačena

Zoran R. Bošković

ANALIZA IZDAVAČKE DELATNOSTI JUGOMARKE U 2007. GODINI

U protekloj 2007. godini izdavačka delatnost "Jugomärke" podarila je filatelistima čak **28** prigodnih izdanja i **9** redovnih maraka nametnutih poštanskim potrebama. Doštampane su i dve redovne marke iz 2006. godine (zastava od 16.50 i grb od 20 dinara). Marka od 20 dinara doštampana je u dva različita zupčanja A i C. Daleko više od plana i programa (bilo je predviđeno samo **20** izdanja). Pobrojano to izgleda ovako: **58** prigodnih maraka, od kojih su **4** bloka sa **7** maraka i jedan karnet sa 3x2 marke (Evropa-izviđači), **9** redovnih maraka i **3** doštampane marke. Doplatah maraka izdato je ukupno **8**. Ukupna vrednost **2.400** dinara (bez doštampanih maraka). Koverata prvog dana (FDC) sa srpsko/engleskim tekstom čak **36** ukupne vrednosti od **2.840** dinara. Zvaničnih MK bilo je samo **2** ukupne vrednosti **126** - dinara. Postoje i dva zajednička FDC koverta za koje treba izdvojiti **284** dinara. Dakle, za izdanja u 2007. godini trebalo je izdvojiti **5.650** dinara ili 70 evra. Od izdanja EYOF (20. juna) FDC koverat je poskupeo sa prethodnih 20 na 30 dinara što je jedan potpuno neopravdan atak na filatelistički džep. I ove kao i ranijih godina FDC koverata nije bilo na prodaju prvog dana važenja. Drastično kašnjenje dogodilo se kod izdanja "Evropa - izviđači".

Marke su standardnih papira, gramaže, zupčanja i gume, a prosečan kvalitet podarile su nam dve naše štamparije: FORUM Novi Sad (60 x) i ZIN - Beograd (9 x). Jedna marka "Dunavska fauna" štampana je u OSD - Austrija. Doplatah marke štampane su naizmenično u FORUM (5 x) i ZIN-u (3 x). Doplata "Borba protiv raka" i "Dečja nedelja" nisu potpisane od autora, a ova druga ni od štamparije ZIN. Uz doplatnu marku "Dečja nedelja" od 10 dinara puštena je i nalepnica od 23 dinara koja ide na vozne karte i ulaznice za sportske i kulturne priredbe.

Autorstvo na prigodnim i redovnim markama potpisali su sledeći autori: Marina Kalezić (28+4 x), Nadežda Skočajić (20+1 x), Ana Kostić (8 x) i J.J. Vlahović (8+1 x). Na tri marke potpisana su još dva strana autora. Možemo zaključiti da su pretežno žene kreatori poštanskih maraka Srbije u 2007. godini.

Nominale kod prigodnih maraka su bile 16.50 (8 x), 20 (19 x), 40 (7 x), 46 (21 x), 50 (2 x) i 112 - (1 x) dinara. Pokrivenost je bila za obično pismo prve stope u unutrašnjem saobraćaju, zatim za prvu i drugu stopu preporučenog pisma u unutrašnjem saobraćaju i za prvu i drugu stopu običnog pisma u međunarodnom saobraćaju. Svakako da bi trebalo uvesti sledeće nominale za unutrašnji saobraćaj 30, 60, 70 i 90 dinara, a za međunarodni nominale od 177, 195, 243 i 326 dinara.

Zabeleženi su pojedini značajniji događaji: Polarna godina, EP u stonom tenisu, Srbija predsedava Savetu Evrope, Srbijafila XIV, EYOF, 600 godina manastira Kalenić, arheološki lokalitet Gamzigrad/Romulijana u svetskoj baštini, tradicionalna dečja smotra Radost Evrope, 50 godina od lansiranja Sputnika u svemir, 120 godina astronomske opservatorije. U saradnji sa drugim državama, Austrijom i Rumunijom izdate su prigodne marke i jedan blok. Ova inicijativa jeste lepa ali da li je baš uspela vidi tekst g. Ivana Tangla u časopisu *Filaberza* br. 56. Rešenje sa Poštom Austrije je daleko prihvatljivije za filateliste jer je

tehnički marka na visokom nivou. Sa Poštom Rumunije već smo imali sličnu saradnju 1965. godine koja se sastojala od dve marke i jednog bloka (hidrocentrala Đerdap). Na samom kraju godine 23. decembra iznenadilo nas je novo vanredno izdanje "125 godina bilateralnih odnosa Srbije i Japana".

Naših poznatih ličnosti ima 17, i to su: Milutin Milanković, Miloš Popović (osnivač pokreta izviđača u Srbiji), Dositej Obradović, Jovan Jovanović - Zmaj, despot Stefan Lazarević, Petar Lubarda, Milan Nedeljković, Evžen Deroko i kralj Milan I Obrenović. Na prigodnom tabačiću još osam velikana srpskog glumišta: Petar Dobrinović, Milka Grgurova-Aleksić, Ljubiša Jovanović, Rahela Ferari, Miodrag Petrović-Čkalja, Branko Pleša, Ljuba Tadić i Danilo Bata-Stojković. I o ovom izdanju vrlo nadahnuto pisao je g. Ivan Tangl u časopisu *Filaberza* broj 54. Na doplatnim markama nalaze se još: Blagoje Nešković i sv. Sava (od 2001. godine već 8 put). Strane ličnosti kojima je ove godine pripala čast da se nađu na srpskim markama su: Baden Pael (Evropa), Amelija Erhart, velikani nauke (Dmitrij Ivanović Mendeljejev, Vilijam Tomson Kelvin od Larga, Đuzepe Okjalini), slikarka Frida Kalo i na samom kraju godine car Japana Meiđi. Dakle čak 7 stranih u odnosu na naših 17. U 2006. godini na našim izdanjima samo dve strane ličnosti: Wolfgang Amadeus Mocart i Rembrant van Rajn. U 2005. godini samo Albert Ajnštajn, a u 2004. godini Albert Ajnštajn i Đulermo Markoni. Kao zanimljivost navodim da je prva strana ličnost u jugoslovenskoj filateliji bio Vladimir Ilić Lenjin - izdanje povodom proslave 90. godišnjice rođenja 22. juna 1960. godine. Marka od tadašnjih 20 dinara. Kao što se moglo i očekivati sledeće strane ličnosti su bile: Fridrih Engels i Karl Marks povodom 100 godina Prve internacionale, izdanje iz 1964. godine. Kasnije krajem prethodnog veka dominiraju šahisti. Prvo Robert Bobi Fišer i Boris Spaski 1992. godine a kasnije 1995. i 1996. godine "Svetski prvaci u šahu" u tri tabačića čak 13 prvaka. Početkom 2001. godine izdate su i žene svetski prvaci u šahu njih 8. Ukupno sa 2007. godinom na našim markama prikazane su 41 strana ličnost. Dominiraju muškarci 31 (Lenjin najviše puta na 6 maraka i jednom bloku) i 10 žena.

Slika 1. Domaće ličnosti na markama

Slika 2. Strane ličnosti na markama

Ono što se po prvi put dogodilo ove godine su vinjete tamo gde im mesto nije. Prednjači Kalezić sa čak tri i to sve različite u tabaku od 25 polja (što je unelo zabunu i u *Michel*, gde mesečnik *Rundschau* ovo naše izdanje opisuje kao format 20+5 vinjeta (vertikalnih). Takođe kod vanrednog izdanja "120 godina astronomske opservatorije" jedna vinjeta u centralnom polju. Ukupno maraka sa različitim vinjetom ima 27. Rešenje kod muzejskih eksponata gde se u tabačiću od 10 maraka nalazi jedna vinjeta levo a na drugoj marci desno samo je delimična novost ponovljena od prošle godine - izdanje "Umetnost". Ovo su ujedno i najlepše vinjete. Van ustaljenog običaja autorka M. Kalezić potpisala se na 3 vinjete, a na 8 nije. Ostali autori nisu se potpisivali na vinjetama. Dečji crtež na vinjeti "Radost Evrope" uradila je Isidora Ljuboja stara 7 godina. M. Kalezić se ove godine potpisala na dve rumunske marke.

Slika 3. Gamzigrad/Romulijana

Slika 4. Manastir Kalenić

Oznake crtača ovoga puta dva - prva kod izdanja "Zmajevе dečije igre" na polju 13 sa inicijalom J. J. Vlahović i druga kod izdanja "Dan marke" sa inicijalom M. Kalezić na istom polju u tabaku. Kao i obično autori se nisu potrudili da oznake malo sakriju. Oznake crtača u modernu filateliju "Jugomarka" vraća 1994. godine i do danas ukupno ih ima 34.

Jugomarkini autori uspeali su da ponove i ove godine motive ranijih maraka kod: redovne marke od 100 dinara "Spomenik M. Obrenoviću", "Uskrs" od 20 dinara, redovna marka ruža - Vendela od 40 dinara, četiri detlića (*Dryocopus martius*) iz serije "Zaštićene životinje", "Karaula" slika Đure Jakšića od 20 dinara i "Božić" od 20 dinara. Čisto da se utvrdi gradivo i da se pokaže koliko se aljkavo autori pripremaju za rad na motivima naših maraka. Imena autora su: N. Skočajić (3x), M. Kalezić (2x - detlići i "Karaula") i J. J. Vlahović (1x).

Slika 5. Spomenik Mihajlu III Obrenoviću

Slika 6. Ruža - Vendela

Slika 7. Slika Đ. Jakšića i ikona E. Profeta

Dve strane autorke pojavljuju se kao kreatori naših maraka: Livija Penda (Rumunija) sa dve neuspešne marke i H. Herger (Austrija) sa jednom dosta uspešnom markom. Kuriozitet je da je M. Kalezić autor vinjete kod izdanja "Dunavska fauna".

Slika 8. Strane autorke kreatori naših maraka

"Jugomarka" se postarala da ove godine uzdrma ustajalu filatelističku sredinu pa se na prigodnom vanrednom izdanju "100 godina rođenja Petra Lubarde" pojavila fluorescencija na 13 marki u tabaku od 25. Prethodno je isto urađeno na doštampanoj marki od 20 dinara - grb. Ideja je bila da se u dva tabaka (iste marke) fluorescencija nađe na čak 6 maraka. O ovom "radu" ima vrlo oprečnih mišljenja. Od preteranog odobravanja do preteranog kuđenja i omalovažavanja. Verujemo da nije loše za filateliju ali svakako najbolje je za trgovce. Doštampana marka (grb od 20 dinara) pronađena je u dva zupčanja (A i C) što se nije dogodilo još od juna 2004. godine. Kod izdanja "Evropa - izviđači" za korice karneta trebalo je izdvojiti 5 dinara ali to nigde nije pisalo na koricama. U odnosu na prethodnu godinu kada su korice karneta (2) posvećene Tesli iznosile čak 100 dinara ovo je zanemarljivo ali da li je zakonom dozvoljeno?

Promocija "Velikani srpskog glumišta" održana u Ateljeu 212 svakako je promocija ispred svih drugih. Kako zbog sadržaja tako i zbog obilatog poslužavanja u blagim pićima i malim sendvičima. Čestitamo upravniku pozorišta.

Prema mom subjektivnom izboru blok Srbijafila XIV najlepša je marka u celini za 2007. godinu. Na visokom drugom mestu je "Dan marke", na trećem je "uskršnje jaje" - marka od 46 dinara i na četvrtom, obe marke povodom izdanja Evropa 2007 - izviđači. Za pohvalu je i "Savet Evrope" marka od 20 dinara. Loše su u kvalitetu sve redovne marke, u veličini "Velikani srpskog glumišta" a po likovnosti: Zaštita prirode - parkovi, Zmajevе dečije igre, Dunavske luke i brodovi (marke i blok). Najružnije urađene u 2007. godini ipak su "Zaštićene životinjske vrste - WWF". To je izdanje koje ide u mnoge albume u svetu i stvarno mu treba posvetiti malo više pažnje poštovana autorko g-đo Kalezić!

Interesantan je natpis ćirilicom "endjurans" kod izdanja "Konjički sport" - prva marka od 20 dinara. Moglo se napisati i "daljinsko trčanje" kako piše na FDC koverti ili izdržlji-

vost ... Uopšte pisanje ćirilicom i latinicom je zaostala navika koja vuče korene od vremena Jugoslavije i obaveznog zajedništva oba pisma. To je danas nepotrebno a ponekad je i komično kod Kelvina npr. ili kod poslednjeg izdanja "125 godina bilateralnih odnosa sa Japanom". Prednost je neopravdano data latinici i kod pojedinačnih izdanja o čemu bi u "Jugomarki" svakako trebali povesti računa. Na doplatnim markama tekst je uvek pisan ćirilicom.

O izdanjima za 2007. godinu vrlo uspešno pisao je g. Borisav Stanković subotom u dnevnom listu Politika, a g. Miroslav Milanović u časopisu Fila Hobby.

U 2007. godini nije bilo veštačkih nestašica pojedinih izdanja (kao 2006. godine - fudbal i Tesla) i sva su još uvek dostupna. Verovali ili ne najteže je bilo nabaviti doplatnu marku "Dečja nedelja" koja izlazi u oktobru i traje nekoliko sati na većim poštama. Zapravo ponekad je uopšte i nema.

Na teritoriji države Srbije Pošta Kosova pod patronatom UNMIK-a izdaje od 15.03. 2000. godine svoje poštanske marke. U 2007. godini izdato je 8 izdanja sa ukupno 28 maraka i 3 bloka. Nominalna cena za 2007. godinu iznosi 25.00 evra.

Sa sastanka predsednika filatelističkih saveza balkanskih zemalja u Sofiji 8/9. decembra 2006. godine, kojom je prilikom odlučeno da se obnovi balkanska filatelistička izložba

Zoran R. Bošković

DOŠTAMPANE REDOVNE MARKE

Formiranje nove ili nastavak stare države uvek u poštanskom i filatelističkom smislu izaziva zavidno interesovanje kod sakupljača jer se po nekom nepisanom pravilu Pošta(e) odlučuju da prve izdate marke budu zastava i grb. To se i dogodilo 2006. godine na dan 30. juna kada je Pošta Srbije nastavila svoju davno prekinutu tradiciju izdavanja poštanskih maraka sa imenom SRBIJA. Dugačak post u izdavanju poštanskih maraka bio je čak 86 godina.

Za početak, odnosno nastavak, štampane su dve marke sa nominalom 16.50 i 20 dinara (JU katalog broj 183/184, *Michel* broj 145/146). Na marki od 16.50 dinara nalazi se zastava, a na marki od 20 dinara nalazi se grb Srbije. Obe marke su štampane na običnom sjajnom papiru sa polusjajnom gumom u češljastom zupčanju (C) 12 : 12 1/4.

Početakom 2007. godine na poštama se pojavila marka od 16.50 dinara na običnom papiru sa mat gumom u češljastom zupčanju (C) 12 : 12 1/4 (tiraž 4 miliona). Promena u cenovniku poštanskih usluga dogodila se 21. februara 2007. godine. Prema informaciji koju je dala "Jugomarka" 25. juna 2007. godine puštena je u promet doštampana marka od 20 dinara (koliko iznosi tarifa za prvu stopu težine u unutrašnjem saobraćaju). Tiraž od 4 miliona primeraka razlikuje se od prethodnog po papiru koji je sada običan (80 gr.) sa mat gumom i po tome da su se pojavile marke u oba zupčanja (A) 13 1/4 i (C) 12 : 12 1/4. Za sakupljače je ovo veoma bitno. Marke doštampane u češljastom zupčanju (A) 13 1/4 krile su još neka iznenađenja za sakupljače koja su naravno ubrzo otkrivena. U tabaku od 100 komada moguće je sa UV lampom sa prednje strane uočiti svetle krstove u grbu. Jedna varijanta gde je u prvom redu svetao krst na 2 polju, u IV redu na 5 polju (35) i u VIII redu na 9 polju (79). Druga varijanta gde je svetao krst u II redu na 2 polju (12), u V redu na 5 polju (45) i u IX redu na 9 polju (89). Radi se o **fluorescenciji**. Ovi tabaci su se mogli kupiti u "Jugomarki", a za drugo zupčanje (C) moralo se tražiti po šalterima Pošta u Srbiji. Kod zupčanja (C) nije uočena pojava fluorescencije u tabaku, ali je uočena izvesna tamnija nijansa osnovne boje marke.

Ovi potezi koji dolaze iz "Jugomarke" nisu iznenađenje jer se već pojavljuju novosti (oznake crtača, karnet Evropa 2007, fluorescentni Lubarda (?), manastir Kalenić sa tri vinjete i slično) koje bi u neku ruku trebalo da ožive pomalo umrtvljenu srpsku filateliju. Pošto je marka jedno od sredstava plaćanja poštanskih usluga ona je usmerena na masovno korišćenje u nacionalnom saobraćaju. Da li se radi o dobrom i pravom potezu nisam siguran. Da bi se ovi svetleći krstovi uočili potrebna je UV lampa koja košta oko 20-25 evra (nije baš popularno kod filatelista). Potrebno je pribaviti veći broj maraka a sve to ide na ruku samo našim veštima trgovcima jer će formiranje cena za ovakve inovacije odrediti upravo oni. Očekujemo ubrzo katalogizaciju i procenu od trgovačkog kataloga *Michel*.

Moguće je da su i neke redovne marke iz 2007. doštampane tokom godine. Posebno treba obratiti pažnju na marke: 10 dinara (Zapadna Morava), 50 dinara (Kopaonik) i 100 (Spomenik Mihajlu III Obrenoviću).

Slika 1. Zastava Srbije

Slika 2. Grb Srbije

BALKANFILA XIV u Istanbulu od 28. oktobra do 3. novembra. Predsednici filatelističkih saveza Hrvatske i Crne Gore i I. Librić i T. Katurić, učesnik na izložbi N. Maraković iz Beča i naši delegati

Zoran R. Bošković

CELINE REPUBLIKE SRPSKE - MASOVNE KOVERTE, FALSIKAT NA ŠTETU POŠTE KOD DRUGOG REDOVNOG IZDANJA

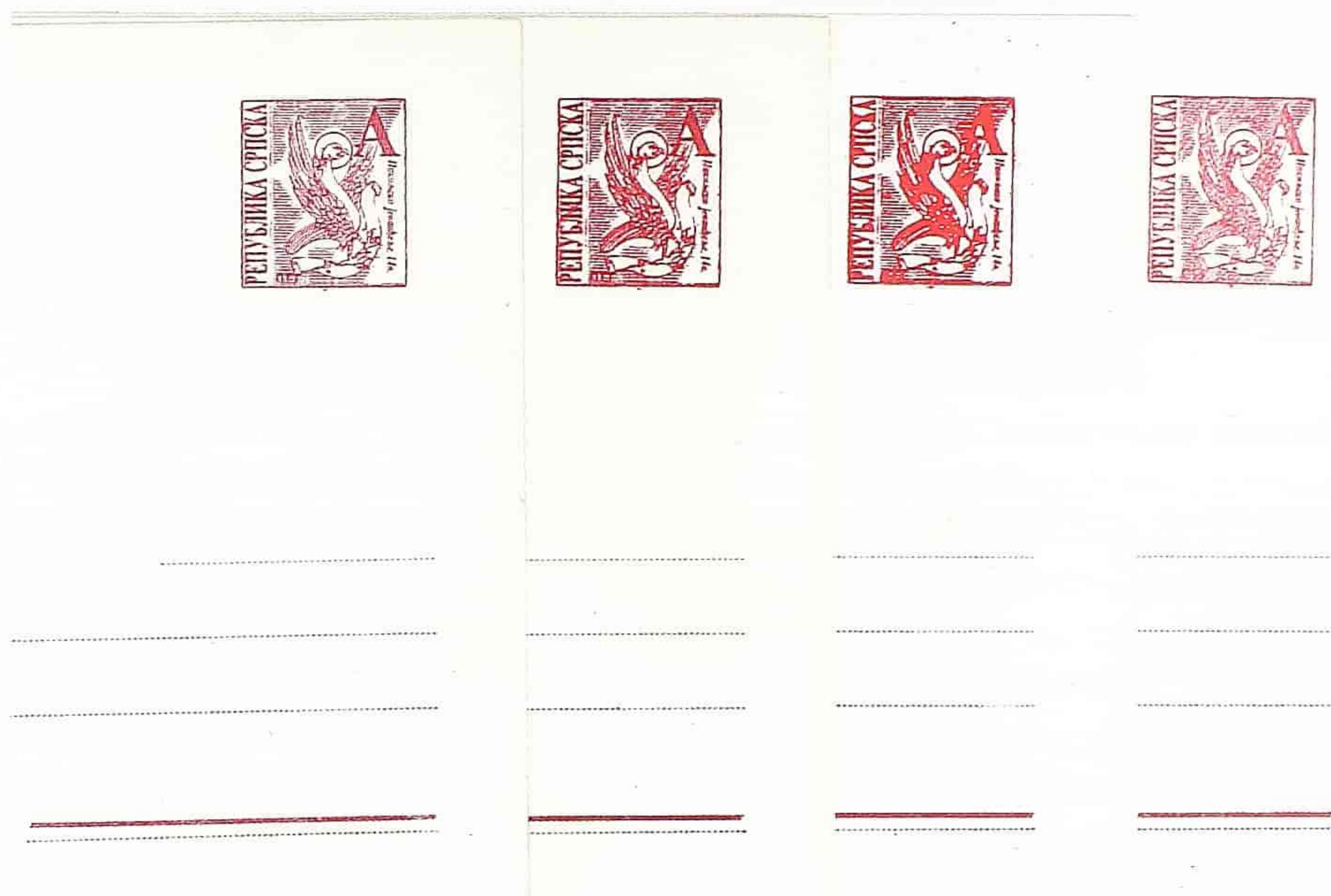
Prethodne napomene: 2002. godine u časopisu Filaberza broj 37/38 dao sam prvu katalogizaciju celina Republike Srpske. Naslov teksta "CELINE REPUBLIKE SRPSKE 1993 - 2002. - KATALOGIZACIJA". Tada sam smatrao da su celine izdate u toku 1994. i 1995. godine problematične i nisam predložio kataloški broj za njih. Napomenuo sam da je potrebna provera tih celina - masovnih koverata. Kasnije su se uspešno celinama RS bavili filatelisti iz Banja Luke: Boris Vlajnić i Radenko Radanović. Oni su ustanovili da se tu mogu izdvojiti još dva redovna izdanja i to je tako katalogizirano u: KATALOG POŠTANSKIH MARAKA REPUBLIKE SRPSKE, MASOVNE KOVERTE, 72-78. Uz (takvu) unapređenu katalogizaciju pojavio se i čitav niz koverata koji **su ustanovljeni falsifikati.**

1994. DRUGO REDOVNO IZDANJE - OPIS

Motiv: Inicijal iz Nikoljskog jevanđelja, XIV vek.

Dimenzije koverte su: 176-177x121-125 mm. Papir: sivkast - hrapav ili beli/bledožuti - gladak. Uštampana marka sa vrednosnom oznakom "A" i adresne linije štampane su u **knjigotisku** u različitim nijansama crvene boje. Dimenzije uštampane marke su: 21 x 24,5 mm. Bez jasno vidljive godine ispod marke - samo mrlja (1993). Slabije vidno "ptt" u levom donjem uglu. Kod krila sa leve strane jedna vidljiva mrlja u obliku slova "V" (ima uštampanih maraka i bez ove mrlje). **Prva adresna linija udaljena je od uštampane marke 36 mm** i počinje sa desne strane koverte. Rastojanje između tačkastih linija prve i druge iznosi 10 mm isto kao između druge i treće. Između treće i četvrte (puna crvena linija) rastojanje je 14 mm. **Četvrta linija počinje i završava zatupasto.** Rastojanje između četvrte i pete linije je nepuna 2 mm. Mesto za poštanski broj sastoji se od 5 tačkastih kockica **dimenzija 26x7mm** na aversu i na preklopu koverte. Nedostaje natpis "poštanski broj" ispod kvadratića na aversu i na preklopu koverte. Na preklopu koverte četiri adresne linije. Rastojanje između prve i druge (puna crvena linija) je 14 mm, između druge i treće je nepuna 2 mm, i između treće i četvrte je 10 mm. Preklop koverte je tup sa manjim slojem lepka duž preklopa. Unutrašnjost koverte je u boji koverte bez vidnih oznaka štamparije.

Napomena: Postoje dva tipa ove koverte **tip I** - sa 5 adresnih linija
i **tip II** - sa 6 adresnih linija.

Slika 1. Originali - 4 koverte II redovnog izdanja

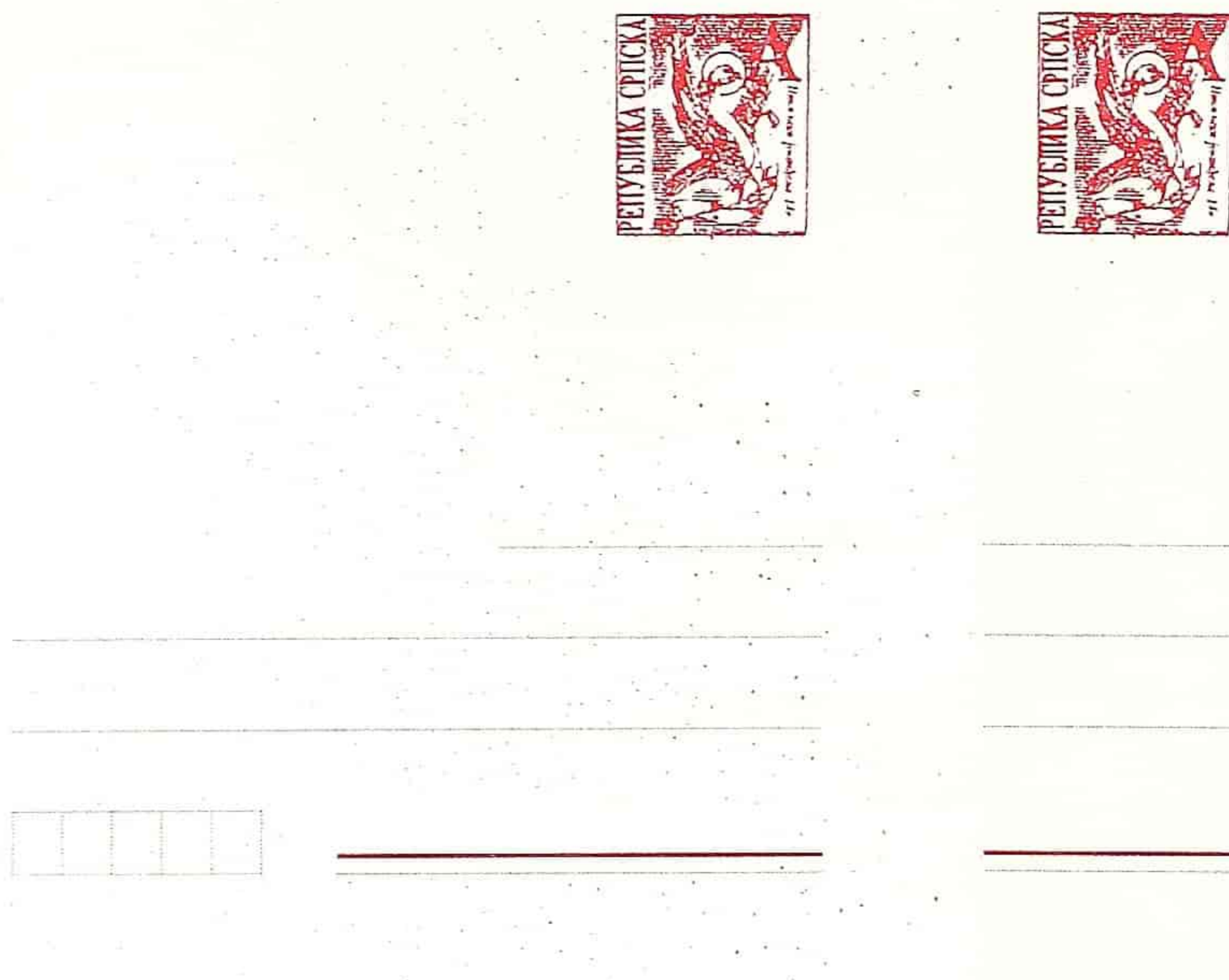
Falsifikat:

Falsifikat je ustanovljen kod **tip I sa 5 adresnih linija:**

- Uštampana marka sa vrednosnom oznakom "A" i adresne linije štampane su u **jedno-bojnom ofsetu**.
- Uštampana marka je vidno zamrljana tako da se šrafure utapaju jedna u drugu.
- U donjem levom uglu samo se nazire natpis ptt. Oreol ispod ptičije glave prekinut. Tekst "Nikoljsko jevanđelje ..." jedva čitljiv.
- Natpis po vertikali "Republika ..." dodiruje okvirnu liniju uštampane marke. Početak slova "L" kao da je umetnut.
- Sitnije tačkice u adresnim linijama
- Rastojanje između uštampane marke i prve adresne linije je 34 mm.
- Četvrta - puna crvena linija počinje i završava pravo.
- Na adresnoj strani i na preklopu kvadratići za poštanski broj duži - dim. 27,5x7 mm.

Falsifikat je urađen na štetu pošte.

Zbog postojanja falsifikata sve masovne koverte sa uštampanom markom "Nikoljsko jevanđelje" povlačene su iz poštanskog saobraćaja od 20.12.2001. do 23.02.2002. godine, a

komisijski su uništene 2004. godine u Prijedoru.

Slika 2. Falsifikati - 2 koverta II redovnog izdanja

Susret direktora "Jugomarke" R. Bojanića i njegovih saradnika sa predstavnicima našeg saveza krajem 2006. godine.

SFK

KOLEKCIONARSKE AUKCIJE

PRIPREMANJE I VOĐENJE AUKCIJA

**FILATELIJE NUMIZMATIKE
RETKE KNJIGE PLAKATI
GRAVIRE AKCIJE
RAZGLEDNICE
OSTALE KOLEKCIONARSKE
OBLASTI OD PAPIRA**

**KONSTANTNO PRIMANJE MATERIJALA
ZA DVE AUKCIJE GODIŠNJE**

OTKUP I STRUČNA PROCENA

COLECTIONIERS AUCTIONS

PREPARATION AND AUCITON RUNNING

**PHILATELY NUMISMATICS
RARE BOOKS POSTERS
ENGRAVINGS SHARES
PICTURE POSTCARDS
OTHER PAPER COLLECTABLES**

**CONSTANTLY ACCEPTING MATERIAL
FOR TWO YEARLY AUCTIONS**

BUYING & EXPERT EVALUATION

**SFK GOSPODAR JEVREMOVA 56
YU 11000 BEOGRAD
TEL. +381 11 334-39-26; +381 63 201-018
E MAIL : FILAKRST@EUNET.YU**

IZVEŠTAJI NAŠIH KOMESARA SA FILATELISTIČKIH IZLOŽBI

Jovan Ristić

SRBIJAFILA XIV

Filatelistička izložba "Srbijafila XIV" održana je od 11. do 17. juna 2007. godine u organizaciji Javnog preduzeća PTT saobraćaja "Srbija", "Jugomarke" i Saveza filatelista Srbije.

Izložba je postavljena u Umetničkom paviljonu "Cvjeta Zuzorić" na Kalemegdanu u Beogradu. Izložba je imala takmičarski karakter. Na izložbi je u takmičarskom delu učestvovalo 54 izlagača sa 71 izložkom, a počasnom delu izložbe bila su 4 izlagača sa 4 izložka. Iz tehničkih razloga (nedostatak stakala za vitrine) nisu izloženi prijavljeni i dostavljeni izložci članova žirija (3) i atestatora (6). Raspored izložaka po takmičarskim kategorijama bio je sledeći :

Tradicionalna filatelija	7 izložaka
Poštanska istorija	10 "
Poštanske celine	4 "
Tematska filatelija	10 "
Maksimafilija	2 "
Omladinska filatelija	6 "
Literatura	11 "
Izložci na jednoj vitrini	20 "
Otvorena klasa	1 "

U kategorijama aero filatelije i fiskalne filatelije nije bio prijavljen nijedan izložak. Izložba je bila dobro posećena. Na otvaranju je bilo prisutno oko 600 posetilaca, a u toku izložbe bilo je i kolektivnih poseta đaka iz osmogodišnjih škola (oko 500 mališana), kao i predstavnika ambasada (ruska, kineska, japanska). Pojedini filatelisti su dolazili na studijsko razgledanje i proučavanje pojedinih izložaka u više mahova.

Sve vreme trajanja izložbe radio je filatelistički šalter, koji je opsluživalo osoblje "Jugomarke" i na kome su se mogli nabaviti filatelistički materijali vezani za izložbu i upotrebiti prigodni žigovi. Na izložbi je uvek bio dežuran član Saveza filatelista, kao i osoblje Umetničkog paviljona "Cvjeta Zuzorić". U toku trajanja izložbe nije bilo problema. U vreme kada nije bila otvorena za posetioce, izložbu je čuvalo profesionalno obezbeđenje.

Sem svečanog otvaranja izložbe, nije održana nijedna prateća manifestacija, koja je bila predviđena programom i najavljena u katalogu izložbe.

Kvalitet izloženog materijala ocenio je stručni žiri, ali i reagovanje posetilaca i filatelista je bilo izuzetno pozitivno, kako na organizaciju i način prezentacije, tako i na raznovrsnost i kvalitet izložaka. Primetno je povećanje broja izložaka na jednoj vitrini, ali i nedovoljan nivo kriterijuma prilikom izbora tema za ovu kategoriju.

Veliki broj izložaka u klasi literature ne treba da zavara, jer dopušteno je izlaganje i

aukcioni kataloga, koji se inače na međunarodnim smotrama ne izlažu. Ipak treba konstatovati da se izdavačka delatnost sa tematikom filatelije, posle vidne krize oporavlja.

Na izložbi je prikazan veliki broj radova koji se prvi put izlažu, od kojih su pojedini vrlo visokog kvaliteta.

Uostalom, i Grand prix izložbe dobio je izložak koji se prvi put izlaže.

Po zatvaranju izložbe svi izlošci su vraćeni izlagačima, bez ijedne primedbe. Prilikom postavke i zatvaranja izložbe, znatnu pomoć sam dobio od pomoćnika komesara gospodina Borisa Vlajnića.

Na kraju moram da konstatujem da je oprema za izložbu (vitrine i stakla) u vrlo lošem stanju i da za iole ozbiljniju buduću izložbu treba obezbediti znatna sredstva za obnovu i nabavku novih elemenata. Zbog nedostatka nisu prikazani izlošci članova žirija i atestatora, što je velika šteta, jer su ovi izlošci bili edukativnog karaktera.

Beograd, juni 2007.

SANKT PETERBURG 2007

"Svetska filatelistička izložba Sankt - Peterburg - 2007" održana je u čast jubileja 150 godina od izdanja prve poštanske marke Rusije. Izložba je organizovana pod neposrednim pokroviteljstvom predsednika Ruske federacije, gospodina Vladimira Putina i trajala je od 19-25. juna 2007. godine.

Za ovu izložbu vladalo je veliko interesovanje u svetu i organizator je primio preko 750 prijava. S ozbirom na veliku ponudu, postavljeni su strožiji kriterijumi i prihvaćeno je samo 585 zbirki iz 68 zemalja; organizator je zbirke rasporedio prema propozicijama FIP u 10 takmičarskih klasa i montirao na 2710 vitrina.

Centralna postavka (šampionska klasa, tradicionala filatelija, poštanska istorija, poštanske celine, tematika i aerofilatelija) bila je u izložbenom paviljonu "MANJEŽ", gde se se takođe nalazile i službene - netakmičarske zbirke.

Ostali eksponati (maksimafilija, literatura, omladinska filatelija, fiskalistika, "1 vitrina" i astrofilatelija) bili su izloženi u odgovarajućem prostoru Ministarstva informacionih tehnologija u neposrednoj blizini "MANJEŽA".

Glavna pošta u Sankt Peterburgu, tokom trajanja ove filatelističke manifestacije, svakodnevno je vršila promociju i prodaju maraka, blokova i poštanskih karata, posvećenih izložbi uz mogućnost korišćenja 8 prigodnih žigova, a programom je bio obuhvaćen i obilazak Poštanskog muzeja grada.

Izložbu "Sankt - Peterburg - 2007" otvorio je predsednik Saveza filatelista Rusije heroj Sovjetskog saveza, kosmonaut Viktor Gorbatko koji je u dobrodošlici ponudio i niz interesantnih pratećih i zabavnih programa: stručnih predavanja, panel diskusija i saopštenja, koji su bili vrlo posećeni.

Ovim programom bila je obuhvaćena i skromna trgovačka ponuda u "Manježu" na dvadesetak štandova, među kojima su bile i poznate trgovačke kuće "Feldamn", "Lindner" i drugi.

Predstavnici "Jugomarke" iz Beograda, koristeći prospektno propagandni materijal, prezentovali su svoj izdavački program sa već prepoznatljivim kvalitetnim likovnim rešenjima i tehničko-grafičkim mogućnostima.

Na ovoj svetskoj izložbi Srbija je učestvovala sa pet izložaka, od kojih je jedan u šampionskoj klasi bio kandidat za internacionalni "Grand prix".

Naši izlagači prikazali su retke filatelističke objekte, studioznu i inventivnu obradu materijala i postigli sledeće rezultate:

- Predrag Antić ("Kneževina Srbija") - šampionska klasa,
- Miodrag Mrđa ("Taksene marke Srbije 1881-1918") - zlatna medalja (92),
- Aleksandar Boričić ("Poštanska istorija Crne Gore 1799-1919") - velika pozlaćena medalja (88),
- Zoran Stepanović ("Bosna i Hercegovina 1826-1918") - velika pozlaćena medalja (85),
- dr Jovan Veličković ("Poštanske karte Hrvatske 1941-1945") - pozlaćena medalja (82).

Ovo je veliki uspeh naše filatelije obzirom na to da se celokupna postavka Srbije našla u kategoriji "zlatnih odličja", što do sada nije bio slučaj na svetskim filatelističkim izložbama.

Za istoriju naše filatelije značajna je i činjenica da smo prvi put na jednoj svetskoj filatelističkoj izložbi nastupili pod svojom imenom - Srbija - i dostojno je predstavili.

Juli, 15. 2007.

Beograd

nacionalni komesar
Miodrag Mrđa, dipl. ing

Aleksandar Krstić

HRVATSKA NACIONALNA FILATELISTIČKA IZLOŽBA ZLATNE MEDALJE ZA SRPSKE IZLAGAČE

U Zagrebu je održana jubilarna filatelistička izložba CROATICA od 8 - 12. septembra u prelepom Umetničkom Paviljonu na Zrinjevcu gde je održana i prva filatelistička izložba 1907. godine.

Pod patronatom gradonačelnika Zagreba i u suorganizaciji Hrvatske pošte i Hrvatskog filatelističkog Saveza na 178 vitrina prikazani su izložci uglavnom hrvatskog sakupljačkog područja uz učešće izlagača iz nekoliko stranih zemalja (Austrija, Mađarska, Nemačka, Švajcarska, Srbija itd). Izložba je organizovana vrlo uspešno od momenta predavanja izložaka preko montiranja i svečanog čina otvaranja izložbe (predstavnik Saveza filatelista Srbije g. Milan Vujović je između ostalih održao kraći pozdravni govor). Za ovakvu organizaciju najzaslužniji je predsednik HFS-a g. Librić. Paviljon je bio odlično osvetljen, izložci raspoređeni u klase prema FIP pravilima (uz nedostatak nekoliko izlagačkih klasa). Posebno mesto su zauzimale svečene vitrine nazvane RETKOSTI HRVATSKE FILATELIJE gde je na najznačajnijem mestu izložena najređa marka Hrvatske - novinska marka Vojne Granice 1 kr. plava iz 1868. prodana u Beogradu na SFK aukciji 2005. godine. Na otvaranju izložbe i tokom narednih dana bilo je prilično posetilaca i novinara. Održan je Okrugli sto da bi se definisalo sakupljačko područje Hrvatske filatelije. Najkonkretnije predloge je izneo potpredsednik Hrvatskog saveza g. Vilfan. Predstavnik iz Srbije je učestvovao samo kao posmatrač. Zaključci sa ovog skupa će biti preneti Upravnom odboru HFS-a na razmatranje. Žiri je radio tokom prvog dana i svoje odluke je prezentovao na svečanoj večeri u izvanrednom ambijentu jednog od poznatih zagrebačkih restorana. Za ovu vrlo uspešnu organizaciju najzaslužniji je sekretar HFS-a g. Maras. Na svečanoj večeri bez zamornih govora dodeljene su samo zlatne medalje sa specijalnim nagradama pa je večera uz odličnu hranu protekla u pravom međunarodnom filatelističkom druženju. Grand prix i nagradu izložbe dobio je g. Nikola Maraković za odličan izložak Nezavisna država Hrvatska 1941-45. sa obiljem retkosti, proba, specijaliteta (od kojih su neki prvi put viđeni) kao i izuzetnom poštanskom istorijom ovog perioda.

Zlatne medalje, (po pravilu HFS-a najveća medalja je zlatna, nema velikih zlatnih) su još dodeljene Provizornim izdanjima iz 1945. g. Vilfana, Provizorije Rijeke 1945-50. g. Novakovića, Poštanska istorija Boke Kotorske, g. Katurića iz Crne Gore kao i još nekoliko zlatnih medalja od kojih je g. Milan Vujović za svoju izuzetnu zbirku Probe i specijaliteti kraljevine Jugoslavije dobio zlato kao i Aleksandar Krstić za jednovitrinski izložak Zagreb - cepelinski saobraćaj, zlatna medalja i specijalna nagrada. Ostaje utisak da je žiri pored objektivnosti i stručnosti ipak dodelio premale medalje za izvanrednu zbirku Hrvatska 1941-45. g. Wieneke-u dugogodišnjem sakupljaču i atestatoru ovog područja kao i g. Dietzu za izvanredan izložak partizanske pošte. U ostalim sakupljačkim kategorijama izložci su bili od manjeg značaja izuzevši avionsku poštu g. Novakovića za koju je potpuno opravdano

dobio zlatnu medalju i specijalnu nagradu. Iako ne obima i sastava kao Srbijafila u Beogradu, ova izložba je bila filatelistički događaj vredan hvale po svim nivoima.

Činjenica da se Hrvatski i Srpski filatelistički Savezi približavaju po razmeni informacija, literaturi, učestvovanjima na izložbama, saradnjom među poznavacima filatelije, sakupljačima i trgovcima, svakako ohrabruje. Predsednici Saveza g. Librić i g. Radičević po ovim pitanjima za hrvatsko - srpske filatelističke odnose rade više nego ranija rukovodstva tokom zadnjih 20 godina.

Ljudevit Vujković Lamić

MEĐUNARODNA FILATELISTIČKA IZLOŽBA HUNFILA 2007 BUDIMPEŠTA - MAĐARSKA 27 - 30. 9. 2007.

U našem susedstvu u Mađarskoj, održana je međunarodna filatelistička izložba pod patronatom FEPA - HUNFILA 2007. od 27 - 30. septembra 2007. godine. Mađarski izvori tvrde da više od 30 godina nije održana nijedna izložba slična njoj.

Ovom prilikom izdat je službeni i obiman katalog sa spiskom svih izlagača, pozdravnim obraćanjima organizatora i pokrovitelja ove izložbe, kao i popisom posebnih nagrada, te stručnih članaka o mađarskoj filateliji.

Na ovoj izložbi učestvovali su filatelisti iz 32 zemlje na 1015 vitrina.

Iz Republike Srbije učestvovali su :

1. **Jovičić Đorđe**, Novi Sad, Crveni krst 1933 - 1990. na 7 vitrina **68 bodova - srebrna medalja**,
2. **Tangl Ivan**, Novi Sad, Petrovaradin u Vojnoj granici 1782 - 1871. na 1 vitrini, **75 bodova pozlaćena medalja - vermail**,
3. **Jovanović Petar**, Posebnosti poštanskog saobraćaja slavonsko - baranjske Oblasti 1991 - 1998. na 1 vitrini, **62 boda - bronzana medalja**,
4. **Đukanović dr Dragoslav**, Beograd, Specijalna studija, marke, žigovi šahovske Olimpijade Dubrovnik 1950, na 1 vitrini - **50 bodova diploma**,
5. **Ristić Jovan**, Beograd, Beograd predfilatelijska 1814 - 1866. na 7 vitrina, **67 bodova - srebrna medalja**,
6. **Kavai Laslo**, Senta, 1492, na 5 vitrina, **52 boda - bronzana medalja**,
7. **Radanović Radenko**, Banja Luka, Greške na markama Rep. Srpske na 1 vitrini, **72 boda - srebrna medalja**,
8. **Mecanov Milan**, Subotica, Olimpijada Moskva 1980 na 1 vitrini, **48 bodova diploma**,
9. **Mučalov Zlatko**, Subotica, Jugoslavenski crveni krst na 1 vitrini, **63 boda - bronzana medalja**,
10. **Vujković Lamić Ljudevit**, Subotica, Opštinske i crkvene marke Subotice na 1 vitrini, **71 bod - srebrna medalja**,

11. **Filatelističko društvo Banja Luka**, Kolekcionar 2005 - 2006, literatura, **63 boda - posrebrnabronzana medalja**,

12. **Pošte Srpske A.D.** Banja Luka, Katalog pošt. maraka R. Srpske 1999 - 2005, literatura, **63 boda posrebrnabronzana medalja**,

13. **Društvo filatelista Subotica**, Katalog izložbe SUFILA '05, **60 bodova posrebrnabronzana medalja**.

(Učesnici iz Banja Luke su nastupili kao članovi u društvima SFS).

Izložba HUNFILA 2007 je otvorena 27. septembra sa prigodnim programom uz prisustvo mnogo ljubitelja filatelije.

Komesari su imali sastanke svaki dan sa organizatorom.

Ocene žirija su saopštene na zvaničnom Palmaresu u subotu 29. 9. 2007. godine sa odštampanim rezultatima. Iznenadjuće su bile za mene veoma niske ocene za izložak J. Ristića i dr Đukanovića, za koje sam dobio naknadna objašnjenja.

Primećeno je da moderni izlošci nemaju nikakvih izgleda bez obzira na izloženi materijal jer se dobijaju niske ocene. Ovakvi izlošci po kriterijumima izgleda mogu dobiti najvišu ocenu srebro ili maksimum vermail.

Najvišu ocenu i međunarodni **Grand prix** je dobio izložak **Imperato Saverio** (I) - Kraljevina Napulj, 96 bodova te **Vaš Ištvan** (H) za Mađarske novinske marke 1868 - 1888 - 1898 sa 95 bodova.

Velike nagrade su dobili:

Bondor Laslo (H) za izložak "10 god. Mađarske pošte 1867 - 1878" sa 90 bodova i Druzinin Igor (Rus) za izložak "Pošta Gulag".

Organizator je dodelio 12 velikih zlatnih medalja, 36 zlatnih medalja te 28 specijalnih nagrada.

Na ovoj izložbi prikazano je i 70 eksponata u klasi literature.

Interesantni izložbeni materijal sa "našeg" terena, bio je izložak ORE Tannes - a iz Norveške koji je prikazao pisma iz Banata i Bačke (1770 - 1922) i to iz mnogih malih mesta.

Izložbi HUNFILA 2007. prisustvovali su i Đorđe Radičević, predsednik SFS, dr Jovan Veličković, kao i Ivan Tangl, predsednik SFV, koji su u nedelju 30. septembra prisustvovali Kongresu FEPE, na kojem su bili prisutni i g. Jos Wolff, predsednik FIPE te g. Pedro Pereira predsednik FEPA.

Izložbeni materijal je uredno preuzet i vraćen izlagačima.

Subotica, 12. oktobra 2007. g.

Ivan TANGL, dipl. ing.

UTISCI SA MEĐUNARODNE FILATELISTIČKE IZLOŽBE HUNFILA 2007

U prestonici Mađarske u organizaciji Mađarske filatelističke federacije (MABEOSZ) održana je u periodu 27-30. septembra međunarodna filatelistička izložba HUNFILA 2007 pod patronatom FEPA, kojom je istovremeno obeležena i 140. godišnjica Mađarske Pošte i 85. godišnjica delovanja MABEOSZ-a.

Kako i priliči, za ovakav događaj pripreme su počele znatno ranije i već krajem 2006. godine bilo je jasno da će uobičajena "okrugla" godišnjica federacije ovoga puta biti znatno drugačija. Usvojena je molba Mađarske federacije da se izložbi dodeli patronat FEPA, što je uzrokovalo da se jedna za drugom počnu javljati evropske i prekomorske zemlje želeći da uzmu učešća. Kada je u proleće broj prijava dosegao brojku preko 1500 vitrina iz 36 zemalja moralo se intervenisati, pa su Organizacioni odbor i Predsednik izložbe **g. Ištvan Glatz** morali načiniti selekciju. Teška srca - *kako sam kaže* - na koncu je odabrano i prikazano preko 1100 vitrina u svim takmičarskim i počasnim kategorijama, uz literaturu, što su ih prikazali filatelisti iz 31 zemlje i Mađarske kao domaćina.

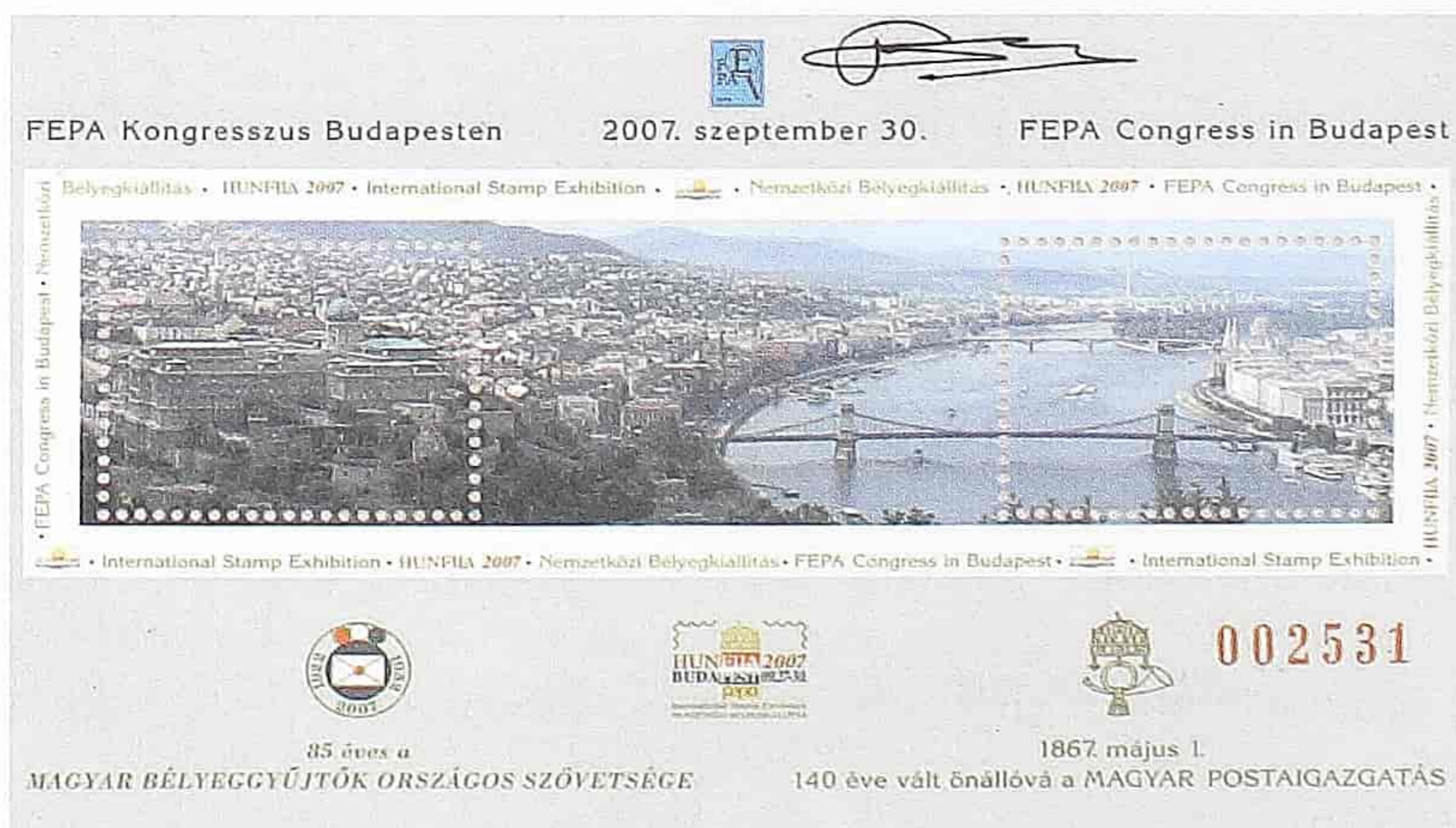
Uz sve pomenuto i Evropska Federacija je donela odluku da se u vreme trajanja izložbe u Budimpešti održi Kongres FEPA, gde je Bord FEPA zakazao i svečanu dodelu jednog broja FEPA priznanja i medalja. Sve u svemu, bezrezervno se mora reći da je HUNFILA 2007 bila najveći filatelistički događaj ove 2007. godine u Evropi, pa i svetu.

Izložba je organizovana u **Domu Mađarske kulturne fondacije**, divnoj zgradi u samom središtu Budimskog starog grada i Dvora. Čitav ovaj kompleks je od pre nepune dve decenije pod zaštitom UNESCO kao objekat svetskog kulturnog nasleđa. Održana na samo par koraka od čuvene Matijine crkve, ribarskog bastiona i hotela Hilton, izložba je naišla i na interesovanje mnogobrojnih turista, koji prosto opsedaju pobrojane kulturne znamenitosti.

Svečanom otvaranju u četvrtak 27. septembra prisustvovali su mnogobrojni uzvanici, predstavnici vlade i ministarstva komunikacija, pokrovitelja - gradonačelnika Budimpešte, direktori Pošte i Novčarskog Zavoda (štamparije) koji su i glavni sponzori izložbe, predsednici FIP, FEPA i MABEOSZ, predsednici mnogih nacionalnih i drugih filatelističkih organizacija te većina akreditovanih komesara (njih oko 25) i konačno velik broj prijatelja filatelije. Nakon vrlo uspešnog programa nacionalnih igara (vidi fotografije) i pozdravnih govora direktor Pošte i predsednici **gospoda Csaki, Wolf, Pereira i Kurdics**, zajednički su svečano otvorili izložbu.

Na ovoj međunarodnoj smotri su takmičari iz 32 zemlje (računajući tu i domaćine), prikazali ravno 1015 vitrina, što je dopunjeno i eksponatima u počasnoj i službenoj klasi (70 vitrina) i sa 70 eksponata filatelističke literature. Impresivno, nema šta! Održano je više predavanja (N. Rangos) i propratnih manifestacija, a za sva četiri dana bio je pripremljen i poseban prigodni poštanski žig. Prisutne su bile Mađarska Pošta, štandovi pošta Italije i Kipra, te više značajnih filatelističkih kuća (Profila - zastupstvo Lindtnera, Dunafila, Philatelia Hungarica, Vertesfila i dr.) pa i sam MABEOSZ sa svojim brojnim izdanjima kako ranijim tako i prigodnim kakav je i prikazani suvenir blok.

Jasno da u ovakvoj konkurenciji ni devetočlani žiri nije imao lak posao. Između više dobitnika velikih zlatnih medalja, ipak je izdvojio **prof. Saveria Imperata** iz Italije (foto levo) čiji je izložak maraka Napuljske Kraljevine i sa 96 bodova osvoji Grand prix izložbe.

U svojstvu predstavnika na kongresu FEPA prisustvovali su i predsednik SF Srbije **g. Đorđe Radičević** kao delegat i **prof. Jovan Veličković** kao posmatrač (foto - desno),

Tradicionalni organizovani izlet učesnike je vodio ovoga puta u nekadašnji bastion srpske kulture u Mađarskoj - **Sentandreju**, gradić na samo 20-ak km severno od Budima.

Poseta i boravak su bili prijatno osveženje od vreve velegrada, a i vreme je išlo na ruku, pa su učesnici proveli par prijatnih sati u šetnji i razgledanju kulturnih znamenitosti, nekih od (nekadašnjih sedam) srpskih crkava i spomenika, obedu u etno-selu itd. Fotografije koje slede samo su pokušaj da se dočara sva lepota koja pleni pogled posetilaca.

Na žalost, duh komercijalnog turizma je i ovde prevladao, pa se tek retki radoznali posetioći upute dalje od centralnog trga u ulice prepune klasičnih suvenira, razglednica i predmeta narodne radinosti.

Najznamenitije relikvije, oltar i riznicu Saborne (Beogradske) crkve ovoga puta nismo videli te ću čitaocu pokušati da dočaram njihov izgled prigodnim blok-izdanjem mađarske pošte iz 2007. godine na temu očuvanja pravoslavnog kulturnog nasleđa Sentandreje.

Savez filatelista Srbije su na izložbi predstavljali **g. Ljudevit Vujković Lamić**, nacionalni komesar i **Ivan Tangl**, predsednik Saveza filatelista Vojvodine, asistent komesaru, organizator putovanja i transporta eksponata (i autor ovog priloga).

O učešću izlagača pod znamenjem Srbije na međunarodnoj izložbi HUNFILA 2007 komesar će svakako izvestiti u zvaničnom izveštaju. Ovde samo kratak pomen o nastupu naših. Prikazan je skroman izbor, pa su i rezultati / **V(1), LS(1), S(4), SB(2), B(3), D(2)** / uglavnom na nivou očekivanog, tim pre što je na izložbi visokog ranga teško očekivati bolji plasman kod modernih tema ili onih "manjeg" filatelističkog značaja. Izneseno donekle demantuju Banjalučani, jer su uz solidan trud sasvim zaslužili svoje relativno dobre rezultate.

Treba se upitati zbog čega je izostalo učešće nekih naših afirmisani(ji)h izlagača, koji bi i u navedenoj konkurenciji sigurno ostvarili odličan plasman. Samo komocija ili možda strah od provere "domaćeg plasmata"? Jer "uteha" da je u pitanju bila "tek drugorazredna smotra" za posledicu može da ima samo dalje širenje jaza između "sveta" i nas. Nakon letošnje nacionalne izložbe Srbijafile XIV, propuštena je odlična prilika da se afirmišu novi eksponati ili da se priznanja sa domaćeg terena uporede sa međunarodnom konkurencijom.

Generalni utisak je da smo prisustvovali jednoj uspehoj manifestaciji na visokom rangu. Organizator je preduzeo vidne napore da se prihvaćeni eksponati na što bolji način prikažu filatelističkoj javnosti i posetiocima. U tome se delimično uspeo, a najviše primedbi je bilo na preveliki broj vitrina u pojedinim salama i zgusnute redove, tako da nije ostalo dovoljno prostora između eksponata. Ovo je uz mestimično nedovoljno osvetljenje (u hodnicima i predvorjima), bio priličan hendikep, naročito kod "manje značajnih" izložbenih klasa.

Katalog izložbe je tradicionalno dobro opremljen kao i prateće publikacije i izdanja, a organizovane posete omladine su posebno doprinele da se ne oseti ispraznost i jednoličnost tokom trajanja izložbe. Za one kojima ni sve opisano nije bilo dovoljno, dodaću da je u degustacionoj sali "**Doma mađarskih vina**", muzejsko-prodajne ustanove koja je smeštena u podrumu i prizemlju iste zgrade (oko 900-1000 ponajboljih vrsta i godišta iz svih vinorodnih regija je stalno na raspolaganju), održana poslednjeg dana i filatelistička aukcija kuće Dunafila. Uistinu jedinstven spoj hobija i vrhunskog užitka.

komesar Slobodan Meanžija

BALKANFILA XIV

U organizaciji turskih filatelističkih asocijacija i saradnjom sa turskom poštom i Ministarstvom transporta, a uz podršku federacije evropskih filatelističkih organizacija, u Istanbulu je od 28. oktobra do 3. novembra održana XIV filatelistička izložba - Balkanfila, obnovljena posle 16 godina. Ovo je četvrti put da je Turska domaćin ove međunarodne izložbe balkanskih zemalja, što je svrstava na prvo mesto po broju organizovanja ove sjajne zamisli povezivanja i produbljivanja prijateljskih odnosa i saradnje balkanskih zemalja, kako u oblasti kulture i umetnosti, tako i šire. Od daleke 1965. godine kada je prvi put održana u Bugarskoj luci Varna, pa do ovogodišnje, Jugoslavija je bila organizator dva puta, u Beogradu 1977. i u Novom Sadu 1987. godine, na kojima je postigla zapažen uspeh i osvojila veliki broj medalja, najviše zahvaljujući učešću filatelista iz Srbije. To je svakako pokazatelj organizacije, tradicije, istorije i kulture jedne zemlje.

Izložba je održana u Tuyap sajamskom i kongresnom centru koji raspolaže sa deset velikih izložbenih holova i 42 000 m² prostora, istovremeno sa otvaranjem sajma knjiga i velike izložbe slika turskih likovnih akademja. To se pokazalo kao dobar potez, o kome svakako i mi moramo da razmislamo prilikom organizacije sledeće izložbe, možda i Balkanfile. Za veliku posećenost izložbe ovakva organizacija je bila ključna, zato što je veliki broj posetilaca sajma knjiga iskoristio priliku da poseti i ovu manifestaciju. Takođe treba istaći i organizovano dovodjenje učenika velikog broja turskih osnovnih i srednjih škola na Balkanfilu.

Na izložbi su učestvovali izlagači jedanaest balkanskih zemalja, pored još nekih zemalja koje su učestvovala van zvanične konkurencije ali sa posebnim nagradama, a čiji su izlošci tematski vezani za balkansko područje. Istovremeno je održana i turska nacionalna izložba, što se pokazalo korisno iskustvo koje treba iskoristiti, svakako i radi uštede sredstava, što je najosetljivije pitanje organizacije svake izložbe.

Najviše učesnika, kako se i moglo očekivati, bilo je iz Turske - 24, zatim Grčke - 22, Bugarske i Rumunije - 17, Srbije - 14, uz 4 izložka literature, Hrvatske - 8, Makedonije - 6, Slovenije - 6, Crne Gore - 4 i Albanije - 3. Ovde su nabrojani učesnici izložbe bez klase maksimafilije i omladinske klase gde naša zemlja nije ni učestvovala.

U počasnoj klasi i izlošcima van zvanične konkurencije bili su izloženi retki primerci Otomanske imperije, dok je težište izložbe bilo na tradicionalnoj filateliji i poštanskoj istoriji, dok su tematika i maksimafilija bile skromno zastupljene. Izlošci na jednoj vitrini i literatura su solidno predstavljeni.

Savez filatelista Srbije je bio zastupljen sa 14 izložaka uz 4 iz oblasti literature. Ovde

su ubrojani i izlošci iz Republike Srpske koji su postigli zapažen uspeh. Zoran Stepanović, za izložak Bosna i Hercegovina 1826 - 1918, je osvojio zlatnu medalju kao i Nikola Ljubičić, dok je profesor Miša Radovanović nagrađen velikim vermejom. Vojislav Mičović i Mihajlo Knežević, sa po dva izložka dobili su po dva vermeja, kao i Aleksandar Boričić i Đorđe Radovanović. Slobodan Meandžija je nagrađen srebrnom medaljom, Veljko Subotić srebrno-bronza, a Slobodan Knežić, Boris Vlajnić i Radenko Radanović bronzanom medaljom.

Uspeh na ovoj izložbi bi svakako bio bolji da smo nastupili organizovanije, što podrazumeva veći broj članova žirija, što na žalost nismo trenutno u mogućnosti da realizujemo kada su u pitanju međunarodne izložbe. Moraju se preduzeti odgovarajuće mere u skoroj budućnosti na osposobljavanju naročito mlađih članova saveza i aktiviranju nekih starijih da bi se izbegla pojava dogovora i lobiranja iza kulisa.

Na ovoj izložbi je više od polovine članova žirija bilo iz dve zemlje, zašto ne reći domaćina i Grčke, što je nedopustivo. Novim pravilnikom o održavanju filatelističkih izložbi balkanskih zemalja mora se predvideti pravilnija zastupljenost svih država učesnica.

U vezi sa ovim je svakako i rad na većoj zastupljenosti naših predstavnika u telima i komisijama Svetske i Evropske filatelističke organizacije.

Organizacija izložbe je bila veoma dobra. Sve vitrine, kojih je bilo 1134, i štandovi (među kojima se isticao štand turske pošte) su bili smešteni u velikoj klimatizovanoj dvorani koja je bila povezana sa ostalim prostorima i izložbama drugog sadržaja, tako da su posetioci u zavisnosti od interesovanja mogli da posete više izložbi.

Turci su se pokazali kao dobri domaćini organizujući brojne aktivnosti žirija, komesara i predsednika saveza, kako zvaničnog tako i van-zvaničnog protokola.

Povodom otvaranja izložbe turska pošta je izdala dva prigodna bloka (zupčani i nezupčani u nešto manjem tiražu), uspelog likovnog rešenja. Svaki dan izložbe je obeležen prigodnim žigom.

Izložbu je obeležila molba Izraela da punovažno učestvuje na ovim izložbama, što je odbijeno uz mogućnost učestvovanja van konkurencije sa tematikom vezanom za balkansko područje.

U konkurenciji za Grand Prix izložbe bili su Mavridis Emmanuel sa Olimpijskim igrama Grčke, Tomo Katurić i Mylonakis Manolis. Grand Prix je dobio Mavridis Emmanuel.

Sa sastanka radne grupe BALKANFILE u Istanbulu 3.11.2007. godine,
J. Veličković, Đ. Radičević, S. Meandžija i T. Katović

ZAPAZANJA OKO BALKANFILE XIV I OKO NAS

Posle gotovo dvadesetgodišnje pauze na inicijativu Filatelističke federacije Bugarske obnovljena je filatelistička saradnja balkanskih zemalja. Sve je počelo prilikom Kongresa FIP u Malagi oktobra 2006. godine, kada su započeti razgovori balkanskih delegata o obnavljanju saradnje i nastavljanju BALKANFILE. Početkom decembra iste godine na dvodnevnom skupu u Sofiji predstavnici gotovo svih balkanskih zemalja u dvodnevnom druženju su zaključili da se moramo vratiti filatelističkim manifestacijama i skupovima našeg regiona. Turska je prihvatila da bude domaćin naredne XIV BALKANFILE. Javnost Sofije i cele Bugarske dala je veliki značaj ovom skupu, a ministarstvo i resorna državna agencija Bugarske su organizovali susret sa okupljenim zvaničnicima. Imali smo priliku da prisustvuemo i godišnjoj skupštini Bugarske filatelističke federacije. Svi prisutni predsednici nacionalnih saveza, pa i naš, obratili su se skupštini pozdravnim govorima.

BALKANFILE XIV u Istanbulu od 28. oktobra do 3. novembra 2007. godine je bila prava prilika za sve prisutne zvaničnike i goste, delegacije nekoliko evropskih pošta (čuli smo da je zvaničan poziv upućen i našoj pošti, ali naših predstavnika nije bilo) i ostale zvaničnike, da se uvere sa koliko truda, pažnje i brige je ovaj susret pripremljen. Izložba je organizovana u jednoj od sajamskih hala Centralnog izložbenog zdanja Istanbula, istovremeno sa Sajmom knjiga i Sajmom savremenog slikarstva, koje su održane u dve susedne hale. Sav prostor je međusobno povezan-iz jednog se prelazi u drugi, pa možete zamisliti koliko je sveta prošlo kroz halu u kojoj je BALKANFILE XIV. Istovremeno je održana i redovna nacionalna filatelistička izložba Turske. Otvaranje je bilo praćeno od nekoliko televizijskih kanala, a resorni ministar u prisustvu brojnih zvaničnika vlade, grada Istanbula, kulturnih i javnih radnika je presekao vrpcom. Generalni direktor Turskih pošta, čije je sedište inače u Ankari, kao turskoj prestonici, celo vreme izložbe je proveo u Istanbulu odnosno na izložbi i oko nje. Čitava organizacija Izložbe u finansijskom i promotivnom smislu sa 1150 prelepih novih vitrina je bila u znaku pošte. Za nas filateliste i za naš savez je uz sve ovo najvažnije da su u organizaciji ove manifestacije turski filatelisti odnosno filatelistička federacija uložili ogroman trud. Više od dvadesetak kolega su neposredno i bezmalo danonoćno kao volonteri brinuli da se Izložba od početaka do kraja odvija besprekorno. Određene su posebne prostorije za predaju eksponata, rad komesara i žirija. Uverili smo se po ko zna koji put da je ukupno stanje u našoj filatelističkoj organizaciji već duže vreme ispod potrebne razine i da je veliko pitanje koliko smo mi spremni za ovakvu manifestaciju kao domaćini. To je posebno važno ako se ima u vidu da bi sledeća BALKANFILE XV po mnogo čemu upravo trebalo da se održi kod nas. Svi zvanični događaji koji su tim povodom organizovani-večera sa posebnim programom sa ministrom i generalnim direktorom pošte, kao domaćinom i delegacija stranih pošta, obilazak Istanbula, kao i sam palmaresu, bili su u organizaciji Pošte.

Za naš filatelistički savez, poštansku organizaciju i našu državu u celini bila bi velika čast prihvatanje organizacije naredne BALKANFILE. No, u operativne poslove oko same organizacije, uz pomoć u samoj organizaciji koju očekujemo, moramo uključiti naše mnogo veće snage. To nikako ne može biti manifestacija grupe filatelista, kako bi to možda neki želeli da prikažu, već cele organizacije. Takve kolege ću podsetiti da su i oni bili na čelu mnogih manifestacija, pa da li su tada imali negativističke stavove.

VESTI IZ RADA SAVEZA I DRUŠTAVA

ŠESTA REDOVNA SEDNICA PREDSEDNIŠTVA SFS

U Beogradu je 8. decembra 2007. godine održana šesta redovna sednica predsedništva Saveza filatelista Srbije novog saziva. Sednici je prisustvovalo 10 od 14 članova Predsedništva, te predsednik Nadzornog odbora.

Primećeno je da sednicama ne prisustvuje po pravilu jedan isti broj članova, kao ni predsednik Suda časti, koji takođe prema važećim aktima Saveza treba da učestvuje u radu Predsedništva, bez prava odlučivanja.

Razmatran je obiman dnevni red, između ostalog pitanje održavanja redovne godišnje skupštine saveza, ostavka člana užeg predsedništva Milana Vujovića, formiranje stalnog Uređivačkog odbora časopisa Filatelista, informacije o održanim domaćim i međunarodnim filatelističkim izložbama, odnosno izveštaji naših komesara sa tih izložbi, informacija o kongresu FEPA u Budimpešti. Povodom nemilog događaja-gubitka jednog izložka prilikom povratka sa Balkanfile iz Istanbula vođena je rasprava, a tim povodom započet je pošao oko bližeg definisanja internog uputstva o radu nacionalnog komesara, te njegovim pravima i obavezama u vezi sa izložbama. Razgovaralo se o daljem unapređenju saradnje sa Poštom na pravcu našeg rada i unapređenja filatelije, kao i niz tekućih pitanja, od kojih deo vezan za pripremu godišnjeg računa za 2007. godinu.

Skupština bi trebalo da se održi krajem marta ili početkom aprila 2008. godine. U zavisnosti od njenog karaktera i dnevnog reda zahtevaće se i duže pripreme. Uz uobičajene tačke dnevnog reda-izveštaje o radu, finansijske izveštaje, izveštaj Nadzornog odbora i Suda časti, skupština treba da usvoji nekoliko dopuna i izmena Statuta, vezano za broj članova i sastav predsedništva, te imenovanje Uređivačkog odbora časopisa. Uz to, skupština će biti i izborna jer treba imenovati jednog člana užeg predsedništva, a kako je predsednik najavio svoje povlačenje sa funkcije, dakle imaće i izbor predsednika saveza. Konstatovano je da je pozitivno što je obnovljeno izlaženje našeg časopisa-izašla su tri broja i u pripremi je sledeći, 262. broj, ali je ova delatnost neredovna i nesistematična, jer je pala kao obaveza užem rukovodstvu, dakle istim onim ljudima, koji i inače ispunjavaju i druge obaveze saveza. Takvo stanje ne može da ostane duže vreme i ono je na štetu naše filatelije. S druge strane, upravo od narednog broja Filateliste očekujemo značajnu podršku "Jugomärke" i Pošte, kako u smislu tehničkog nivoa i kvaliteta štampe, tako i sadržajno. Planiramo da se u sastav Uređivačkog odbora uključe 1-2 člana iz pošte. Na sednici je Ljudevit Vujković imenovan za jednog od članova Uređivačkog odbora. Kandidovanje ostalih članova je u toku. U nastavku, podnete su informacije-pismeni izveštaji o nizu filatelističkih izložbi održanih tokom jeseni 2007. godine. Najpre je razmotren izveštaj komesara sa Srbijafile XIV, jer u međuvremenu od održavanja ove izložbe nije bilo sednice Predsedništva, zatim izveštaji iz Zagreba, Budimpešte i Istanbula. Predsednik je podneo usmeni izveštaj sa kongresa Evropske filatelističke federacije-FEPA, koji je imao na dnevnom redu kandidovanje predsednika i sekretara komisija pri Svetskoj filatelističkoj federaciji-FIP, gde smo i mi imali jednog kan-

didata. Predsednik je istakao da su sva putovanja komesara i naših zvaničnika na međunarodnim izložbama i kongresima od marta 2006. do kraja 2007. godine finansirana isključivo ličnim sredstvima lica koja su tim povodom putovala.

Predstavници saveza imali su direktne kontakte sa Zavodom za osiguranje DUNAV, kako bi razjasnili postupke i procedure rada komesara oko iznošenja i povraćaja eksponata sa izložbi, a sa stanovišta uslova, pravila i cene osiguranja. Radi se o veoma složenim oblicima osiguranja, te u ovim prvim kontaktima nismo dobili sve potrebne i konačne odgovore. U svakom slučaju, izlagači, kao vlasnici eksponata poveravaju svoje eksponate komesaru, dajući mu mandat. Na njima je pre svega obaveza osiguranja izložaka od svih rizika, o čemu će savez u nastavku rada po ovom pitanju da definiše u potpunosti sve postupke i procedure svojim internim uputstvom.

Đ. Radičević

SAVEZ FILATELISTA VOJVODINE

U Novom Sadu je 1. decembra 2007. g. tokom održavanja susreta filatelista, numizmatičara i drugih kolekcionara održana i sednica predsedništva SF Vojvodine, gde je razmotreno više pitanja iz tekućeg delovanja, izveštaja o radu u tekućoj i planova za 2008. godinu. Prisutni su bili svi članovi Predsedništva SFV i predsednici DFN Novi Sad i DF Apatin. Predsedavao je g. Ivan Tangl.

Gospodin Ljudevit Vujković je pripremio izveštaj o učešću vojvođanskih filatelista na filatelističkim izložbama tokom 2007. godine (Srbijafila XIV, HUNFILA 2007 i Tretje Okno Kranj 2007), a nastupi su ocenjeni vrlo uspešnim o čemu svedoče dve pozlaćene i veliki broj srebrnih i ostalih medalja i priznanja. Član predsedništva g. J. Katona je ukazao da kod izlagača L. Kavaija suma osvojenih bodova na Srbijafili (prema ocenjivačkom listu) ne odgovara rangu dobijene diplome. Kako nije predočena dokumentacija, upućen je da o tom problemu komunicira sa komesarom i/ili predsednikom žirija izložbe Srbijafila XIV.

U sklopu ove tačke dat je i izveštaj o utrošku blizu 7,000 dinara po osnovu učešća na izložbi Hunfila 2007 u Budimpešti (gde je g. Vujković bio komesar Srbije), dok je na osnovu pristiglih molbi i ranije usvojenih kriterija obrazložena (i isplaćena) naknada dela kotizacije vojvođanskim izlagačima u ukupnom iznosu preko 13,000 dinara. Jednoglasno je pozitivno ocenjena ovakva pomoć izlagačima kao jedinstven primer koji bi trebalo da slede i drugi u Srbiji.

U vezi planova rada u 2008. godini prezentiran je okvirni predlog izdanje "Jugomarke" i sa zadovoljstvom konstatovana dobra saradnja, koja je rezultirala usvajanjem (kao i svake godine uostalom) pojedinih predloga za nova prigodna izdanja. Za 2008. godinu predlozi su "**125 g. Željeznice u Vojvodini**" i "**FLORA - grožđe i vinorodni regioni**". Predsednik Saveta za izdavačku delatnost g. H. Čamdžić izneo je plan izdavanja prigodnih žigova, gde su najznačajniji: "125 godina jubileja željeznice u Vojvodini i Novom Sadu", "75 godina

Novosadskog poljoprivrednog sajma" i "Grožđe i vinorodni regioni" uz koju je predložena i organizacija promocije. Za realizaciju prigodnih žigova i svih pratećih izdanja (koverata karata i td.) zaduženi su Savet i Predsedništvo SFV. Konkretno aktivnosti oko realizacije obeležavanja 125 godina jubileja željeznice u Vojvodini i Novom Sadu vodiće se u saradnji sa **Vojvođanskim društvom za željeznicu** iz Novog Sada.

Oko realizacije značajnog jubileja **75 godina DFN Novi Sad**, (osnovano 27. februara 1933. godine) SF Vojvodine je pokrenuo akciju da se tokom svečarske godine na više načina obeleži ovaj okrugli jubilej, pa je osim pomoći i saradnje Društvu pripremio predlog Savezu filatelista Srbije da se uključi u obeležavanje i pomogne održavanje filatelističke izložbe.

Prema ovoj varijanti SFS-u će biti predloženo da se u Novom Sadu pokrene održavanje bienalne specijalizovane izložbe jednovitrinskih eksponata koja bi ujedno bila i kvalifikaciona za nacionalnu filatelističku izložbu. Kako je to preveliko opterećenje za Društvo i SFV, u predlogu se (na osnovu uspešne organizacije izložbe Srbijafila XIV u Beogradu koju je gotovo u celosti finansirala Pošta Srbije) iznosi očekivanje za adekvatnu pomoć izložbi u Novom Sadu, bilo direktno ili putem RJ Poštanskog saobraćaja Novi Sad i to u terminu oktobar/novembar 2008. godine. Paralelno s ovom održala bi se i netakmičarska prigodna svečarska izložba posvećena jubileju DFN Novi Sad.

O istoj temi više je govorio predsednik DFN Novi Sad g. Relja Popović istakavši da će obeležavanja jubileja i prigodne filatelističke izložbe biti svakako, te da je samo pitanje u kom obimu. Ukoliko se ne realizuje predlog o takmičarskoj izložbi, biće organizovana prigodna svečarska izložba prožeta istorijatom delovanja DFN Novi Sad, izdanjima Društva od 1935. do danas, osvrtom na minule izložbe, priložima monografiji i sl. Istakavši potrebu povezivanja sa organima i službama grada Novog Sada, AP Vojvodinom i krugom potencijalnih sponzora g. Popović je obavestio da se planira i dodela svečanih i drugih priznanja DFN Novi Sad, zamolivši i nominacije za ista. U planu su dakako prigodna filatelistička izdanja: žig, koverti i slično, a vrlo verovatno i personalizovana marka povodom jubileja. Detalji će bit poznati kada se pripremi odgovarajući projekat i iznađe potreban adekvatan prostor.

Dosadašnja uspešna saradnja SF Vojvodine i DFN Novi Sad u organizovanju filatelističkih susreta nastaviće se i dalje, a kao prvi termin predložen je **1. mart 2008**. Datumi održavanja biće određeni naknadno i blagovremeno objavljeni.

kontakt adresa: SF Vojvodine
Ivan Tang
PF 29
21121 Novi Sad

Tražim razmenu sa našim filatelistima
JIGJID GANTSOGT
P.O.BOX-314
ULAANBAATAR-38
MONGOLIA

SKUPŠTINA SRPSKOG FILATELISTIČKOG KLUBA

Članovi filatelističkog društva Srpski filatelistički Klub su održali redovnu godišnju Skupštinu u prostorijama ovog društva, posle pozdravnog govora predsednika Aleksandra Krstića. Po dnevnom redu raspravljano je o više pitanja i problema u kojima se nalazi Srpska filatelija.

DNEVNI RED

1. IZVEŠTAJ PREDSEDNIKA O RADU DRUŠTVA U PROTEKLIM PERIODU
2. IZVEŠTAJ PREDSEDNIKA KOMISIJA DRUŠTVA O RADU U PROTEKLIM PERIODU
3. IZVEŠTAJ O USPEŠIMA ČLANOVA NA IZLOŽBAMA
4. ČLANARINE ZA SFK I UPLATA ČLANARINA SFS-u, IZVEŠTAJ O ČLANSTVU
5. UČEŠĆE ČLANOVA NA BUDUĆIM IZLOŽBAMA KAO KOMESARI I IZLAGAČI
6. RASPRAVA O STATUSU KOMESARA
7. DISKUSIJA O UNAPREĐENJU RADA SFS-a
8. RAZNO

Uspeh članova društva na Srbijafili održanoj u junu 2007. je imponantan, Grand Prix izložbe i praktično sva velika zlata i zлата su pripala članovima društva. Broj članova društva raste, praktično svi viđeniji srpski filatelisti su članovi kao i značajni filatelisti iz bivših jugoslovenskih republika a i iz Amerike, Austrije, Engleske, Nemačke Švajcarske itd. Ukupno su do skupštine registrovana 52 člana, čak 15 više od prošle Skupštine. Članarina SFS-u je plaćena, a iz redova društva komesari za buduće svetske izložbe su se prihvatili posla iako status komesara nije do kraja regulisan. Na svim budućim izložbama u inostranstvu članovi društva će u značajnoj meri učestvovati. Već na sledećoj izložbi u Izraelu (komesar je predsednik Društva) učestvuje osam izlagača od čega zbirka g. Anića u prestižnoj klasi Svetskog filatelističkog šampionata. Komisija Društva za rad sa omladinom napravila je značajan napredak uz angažovanje g. Matejića. Član Društva i predsednik SFS-a g. Radičević je podneo detaljan izveštaj sa izložbe u Istanbulu, vrlo se kritički izražavajući o uspehu naših članova kao i bezbednosti u transportu izložaka. Na osnovu ovog izveštaja vodila se duga diskusija o komesarima, bezbednosti i budućnosti pa je zaključeno da Savez filatelista Srbije treba po ovom pitanju da oformi specijalnu komisiju, da donese pravilnik o komesarima i da konkretizuje bezbednost u transportu izložaka. Gospodin Knežević je predložio da se kontaktiraju i osiguravajuća društva. Skupština je završena posle tri sata sa svim iscrpljenim tačkama dnevnog reda. Rukovodstvo Društva je ostalo nepromenjeno.

Srpski filatelistički Klub je organizovao i 29. aukciju 22-og i 23-og decembra u prostorijama društva.

Ponudeno je preko 2100 lotova uglavnom sa područja bivše Jugoslavije od čega čak 740 lotova Srbije.

Uspeh je bio izuzetan oba dana. U sali je bilo konstantno prisutno po pedesetak učesnika, a za dva dana aukciju je posetilo preko 150 učesnika interesujući se za područja koja specijalizuju, uključujući i strance. Pismenih učesnika i na telefonu je bilo preko 300. Prodato je rekordnih 96% materijala a neki lotovi su doneli i spektakularne završne cene, i do deset puta preko početnih cena. Najveći interes je vladao za područje Slovenije i za Kraljevinu Srbiju. Crna Gora je, iako zastupljena sa 110 lotova, postigla visoke cene. Najskuplje prodat objekat na aukciji je unikatno pismo iz Crne Gore za Berlin sa jedinstvenom manipulacijom za povratni receptis. Ohrabruje da većina ključnih stvari prodatih na aukciji ostaje u domaćim zbirkama. Postaje pravilo da se dobar i redak materijal sa našeg područja nudi iz inostranstva i završava u zbirkama domaćih sakupljača. Pre manje od 10 godina situacija je bila obrnuta. Od maraka posleratne Jugoslavije najviše su se tražili atraktivni specijaliteti i nezupčane probe i eseji. Ministarski albumi Kraljevine Jugoslavije su ostali neprodani, ali su neke od maraka FIUME postigle zavidne rezultate.

Opšti utisak je da je aukcija dobro organizovana sa efikasnim kompjuterskim sistemom i sa videobimom koji znatno olakšava licitiranje. Stručni opisi svih lotova su bili na srpskom i engleskom a aukciju je pratio luksuzni katalog u boji dostupan svim interesentima, kao i prezentacija na internetu.

Posebno je primetan interes za filatelističku literaturu, kojom na žalost naše područje ne obiluje. Očigledno da su ne samo mladi već i iskusni filatelisti shvatili da je za ozbiljno formiranje zbirke potrebno stručno znanje, pa su neke od knjiga i priručnika postizali vrto-glave cene.

Srpski filatelistički Klub planira sledeću aukciju za početak juna, a već su najavljene za aukciju neke od izuzetnih pozicija poštanske istorije i retkih maraka našeg područja.

A. Krstić

SKUPŠTINA FILATELISTIČKOG DRUŠTVA NIŠ

Izveštaj sa sednice Izvršnog Odbora i Sednice Skupštine Filatelističkog društva NIŠ

Na svojoj sednici Izvršnog Odbora održanoj dana 24. 01. 2008. i Sednici Skupštine Filatelističkog društva NIŠ održanoj 27. 01. 2008. godine doneta je odluka da se prihvati predlog Saveza Filatelista Srbije da FD NIŠ u Nišu organizuje promociju izdanja prigodne marke povodom 125 godina ORIJENT EXPRES-a i Filatelističku izložbu "NIŠ 2008" povodom 70 godina od osnivanja Filatelističkog društva NIŠ.

Na sednici Skupštine odlučeno je da izložba bude pokazna i formiran je organizacioni odbor izložbe u sastavu:

Predsednik Organizacionog odbora:

Goran Ćirić, generalni direktor Javnog preduzeća PTT saobraćaja SRBIJA

Članovi Organizacionog odbora:

Miodrag Jeftić

Slavoljub Marković

Miomir Živković

Svetomir Đurbabić

Dejan Vukić

Organizacioni odbor će sačiniti pravilnik izložbe i predložiti usvajanje pravilnika Savezu Filatelista Srbije i Izvršnom odboru FD NIŠ.

Na Sednici Skupštine Filatelističkog društva NIŠ prihvaćen je plan izložbe koji predložimo na usvajanje Savezu Filatelista Srbije.

PROMOCIJA MARKE POVODOM 125 god. ORIJENT EXPRESA

FILATELISTICKA IZLOŽBA "NIŠ 2008" održaće se od 9-14 juna 2008. godine u holu Doma Vojske Srbije u Nišu.

Program:

Jun 9.

Promocija marke
Istorija Orijent Expres-a
PTT Srbija - Jugomarka
Svečano otvaranje izložbe
Uvodni deo
Istorijat FD Niš
Otvaranje izložbe
Okrugli sto
Filatelija juče, danas, sutra
Svečana večera (ručak)

Jun 10-13.

Pokazna izlaganja učesnika izložbe

Jun 14.

Zatvaranje izložbe

Finansijski plan izložbe "NIŠ 2008"

ZAKUP SALE	25,000
IZRADA PLAKETA, PLAKATA I POZIVNICA	25,000
IZRADA KATALOGA 300 kom	120,000
MARKETING NOVINE-TV	30,000
OZVUČENJE NA OTVARANJU	10,000
POSTAVKA I SKIDANJE IZLOŽBE	20,000
OBEZBEDJENJE IZLOŽBE	15,000
DEŽURSTVA	15,000
ORGANIZACIJA IZLOŽBE	50,000
SVEČANA VEČERA (RUČAK) za 50 zvanica	70,000
PRENOĆIŠTE za 10 gostiju	50,000
Ukupno	430,000 dinara

Predsednik FD NIŠ
Jeftić Miodrag

KONGRES EVROPSKE FILATELISTIČKE FEDERACIJE - FEPA

U Budimpešti je za vreme održavanja Međunarodne filatelističke izložbe HUNFILA 2007 održan kongres Evropske filatelističke federacije 30. septembra 2007. godine. Kongres je održan u prisustvu predstavnika većine nacionalnih filatelističkih saveza-federacija sa evropskog kontinenta. Naš savez je bio zastupljen sa predstavnicima Đ. Radičevićem i J. Veličkovićem, kao i kolegama I. Tanglom i Lj. Vujkovićem, koji su bili naši zvaničnici na samoj izložbi.

Kongres je imao obiman dnevni red, pri čemu su dominirale dve teme: položaj nacionalnih filatelističkih saveza u odnosu na kontinentalnu i svetsku filatelističku federaciju-FIP, te predlaganje i izbor predsednika i sekretara pojedinih komisija pri FIP za određene oblasti filatelije. Uže rukovodstvo saveza je uoči kongresa odlučilo da se i mi kandidujemo za jedno od rukovodećih mesta u jednoj od komisija, pa smo tako predložili Nikolu Ljubičića za sekretara Komisije za poštanske celine.

Po prvoj od dve glavne teme kongresa vođena je polemička rasprava i čuli su se različiti tonovi, budući da se već neko vreme vode šire rasprave u vezi sa izmenama statuta FIP, ali su isto tako delegati pojedinih zemalja, posebno iz Severne Evrope, pledirali na većem neposrednom odlučivanju samih nacionalnih saveza-federacija. Atmosfera na kongresu je tim povodom bila povremeno dosta napregnuta. Potom je sprovedeno glasanje za izbor predstavnika Evrope u bordu FIP, kao i predsednika i sekretara FIP komisija, što je naravno zahtevalo određeno vreme za organizovanje glasanja. Bilo je nekoliko iznenadjenja kod izbora FIP zvaničnika. Naš kandidat je izgubio samo za jedan glas, rezultat je bio 15:14 u korist danskog kandidata.

Na kraju kongresa, predstavnici Bugarske, Nemačke, V. Britanije i Portugala dali su saopštenja o organizaciji međunarodnih filatelističkih izložbi u njihovim zemljama u 2009. i 2010. godini sa pozivom za učešće.

KALENDAR MEĐUNARODNIH FILATELISTIČKIH IZLOŽBI 2008-2010

Pregled obuhvata izložbe pod patronatstvom FIP i FEP za koje je od strane organizatora našem savezu upućen zvaničan poziv. Za većinu nabrojanih izložbi dat je pozitivan odgovor, a za izložbe u 2008. godini već je izvršen izbor eksponata od strane organizatora ili je ovaj postupak u toku.

Tel Aviv, Izrael
Bukurešt, Rumunija

SVETSKI ŠAMPIONAT-IZLOŽBA
SVETSKA IZLOŽBA-EFIRO

maj 2008
jun 2008

Prag, Češka	SVETSKA IZLOŽBA	septembar 2008
Beč, Austrija	WIPA 2008	septembar 2008
Sofija, Bugarska	BULGARIA 2009	maj 2009
Essen, Nemačka	IBRA 2009	maj 2009
Luoyang City, Kina	CHINA 2009	april 2009
London, V. Britanija	SVETSKI ŠAMPIONAT 2010	jun 2010
Lisabon, Portugal	SVETSKA IZLOŽBA PORTUGAL 2010	oktobar 2010

Pregled nije potpun, a u toku je zakazivanje - obaveštavanje o izložbama.

BALKANFILA XIV u Istanbulu - organizovana poseta većeg broja učenika iz osnovnih i srednjih škola

U SUSRET NAŠEM JUBILEJU

2008. godine navršava se 60 godina od osnivanja našeg republičkog-nacionalnog filatelističkog saveza i tim povodom je rukovodstvo Saveza zaključilo da se ova desetogodišnjica obeleži radno, a u sklopu izložbi koje planiramo u ovoj godini na regionalnom nivou.

Smatramo da ovim povodom treba da osvežimo naša pamćenja i da istovremeno mladim generacijama naših kolega istaknemo neke epohe, događaje, ličnosti i dr. iz naše bogate i eto već 60-godišnje prošlosti. Podsetićemo da je prilikom proslave 50. godišnjice Saveza filatelista Srbije, koja je po mišljenju mnogih kolega bila naša najuspešnija manifestacija, trudom kolege V. Begovića priređena je opširna monografija o Savezu. Rado upućujemo poruku svima koji to nisu učinili da u časovima odmora prelistavaju ovu knjigu.

Mi ćemo sa naše strane počev od ovog broja u nekoliko nastavaka podsetiti što je više moguće autentičnih informacija kao i podsećanja savremenika određenih događaja, na naš istorijat.

Počeci organizovane filatelije na području današnje Srbije padaju u vreme neposredno posle Prvog svetskog rata, kada je već 1919. godine došlo do formiranja društava i klubova i to najpre u Beogradu - Srpski filatelistički klub i u Subotici - Filatelističko društvo "Bačka". Pri formiranju ovih, kao i narednih društava, korišćena su iskustva Hrvatskog filatelističkog društva u Zagrebu, kao najstarijeg na području novonastale Države SHS. Neki podaci odnosno datumi postoje u dve ili čak više varijanti, kakav je slučaj sa Dubrovnikom, kao i sa formiranjem društva u Subotici. Treba istaći da je prvi predsednik najstarijeg filatelističkog društva na području Srbije bio Evžen Deroko. U periodu dotadne Jugoslavije je u narednim godinama došlo do osnivanja nekoliko novih društava, kako na području Vojvodine, tako i u Užoj Srbiji, tako da je uoči rata bilo desetak aktivnih filatelističkih društava na području Srbije.

U predratnom periodu neko vreme - od 1933. godine postojao je Jugoslovenski filatelistički savez sa sedištem u Zagrebu, čiji je predsednik bio Evžen Deroko, a članovi uprave poznati filatelisti iz Zagreba, Beograda i drugih mesta. Sekretar saveza je bio takođe naš ugledni privrednik i filatelista Miloslav Radivović. U tom periodu delovi tadašnje države nisu imali saveze, sve do 1940. godine, kad su posle poznatih događaja u vezi sa Hrvatskom banovinom, društva sa ovog područja istupila iz Saveza i osnovala svoj nazovimo ga nacionalni Savez.

Ne zadugo posle završetka Drugog svetskog rata, a u skladu sa željama vlasti obnovljene i preuređene jugoslovenske države, ali svakako i u skladu sa željama filatelista, pojavila se potreba formiranja republičkih filatelističkih saveza.

Ne treba izgubiti iz vida da je naša tadašnja država sa brigom i ozbiljnošću gledala na filateliju. Podsetićemo čitaoca da je već 1946. godine osnovan Državni filatelistički biro FNR Jugoslavije-DEFIBA. U Beogradu je tim povodom jula 1946. godine održana Konferencija filatelista FNR Jugoslavije, na kojoj su bili zastupljeni predstavnici filatelističkih društava i filatelističkih trgovaca. Ovaj skup dao je korisne predloge i sugestije oko osnivanja DEFIBA.

U kancelariji Saveza u Beogradu, Palmotićeve br. 2 na kojoj smo adresi od marta 2007. godine, čuva se originalna dokumentacija o registraciji Saveza filatelista Srbije.

Prelistavamo te papire i nalazimo Rešenje tadašnjeg Ministarstva unutrašnjih poslova Narodne Republike Srbije **IV Br.57666/48 od 11. avgusta 1948. godine**, kojim se odobrava rad Udruženju pod tadašnjim i današnjim nazivom i sa područjem delatnosti na celoj teritoriji NR Srbije. Čitamo i prva pravila saveza. Na veoma jezgrovit i koncizan način na dve strane definisano je sve što je bitno oko organizacije i rada udruženja.

Ostalo je zapamćeno da je Osnivačka skupština bila dobro posećena i da je saglasno Pravilima izabrana Uprava. Odlučeno je da se osnuju podružnice, koje moraju imati najmanje 20 članova, kako u Beogradu više njih, tako i svuda gde postoji tradicija odnosno mogućnost za pokretanje filatelije, koja je u to vreme u svetu bila bez konkurencije najrasprostranjeniji, najrazvijeniji i najbolje organizovani hobi sa svim njegovim obrazovnim, kulturnim, naučnim i opštedruštvenim atributima.

Na Osnivačkoj skupštini održanoj 22. avgusta 1948. godine izabrana je Uprava, koja je već 29. avgusta održala sednicu, na kojoj je konstituisan Upravni i Nadzorni odbor. Da se podsetimo kolega, prvih članova uprave našeg saveza: predsednik ing. Aleksandar Petrović, potpredsednik dr Nikola Grujić iz Novog Sada, sekretari Velimir Cizl i Momčilo Šapnjić, blagajnik Boža Vidović, knjižničar Sergije Manželej, urednik lista ing. Aleksandar Petrović, odbornici Miloš Ilić iz Beograda, ing. Živko Miletić iz Beograda, Bora Mrđa iz Beograda, Aca Nenadović iz Niša, Dragan Rajčević iz Beograda, Anton Stari iz Zrenjanina, Stevanović Cvetko iz Beograda, Stevanović Đorđe iz Beograda, Andrija Šarčević iz Subotice i Ljubomir Šmit iz Beograda. Predsednik Nadzornog odbora Siniša Ostojić i članovi Ljubivoje Ilić i Dušan Petković iz Beograda, A. Tarakanov iz Valjeva i ing. Mirko Verner iz Novog Sada.

Mnogi od nas koji su sa dužim filatelističkim stažom rado se sećaju osnivača i ovih prvih zvaničnika našeg Saveza, koji su krčili puteve naše organizovane filatelije i dali ogroman doprinos svojim bezrezervnim društvenim radom i angažovanjem. Slava svim kolegama i drugovima koji nisu sa nama u danima podsećanja na 60. godišnjicu osnivanja Saveza filatelista Srbije.

-nastaviće se-

Ceremonijal otvaranja BALKANFILE XIV u Istanbulu, govor gospodina Pereire predsednika FEPA

IN MEMORIAM

18. maja 2007. godine preminuo je dugogodišnji predsednik FD "A. Tarakanov" Valjevo **Branislav Gračanin**, profesor u penziji. Imao je najduži filatelistički staž, jer je počeo da se bavi filatelijom kao srednjoškolac pa sve do svoje smrti. Branko je dao veliki doprinos afirmaciji i razvoju filatelije u valjevskom kraju, posebno u radu sa omladinom i u školama u kojima je radio, šireći zanimanje za filateliju među učenicima. Svoje sinove Josipa i Predraga uputio je u tajne filatelije, pa i unučiće Đorđa i Dinu je učlanio u filatelističko društvo.

Njegovim odlaskom valjevsko filatelističko društvo i filatelija Srbije u celini izgubili su vrsnog poznavaooca filatelije, što će se sigurno osetiti u radu društva.

Neka mu je večna slava i hvala.

Višegodišnji i cenjeni član valjevskog filatelističkog društva **dr Nada Stanisavljević**, lekar Doma zdravlja u Valjevu, preminula je 20. juna 2007. godine. Poznati valjevski lekar, zbog svog rada i humanog držanja prema pacijentima bila je cenjena i poštovana od strane kolega, a naročito od strane pacijenata.

Nada se bavila filatelijom od svoje rane mladosti pa do smrti. Svoga sina je takođe uputila u filateliju.

Osnivač i dugogodišnji predsednik F.D. "Kraljevo", **Petrović Dragomir - Dragi** umro je 18. januara 2008. godine u osamdesetoj godini života.

Filatelija mu je bila velika ljubav, kojoj se kao i prema svom novinarskom poslu predavao sa velikim entuzijazmom, šireći oko sebe veliki krug prijatelja. Sa grupom entuzijasta 1974. godine u Kraljevu obnavlja rad i osniva F.D. "Kraljevo". Ubrzo posle osnivanja postaje predsednik društva i na toj funkciji, nesebično dajući sebe, postaje učitelj mnogim generacijama mladih filatelista. Pokretač mnogih akcija propagiranja filatelije među mladima i organizator mnogih značajnih izložbi u Kraljevu, za svoj dugogodišnji rad kao član Skupštine S.F.S. dobija priznanje - Zlatnu značku saveza.

Osim u Kraljevu, veliki filatelistički doprinos je dao u radu filatelista u svom Minićevu, Nišu, kao i u drugim gradovima Južne Srbije.

Pravio je mostove saradnje među filatelistima često pišući članke o njihovim aktivnostima.

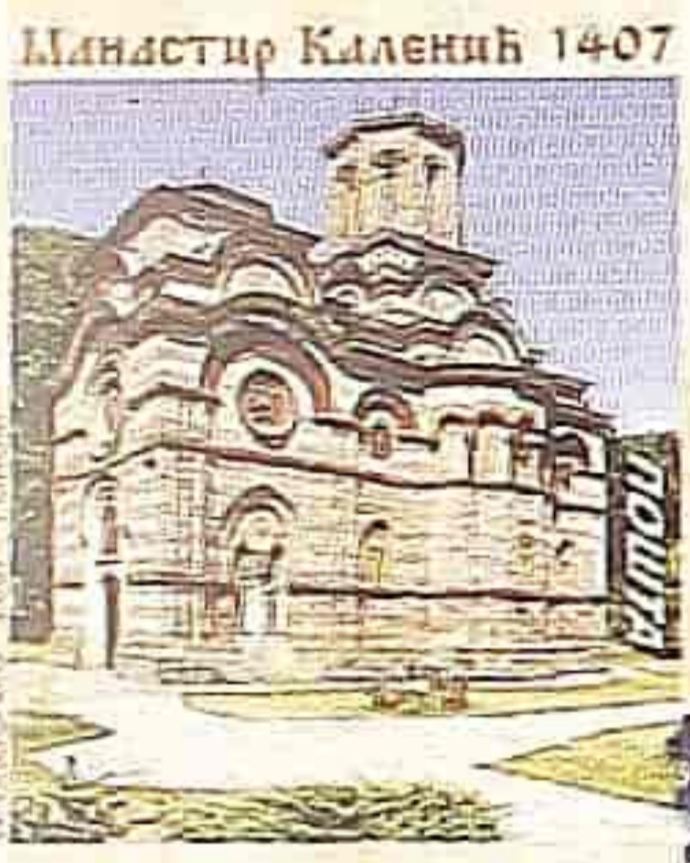
Lik i delo Dragog Petrovića pamtiće mnoge generacije filatelista u Kraljevu, jer je kao čovek mnogima nesebično ukazivao na lepotu filatelije kao hobija.

JUGOMARKA

D.P. "JUGOMARKA" 11000 Beograd
Palmotićeve 2, tel: 011/32 31 952, fax: 344 1118

600 година
од почетка градње
манастира Каленић

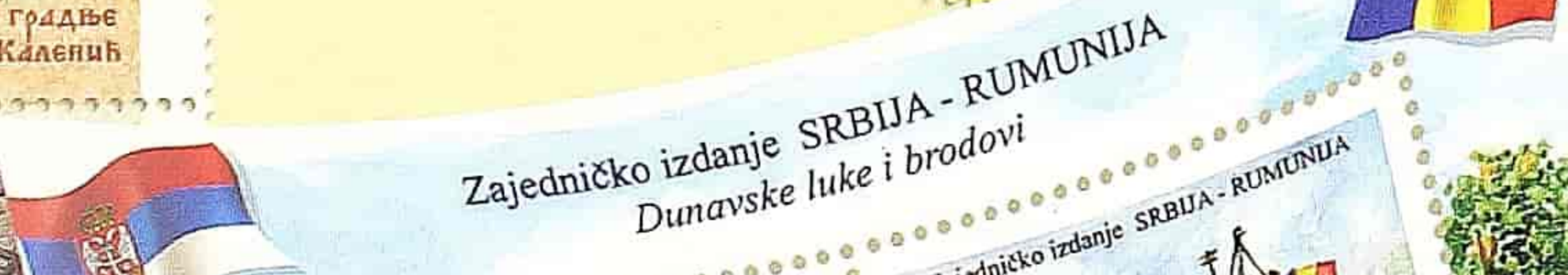
Манастир Каленић 1407
Србија 20

600 година
од почетка градње
манастира Каленић

Манастир Кал
Србија 20

Poštanskim markama, filatelističkim priborom
i literaturom snabdevajte se u prodavnici

„FILA CENTAR“

Beograd, Takovska 7, tel: 011 334 32 48

www.posta.co.yu

contact@ptt.yu

Информативни сервис

0700 100 300